

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА
СРЕДА И ВОДИТЕ

Министър на околната
среда и водите:

Джевдет Чакъров

ЗАЩИТЕНИ МЕСТНОСТИ

ЧАТЪМА, БАТЛЪБОАЗ, САМОДИВСКА ПОЛЯНА

ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ

С ФИНАНСОВАТА ПОДКРЕПА НА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ООН,
БЪЛГАРИЯ, ПРОЕКТ РОДОПИ

ИЗГОТВЕН ОТ

2006 година

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ	8
 ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ	
0.1. Основание за разработване на Плана.....	13
0.2. Процес на разработване на Плана - участници, обществени обсъждания.....	14
0.3. Предназначение и особености на Плана.....	15
 ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ	
1.0. Местоположение и граници.....	16
1.1. Площ на ЗМ	17
1.2. Фондова и административна принадлежност	17
1.3. Законов статут.....	18
1.4. Собственост.....	24
1.5. Управленска структура.....	27
1.6. Съществуващи проектни разработки.....	30
 Характеристика на абиотичните фактори	
1.7. Климат.....	31
1.8. Геология и релеф.....	34
1.9. Хидрология и хидрохимия	37
1.10. Почви.....	40
 Биологична характеристика	
1.11. Растителност и местообитания	
1.11.1. Обща класификация на екосистемите.....	42
1.11.2. Обща класификация на местообитанията.....	42
1.11.3. Класификационна схема по флористичния метод (Braun-Blanquet 1964).....	43
1.11.4. Класификационна схема по доминантния метод (Павлов 1995).....	44
1.11.5. Характеристика на установените синтаксони по флористичен метод и тяхното консервационно значение.....	44
1.12. Характеристика на горите	
1.12.1. Обща площ на защитената местност и разпределение по групи гори, според основното им предназначение.....	46
1.12.2. Характеристика по видове гори.....	47
1.12.3. Разпределение на площта на горите по дървесни видове.....	48
1.12.4. Разпределение на дървесните видове по класове на възраст и процентното им съотношение.....	49
1.12.5. Разпределение на дървесните видове по произход, вкл. неместни и чуждоземни и процентното им съотношение.....	52
1.13 Флора и микота	
1.13.1. Висши растения.....	53

1.13.2. Низши растения и гъби.....	54
1.13.3. Лечебни растения.....	54
1.14. Фауна.....	55
1.14.1. Земноводни и влечуги.....	56
1.14.2. Риби.....	57
1.14.3. Птици.....	57
1.14.4. Бозайници.....	61

Културна и социално-икономическа характеристика

1.15. Ползване на обекта и социално-икономически аспекти	
1.15.1. Техническа инфраструктура, застроени площи и сгради.....	64
1.15.2. Горско стопанство.....	65
1.15.3. Лов и събиране на природни продукти	68
1.15.4. Туризм, рекреация, спорт, услуги.....	68
1.15.5. Информираност на обществеността.....	68
1.16. Настоящо ползване на прилежащите територии	
1.16.1. Население и демографска характеристика на прилежащите територии.....	70
1.16.2. Горско стопанство.....	71
1.16.3. Лов, риболов, събиране на природни продукти.....	71
1.16.4. Туризм, рекреация, спорт, услуги.....	72
1.17. Културно-историческо наследство	73
1.18. Ландшафт.....	73
1.19. Състояние на компонентите на околната среда.....	74

Първа оценка

1.20. Екологична оценка.....	75
1.20.1. Уязвимост.....	76
1.20.2. Рядкост.....	77
1.20.3. Естественост.....	78
1.20.4. Типичност.....	79
1.20.5. Размери.....	80
1.20.6. Биологично разнообразие.....	80
1.20.7. Стабилност и нестабилност.....	81
1.21. Социална и икономическа оценка	
1.21.1. Урбанизирана среда.....	82
1.21.2. Социално-икономически условия.....	84
1.21.3. Собственост.....	86
1.21.4. Управление.....	87
1.21.5. Формулиране на основните и специфични проблеми.....	88
1.22. Потенциална стойност на защитената територия.....	89

ЧАСТ 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

2.1. Дългосрочни цели	90
2.2. Ограничения.....	90

Втора оценка	
2.3. Ефект на ограниченията върху дългосрочните цели.....	91
 ЧАСТ 3: НОРМИ, РЕЖИМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ	
I. Зониране и функционално предназначение на зоните.....	97
II. Режими, общовалидни за цялата територия на ЗМ	99
III. Режими и норми за зона I - опазване на биоразнообразието и ландшафта	99
IV. Режими и норми за зона II - туризъм и инфраструктура	100
Препоръки за извършване на дейности на територията на ЗМ.....	101
 ЧАСТ 4: ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ	
4.1. Програми.....	102
4.2. Проекти.....	103
I. Комплексен дългосрочен мониторинг за опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие.....	103
II. Управление на горите, свързано с опазване на биологичното разнообразие.....	108
III. Устойчиво ползване и управление на природни ресурси.....	111
IV. Развитие на екологичен, устойчив туризъм в и около защитената местност.....	113
V. Институционално развитие на управлението и обучение на персонала.....	116
4.3. Специализирани програми и проекти	
4.3.1. Програма за сигурността на посетителите.....	120
4.3.2. Проект за развитие на туристическата инфраструктура за нуждите на пешеходния и познавателния туризъм в ЗМ и прилежащите територии около яз. Голям Беглик.....	122
4.3.3. Идеен проект за управление на отпадните води в ЗМ и прилежащите територии около яз. Голям Беглик.....	126
4.3.4. Схема за управление на отпадъците в ЗМ и прилежащите територии около яз. Голям Беглик.....	127
4.3.5. Попълване на стандартния формуляр на НАТУРА 2000, като резултат от теренните проучвания в рамките на разработването на ПУ.....	130
 ЧАСТ 5: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ	
5.1. Преразглеждане на целите.....	130
5.2. Преразглеждане на задачите.....	133
Библиография.....	137
Речник на използваните термини и понятия.....	140
Съкращения, използвани в текста.....	146

ТАБЛИЦИ,
към съответните текстове в Плана за управление

Таблица №	ТЕМА
1.	Разпределение на площта по общини, земища и фондова принадлежност
2.	Видове собственост
3.	Средни месечни (по сезони) и годишна температура на въздуха
4.	Средна месечна максимална и минимална температура на въздуха
5.	Средни сезонни и годишна сума на валежите
6.	Среден брой на дните с валежи
7.	Средна относителна влажност на въздуха
8.	Средни дати на началото и края на периода с устойчиво задържане на температура над 5° и 10° ¹
9.	Средните и крайни дати на последния пролетен и първия есенен мраз и продължителност на безмразния период
10.	Разпределение на типовете основни скали
11.	Разпределение на площта по надморски височини
12.	Разпределение на площта на защитените местности и процентно съотношение по степени на наклона
13.	Разпределение на площта на защитените местности според изложението на терена
14.	Осреднени характеристики на Дъбрашко-Доспатския хидроложки район
15.	Основни месечни и годишни статистически характеристики на оттока на р. Черно Дре
16.	Разпространението на подтиповете почви в защитените местности по площ и процентното им съотношение
17.	Съдържанието на хумус, фосфорни окиси и механичен състав на почвата
18.	Разпределение на горския фонд по видове територии
19.	Разпределение на горския фонд по видове територии
20.	Разпределение на горския фонд по видове територии
21.	Обобщени данни за броят видове животни по таксономични групи в ЗМ „Чатъма”, „Батлъбоаз” и „Самодивска поляна” и техния природозащитен статус
22.	Годишни добиви на дървесина за периода 1998 – 2005 г.
23.	Планирани и проведени мероприятия за периода 1998 – 2005 г.
24.	Годишни добиви на дървесина за периода 1998 – 2005 г.
25.	Планирани и проведени мероприятия за периода 1998 – 2005 г.
26.	Годишни добиви на дървесина за периода 1998 – 2005 г.
27.	Динамика на дивеча
28.	Оценка на ограниченията и заплахите
29.	Разпределение на зоните по площ
Към част 5	Схема за текуща отчетност и контрол по изпълнение на проектите, дейностите и задачите, включени в плана за управление

ФИГУРИ

към съответните текстове в Плана за управление

Фигура №	ТЕМА
1.	Функционална структура, организационни връзки и връзки на съподчиненост между ЗМ и други структури
2.	Отговорности по охраната на земите, горите и водните площи в защитените територии
3.	Разпореждане и учредяване на вещни права върху земи и гори
4.	Изложение на терена
5.	Почвен профил на кафява горска почва
6.	Разпределение на залесената площ на ЗМ „Чатъма” по дървесни видове
7.	Разпределение на залесената площ на ЗМ „Батлъбоаз” по дървесни видове
8.	Разпределение на залесената площ на ЗМ „Самодивска поляна” по дървесни видове
9.	Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст
10.	Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст
11.	Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст
12.	Фитогеографската структура на флората
13.	Биологичен спектър на флората
14.	Схема за преглед на изпълнението на плана за управление на ЗМ

КАРТЕН МАТЕРИАЛ приложен отделно към Плана за управление

Карта №	ТЕМА
1.	Защитени местности "Чатъма", "Батлъбоаз" и "Самодивска поляна" ОБЗОРНА КАРТА, Мащаб 1 : 15 000
2.	Защитена местност "Самодивска поляна" Разпределение на територията по вид на собствеността, съгласно Карта на възстановената собственост, Мащаб 1 : 5 000
3.	Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз" Разпределение на територията по вид на собствеността, съгласно Карта на възстановената собственост, Мащаб 1 : 5 000
4.	Защитена местност "Самодивска поляна" Разпределение по вид на територията, съгласно Карта на възстановената собственост Мащаб 1 : 5 000
5.	Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз" Разпределение по вид на територията, съгласно Карта на възстановената собственост Мащаб 1 : 5 000
6.	Защитена местност "Самодивска поляна" Разпределение на територията по начин на трайно ползване, съгласно Карта на възстановената собственост Мащаб 1 : 5 000
7.	Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз"

	Разпределение на територията по начин на трайно ползване, съгласно Карта на възстановената собственост Мащаб 1 : 5 000
8.	Защитени местности "Чатъма", "Батлъбоаз" и "Самодивска поляна" Разпределение на територията по вид на почвата и вид на основната скала. Мащаб 1 : 15 000
9.	Защитена местност "Самодивска поляна" Разпространение на природните местообитания съгласно EUNIS Разпространение на по-значимите растителни видове с природозащитен статус Разпространение на лечебните растения с природозащитен статус Мащаб 1 : 5 000
10.	Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз" Разпространение на природните местообитания съгласно EUNIS Разпространение на по-значимите растителни видове с природозащитен статус Разпространение на лечебните растения с природозащитен статус Мащаб 1 : 5 000
11.	Защитена местност "Самодивска поляна" Разпространение на природните местообитания, съгласно Приложение 1 на ЗБР и Приложение 1 на Директива 92/43 Мащаб 1 : 5 000
12.	Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз" Разпространение на природните местообитания съгласно Приложение 1 на ЗБР и Приложение 1 на Директива 92/43 Мащаб 1 : 5 000
13.	Защитена местност "Самодивска поляна" Разпространение на растителните съобщества според класификационната схема на растителността по флористичния метод Мащаб 1 : 5 000
14.	Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз" Разпространение на растителните съобщества според класификационната схема на растителността по флористичния метод Мащаб 1 : 5 000
15.	Защитена местност "Самодивска поляна" Характеристика на горско-дървесната растителност Мащаб 1 : 5 000
16.	Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз" Характеристика на горско-дървесната растителност Мащаб 1 : 5 000
17.	Защитена местност "Самодивска поляна" Функционално зонироване и ползване на територията Мащаб 1 : 5 000
18.	Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз" Функционално зонироване и ползване на територията Мащаб 1 : 5 000
19.	Защитени местности "Чатъма", "Батлъбоаз" и "Самодивска поляна" Предложение за разширяване на границите Мащаб 1 : 15 000

РЕЗЮМЕ

Режимът на ползване и управление на Защитени местности „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“ е определен от Закона за защитените територии, Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии, Заповедта за обявяването на Защитените местности (№ 449/ 25.04.1984 г. на КОПС) и настоящия План за управление.

Формата и съдържанието на плановете за управление са определени от проектното задание на МОСВ. Тези изисквания правят планът достатъчно подробен и сравним с други планове на защитени територии в България.

Защитените местности „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“ включват земи от землище на гр. Батак и са с площ, както следва:

ЗМ „Чатъма“ е 28,5 ха;

ЗМ „Батлъбоаз“ е 131,3 ха;

ЗМ „Самодивска поляна“ е 124,0 ха.

Стопанисването, охраната, общият контрол и управлението се изпълняват от общи административни структури, в лицето на Държавна дивечовъдна станция „Беглика“.

Планът за управление е документ, който поставя основите и идеите за развитие на защитената територия, и предвижда начини за решаване на проблемите ѝ за постигане на определените цели на управление за десетгодишен период. Основавайки се на тези стратегии, програми, дейности и други механизми за ефективно управление на територията, са определени ползванията и ползите за населението. При планирането, територията на защитената местност се разглежда в нейния регионален контекст, който и влияе, но е и повлиян от нея.

Финансиране

Институцията, сключваща договора (възложител) е Програмата за развитие на ООН - Проект „Родопи“.

Проучвания

Планът за управление е резултат от целенасочени предпланови проучвания и планиране в периода юни – декември 2006 година.

Съгласно изискванията на Заданието, в текста на Плана са включени кратки, синтезирани текстове по отделните части, а подробните доклади за извършените проучвания са оформени отделно на магнитен носител, като приложения.

Участие на заинтересовани страни

В периода на планиране бе осигурено участие на заинтересованите институции и лица: Областна и общински администрации, РИОСВ-Пазарджик, Държавна дивечовъдна станция „Беглика“. Участие взеха представители на туристически, спортни, природозащитни неправителствени организации и др.

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ОЦЕНКИ

Оценката на данните и ресурсната информация включва три елемента – екологична оценка и социална и икономическа оценка на защитената територия. Екологичната оценка определя значимостта на специфичните характеристики на територията, включително видовете, типа природни местообитания и ландшафт. Това е определено с оценка на показателите уязвимост, рядкост, естественост, типичност, размер, биологично разнообразие, стабилност и нестабилност; където е необходимо са определени съответни мерки. Изборът на природни местообитания и видове, нуждаещи се от защита се базира на тяхната глобална, европейска и национална значимост.

Социалната и икономическата оценка се отнася за застроени територии, техническа инфраструктура, културно-историческо наследство, санитарно-хигиенни условия, рекреационната дейност, дейностите по ползване на ресурсите, собственост и управление. Тази оценка определя общите и специфични проблеми на територията и представлява база за вземане на управленски решения.

Абиотични фактори

Включени са данни за климат, геология и геоморфология, хидрология и почви. Резултатите от анализите са коментирани с кратки обяснителни текстове. Данните от тях са представени в подходящ табличен вид.

Екосистеми и биотопи

По EUNIS Classification са представени 8 типа местообитания от различно йерархично ниво, принадлежащи към 3 основни единици.

От европейска значимост, съгласно Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС, са 4 типа природни местообитания. Тяхното наличие предопределя територията на ЗМ „Защитени местности „Чатъма“, “Батлъбоаз” и “Самодивска поляна”” и прилежащите ѝ територии, като потенциално място от Европейската мрежа на НАТУРА 2000 и националната екологична мрежа.

Флора и растителност

За територията на ЗМ „Чатъма“, “Батлъбоаз” и “Самодивска поляна” са установени общо 280 вида водорасли, макромисети и висши растения (в т.ч. 109 лечебни растения). Те са разпределени в 4 царства, 8 отдела, 12 класа, 77 семейства и 188 рода. Установени са 29 вида с природозащитен статус. Направени са биологичен и фитогеографски спектър на висшата флора.

На територията на защитените местности са представени 4 класа, 5 разреда, 5 съюза, 5 растителни асоциации и 1 растителна групировка, определени по флористичния метод (Braun-Blanquet's approach). По доминантния метод са определени 9 асоциации, отнасящи се към 7 формации, 3 класа формации и 2 типа растителност.

Фауна

На територията на ЗМ „Чатъма“, “Батлъбоаз” и “Самодивска поляна” са установени 26 животински вида от Директива 92/43 и 22 вида птици от Директивата за птиците.

Общо в защитената местност са установени 138 вида гръбначни животни, в това число: риби- 8 вид, земноводни- 4 вида, влечуги- 4 вида, птици- 92 вида и бозайници – 31 вида.

Ландшафт

Обликът на защитените местности “Самодивска поляна”, “Чатъма” и “Батлъбоаз” се изгражда от горски, ливадни, аквални и антропогенни видове ландшафт. За естетическите качества от най-голямо значение са горските и аквалните ландшафти, които образуват хармонична гледка с висока естетическа стойност. Наличието на редица антропогенни елементи на територията (полуразрушени бараки, навеси, бунгала и други изоставени

постройки) и в околностите (изоставени сгради и несъбрания боклук) до известна степен снижават естетическото въздействие на защитените местности върху посетителите.

Туризъм и отдих

Определени са възможностите и условията в защитената местност за дейности, свързани с туризъм, рекреация, спорт и услуги.

Описани са места, към които се проявява интерес за практикуване на специфични видове спортни и туристически дейности – риболов, познавателен туризъм, велосипеден / конен спорт и др.

Събраната информация показва, че ЗМ „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“ могат да намерят своето място в националните програми за туризъм в България.

Информираност на обществеността за ЗМ „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“

В периода 8-10 Август 2006 г. бяха проведени теренни проучвания, с цел да се определи информираността на местното население и посетителите, относно ЗМ „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“ и отношението към тях. Бяха разработени и попълнени анкети за отделните институции, както и за гражданите и посетителите.

В периода на разработване на плана се проведеха редица работни срещи и семинар със заинтересовани страни за определяне на заплахите, възможните начини за тяхното решаване, както и за възможностите за управление на ЗМ.

ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

Определянето на целите и ограниченията е базирано на предишните изводи и оценки. Основният извод е, че функционирането и дългосрочната управленска визия за територията могат да бъдат постигнати, чрез две дългосрочни цели:

1. Постигане на опростена и изчерпателна система за зонироване и ползване на територията, с ясни режими, които могат да бъдат спазвани от заинтересованите страни, и
2. Осигуряване на управление на защитена местност, отговарящо на международните стандарти и в частност на мрежата Натура 2000

От своя страна целите (и под-целите) и ограниченията са формулирани, за да насочват управленските решения и да предвидят специфични дейности за следващите 10 години. За постигането на определените цели са разработени серия от програми и проекти. Всеки проект е определен от гледна точка на (а) обхват, (б) очакван резултат, (с) методология и (д) отговорност за изпълнението.

Дългосрочни цели

Въз основа на оценките на експертите от екипа на проекта, както и резултатите от проведените дискусии са формулирани следните дългосрочни цели:

1. Възстановяване, опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие в рамките на защитената местност;
2. Осигуряване на условия за устойчиво ползване на материалните и нематериални природни ресурси;
3. Усъвършенстване политиката на управление и специализирана охрана на защитената местност;
4. Съблюдаване и прилагане на съответното национално законодателство, разпоредби и политики.

Ограничения

Степените на влияние на ограниченията/заплахите върху целите са определени от

експертите, разработили отделните части на плана за управление. Оценката е направена по точкова система по отношение на влиянието им върху постигане на поставените главни цели и по отношение на териториалния им обхват в ЗМ “Чатъма”, “Батлъбоаз” и “Самодивска поляна”.

НОРМИ, РЕЖИМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ

Предложените режими и норми целят преодоляване или ограничаване на въздействието на заплахите, идентифицирани в Част 2, осигуряване на условия за контрол и взимане на управленски решения. Определени са режими на ползване на природните ресурси, за отдых и за популяризиране на традиции и практики, подходящи за развитие на бизнеси и услуги, щадящи природната среда.

Функционално зонироване на територията

С Плана за управление в ЗМ “Чатъма”, “Батлъбоаз” и “Самодивска поляна” се обособяват 2 зони, съобразно целите на управление:

Зона	Цели на управление	% от площта на ЗМ
Зона за опазване на биоразнообразието и ландшафта	➤ Опазване на природните ресурси от методи на ползване, които увреждат биоразнообразието на територията; ➤ Опазване на местообитанията на животинските видове, вкл. осигуряване спокойствие на дивеча; ➤ Насърчаване и популяризиране на екологично устойчиви горскостопански практики; ➤ Опазване на ландшафта.	79,5
Зона за туризъм и инфраструктура	➤ Да осигури на хората възможност за достъп до определени територии, където могат да оценят спецификата и качествата на природата и да се насладят на контакта с нея без да причиняват вреда или безпокойство; ➤ Осигуряване на условия за отдых и пребиваване на посетители, развитие на специализиран туризъм и спортни дейности, щадящи природата; ➤ Създаване на условия за информационно и интерпретативно обслужване на посетителите; ➤ Подобряване и поддържане на необходимите санитарно-хигиенни условия в обекта; ➤ Подпомагане на регионалното развитие.	20,5

ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ

Целта при определянето на програмите и проектите е да се създаде широко лоби за ЗМ “Чатъма”, “Батлъбоаз” и “Самодивска поляна”, както и мотивиране на отговорно и природозащитно поведение, сред всички собственици и ползватели.

Въз основа на оценката на отговорностите на администрацията, за периода на действие на Плана, са предвидени за изпълнение следните програми:

- I.** Комплексен дългосрочен мониторинг за опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие
- II.** Управление на горите, свързано с опазване на биологичното разнообразие
- III.** Устойчиво ползване и управление на природни ресурси
- IV.** Развитие на екологичен, устойчив туризъм в и около защитената местност
- V.** Институционално развитие на управлението и обучение на персонала

Създаването и функционирането на специализиран персонал за ЗМ „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“ е основна гаранция за прилагане на плана за управление. Ето защо в плана за управление е отделено специално внимание, както на нейното регламентиране, така и на нейното усъвършенстване и на повишаването на квалификацията на персонала.

ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ

Предвиден е преглед на определените цели на управление на ЗМ през 2011 година. Той ще бъде направен на основата на постоянен мониторинг, изпълняван от служителите и на базата на годишните отчети. За извършването на тази ревизия е предложена схема, която определя участниците в прегледа, начинът на участие на обществеността в процеса на прегледа, списък на проектите и дейностите, които задължително трябва да бъдат предмет на оценка, критериите за оценка на целите и проектите.

ГЕОГРАФСКА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА

За територията на ЗМ са изработени тематични слоеве и карти, съдържащи необходимата информация за оперативна работа на служителите.

ФОРМА НА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПЛАНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ

- 1.** Текст на Плана за управление на български и резюме на английски език – на хартиен и магнитен носител.
- 2.** Приложения, описани в текста на Плана за управление на български език – допълват направените характеристики и оценки и са неразделна част от ПУ – на магнитен носител.
- 3.** Отчети от проучвания и изследвания, извършени в процеса на разработване на Плана за управление на български език – на магнитен носител.
- 4.** Информационни ГИС-слоеве за територията на ЗМ „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“ на магнитен носител.

Ч А С Т: 0

ВЪВЕДЕНИЕ

0.1. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА

Основна предпоставка за разработване на настоящия план е необходимостта от съвременен, национален подход за ефективното управление на защитени местности в България, предвид подготовката им за НАТУРА 2000.

0.1.1. Основания, произтичащи от Закон за защитените територии /ЗЗТ/:

Чл. 55. (1) За защитените територии се разработват планове за управление при условия и по ред, определени с наредба, утвърдена от Министерския съвет.

ЗЗТ ДВ, бр. 133/11.11.98 г., изм. и доп. ДВ, бр.98/99 г., изм. и доп. ДВ, бр. 28/04.04.2000 г., ДВ, бр.48/13.06.2000 г., ДВ, бр. 78/26.09.2000 г. изм. доп. ДВ бр. 23, изм. бр. 77 и бр. 91/2002 г., изм. ДВ бр. 28, изм. доп. ДВ бр. 94/2005 г., изм. ДВ бр. 30/2006 г.

0.1.2. Основания, произтичащи от Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии /НРПУЗТ/ :

Чл. 4. Плановете за управление се разработват за 10-годишен период на действие и с изтичането на този срок се актуализират.

НРПУЗТ, Постановление № 7 на Министерския съвет от 8 февруари 2000 г., обн., ДВ, бр. 13/15.02. 2000 г.

0.1.3. Основания, произтичащи от Задание за разработване на План за управление на ЗМ “Чатъма” “Батлъбоаз”, “Самодивска поляна” - утвърдено от Министерството на околната среда и водите съгласно чл. 11 от НРПУЗТ през май 2004 г..

Да се разработи план за управление на защитени местности “Чатъма” “Батлъбоаз”, “Самодивска поляна” , обявени със заповед № 449/25.04.1984 г. на КОПС намиращи в землището на град Батак.

Предмет на плана за управление на защитени местности “Чатъма” “Батлъбоаз”, “Самодивска поляна” (понадолу в текста посочени само като “защитените местности”) са :

- Земите и горите с обща площ 313,9 ха (съгласно заповед № 449/25.04.1984 г. на КОПС);
- разнообразието на екосистемите, местообитанията, видовете от флората и фауната;
- обектите и дейностите свързани с развитието на туризма в териториите около язовир “Голям Беглик”;
- дейностите свързани с опазване на ландшафта и поддържане и ползване на природните ресурси;
- предписанията, мерките и дейностите за управление на защитените местности съобразно поставените цели за период от 10 г.

Предмет на обследване за влияние върху защитените местности са и дейностите, осъществявани в прилежащите й територии, съгласно настоящото задание.

0.2. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ – УЧАСТНИЦИ, ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНИЯ

В разработването на Плана за управление взеха участие 8 специалисти. Определен бе основен екип от консултанти, които обединиха проучванията и данните по основните части на Плана. В процеса на разработване се осъществяваха регулярни контакти между екипа на плана и представителите на проект „Родопи“.

0.2.1. Участници в основния екип, разработил Плана за управление:

Ключови експерти	Позиция в проекта
ланд.арх. Людмила Димитрова	Ръководител на екипа
инж. Добромира Димова	Флора и растителност
д-р Станислав Лазаров	Гори и горско стопанство
доц. д-р Мариус Димитров	Екосистеми и ботопи
д-р Петър Шурулинков	Фауна
ланд. арх. Калина Лазарова	ГИС
Мирослава Зервудакис	Социално-икономическа характеристика
инж. Нели Дончева	Абиотични фактори

0.2.2. Заинтересовани страни, участвали при формиране и вземане на решенията в плана:

Администрация и правителство:

- Министерство на околната среда и водите /МОСВ/;
- Министерство на земеделието и горите - Национално управление по горите /МЗГ-НУГ/;
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството /МРРБ/;
- Областна администрация Пазарджик;
- Община Батак;
- Общинска служба по земеделие и гори;
- Регионално управление по горите /РУГ/-Пазарджик;
- Регионална инспекция по околната среда и водите /РИОСВ/ - гр. Пазарджик;
- Държавна дивечовъдна станция /ДДС/ „Беглика“;
- Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ Благоевград;
- РИМ-Пазарджик.

Бизнес:

- Фермери;
- производствени предприятия;
- горскостопански фирми;
- туроператори (Фирма "Ропотамо", IRI Outdoor);
- хотелиери и ресторантьори, и др.;
- регионални структури за развитие на малки и средни предприятия (МСП).

Неправителствени организации: Зелени Балкани, Българско дружество за защита на птиците /БДЗП/, Световен фонд за дивата природа /WWF/ - Дунавско – Карпатска програма и др.

Социални партньори:

- Читалище „Четвърти май“ Батак;
- туристически сдружени - Туристическо дружество "Батьовци" - гр. Батак;
- Училища;
- Организации, свързани с културното и националното наследство.

Собственици на земи и гори

Международни институции и други

- Международни партньори и финансиращи организации – ПРООН – проект „Родопи“
- Подобни проекти – Българошвейцарска програма по горите /БШПГ/

0.2.4. Работни срещи и обществени обсъждания

В процеса на планиране на управлението, се проведеха редица срещи и дискусии, с цел инициране на дейности, политика и инвестиции, включващи:

- ⇒ *администрация*, която е в състояние да изпълнява Плана за управление, в смисъл на компетентен персонал (като брой и умения) и ресурси (оборудване, текущи разходи, капитални разходи);
- ⇒ *механизъм* за широко и активно участие на заинтересованите страни, ангажиращ всички нива от правителството и гражданското общество;
- ⇒ насърчаване на общността на средните и малки предприятия, които да организират *използването на природните ресурси* на териториите по екологично устойчив начин и за предпочитане на саморегулираща се основа;
- ⇒ *стабилна система за вътрешен и външен мониторинг*, която да използва ключови екологични и социо-икономически индикатори, както и такива от областта на околната среда за достигането на управленската визия за защитената територия, както и оценка на изпълнението на националните и международни изисквания.

Пълен списък на проведените работни срещи и обсъждания, в процеса на разработване на плана е представен в Приложение № 1.

0.3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ОСОБЕНОСТИ НА ПЛАНА

- ⇒ Подкрепа за подобряването и укрепването на институционалния капацитет и административната структура за защитените местности;
- ⇒ Подготовка на 10-годишен План за управление и рамка за процеса на адаптиране на Плана за управление, в съответствие с промените в общите условия (напр. законодателство, промени в политиката, биологични тенденции);
- ⇒ Регистриране на “Специални защитени територии” според Директивата за местообитанията, които да станат част от мрежата НАТУРА 2000, за да имат достъп до допълващо финансиране от ЕС след 2007 год.

ЧАСТ 1

ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

1.0. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ГРАНИЦИ

1.0.1. Местоположение на защитените местности, според физико-географското райониране на България

Защитените местности са разположени в Западните Родопи, около яз. Голям Беглик, на около 190 километра от столицата София - по магистрала "Тракия", с отклонение по първокласния път през Пазарджик, Пещера и Батак и на 100 километра от гр. Пловдив. Районът попада на територията на Община Батак, Държавна дивечовъдна станция „Беглика“, гр. Батак, Регионално управление по горите /РУГ/-Пазарджик, Област Пазарджик, Регионална инспекция по околната среда и водите /РИОСВ/ - гр. Пазарджик, Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ Благоевград.

Област Пазарджик попада в Южен централен район за планиране от Националния план за регионално развитие.

1.0.2. Граници

На карта № 1, приложена отделно към Плана за управление, са показани границите на защитената местност, съгласно заповедта за нейното обявяване, населени места, основни обекти.

ГИС – изработени са слой граници на защитената местност, прилежащи населени места, основни обекти – съоръжения и маршрути, републиканска пътна мрежа, основни водни обекти в защитената местност.

1.0.2. Прилежащите територии и обекти

Прилежащите територии, обект на проучванията в плана, са площите, граничещи със защитените местности и околните населени места, които оказват социално-икономически, културни и екологически въздействия върху обекта.

От екологическа и социално-икономическа гледна точка, параметрите при определяне на обхвата, са в зависимост от естеството на проблемите, което води до различни по обхват третираны пространства.

- ⇒ Приоритетни местообитания на защитени видове.
- ⇒ Традиционни места за отдих на населението – места за отдих и др.
- ⇒ Обекти и сгради в прилежащите територии – вилни зони, почивни домове, рибарници и др.

1.1. ПЛОЩ НА ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ

Изчислена на базата на изработения нов цифров модел, площта на:

ЗМ “Чатъма” е 28,5 ха;

ЗМ “Батлъбоаз” е 131,3 ха;

ЗМ “Самодивска поляна” е 124,0 ха.

1.2. ФОНДОВА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

Защитени местности “Чатъма”, “Батлъбоаз” и “Самодивска поляна” попадат в границите на землище на гр. Батак (ЕКАТТЕ 2837), община Батак.

Таблица 1 Разпределение на площта по общини, землища и фондова принадлежност

Защитена местност	Горски фонд по заповед (ха)	Горски фонд по цифров модел (ха)	Всичко по заповед (ха)	Всичко по цифров модел (ха)
ЗМ Самодивска поляна	132,6	124,0	132,6	124,0
%	100	100	100	100
ЗМ Батлъбоаз	154,0	131,3	154,0	131,3
%	100	100	100	100
ЗМ Чатъма	27,3	28,5	27,3	28,5
%	100	100	100	100
Общо за трите ЗМ:	313,9	283,8	313,9	283,8
%	100	100	100	100

Забележка: Разликите в площите са резултат от уточняване на имотните граници и регистър, при съвместяване и актуализиране на цифровите модели на Кататата на Възстановената собственост от Общински служби по земеделие и гори. В подробните анализи (В приложение) са посочени също и площите на отделните имоти по документи така, както са вписани в имотния регистър. Разликите им с площите, изчислени чрез цифровия модел, са минимални.

Площите на отделните имоти, както и общата площ от цифровия модел в ГИС са изчислени в Проекционна Координатна система – Балтийска, 1970 г., зона К9. Това е референтната координатна система на Картата на Възстановената Собственост и по този начин се избягват всякакви разлики в площтите идващи от прекционната координатна система. Всички ГИС слоеве участващи в анализите за фондова и административна принадлежност са трансформирани също и в проекционна координатна система UTM, зона 35N, така както се изисква по задание, и са включени в основната база данни.

При оценката на абиотичните фактори и характеристиката на горскодървесната растителност са използвани данни от таксационните описания на подотделите по ЛУП, включително за площта на съответните подотдели, поради което има разлика в площта на ЗМ, в сравнение с площта, определена по цифров модел.

1.3. ЗАКОНОВ СТАТУТ

1.3.1. Обявяване и предназначение

Актуалният законов статут на ЗМ, произтича от Заповед № 449/ 25.04.1984 г. на КОПС при МС, за обявяване на защитените местности и определяне режима на територията.

Чл. 33.

(1) За защитени местности се обявяват:

1. територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармонично съжителство на човека и природата;
2. местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества.

(2) Защитените местности се управляват с цел:

1. запазване на компонентите на ландшафта;
2. опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата - обект на защита;
3. предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;
4. предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

33Т ДВ, бр. 133/11.11.98 г., изм. и доп. ДВ, бр.98/99 г., изм. и доп. ДВ, бр. 28/04.04.2000 г., ДВ, бр.48/13.06.2000 г., ДВ, бр. 78/26.09.2000 г. изм. доп. ДВ бр. 23, изм. бр. 77 и бр.91/2002 г., изм. ДВ бр. 28, изм. доп. ДВ бр. 94/2005 г., изм. ДВ бр. 30/2006 г.

1.3.2. Законова и правна рамка за управление на ЗМ

Редица международни Конвенции, по които Република България е страна, отделят специално внимание на проблемите на биологичното разнообразие и на необходимостта от неговото опазване и възстановяване.

Посочените конвенции и европейски директиви са отправните точки при определянето на основните цели и мерки, залегнали в настоящия План за управление.

Конвенция за биологичното разнообразие

Съгласно конвенцията всяка страна трябва, съобразно собствените си условия и възможности, да разработи собствена национална стратегия, планове или програми за съхранение и разумно използване на биологичното разнообразие.

Страните допълнително се задължават да интегрират съхраняването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие, в съответните отраслови планове, програми и политики.

Държавите членки се задължават да предотвратяват интродуцирането на чуждоземни видове, които заплашват екосистемите, местообитанията или видовете и да контролира и изкоренява такива видове.

Европейска конвенция за ландшафта

Всяка страна следва: законово да определи ландшафта като съществен компонент от жизнената среда на хората, израз на разнообразието на споделяното от тях културно и природно наследство и основа за тяхната идентичност; да установи и прилага политика за ландшафта, целяща неговата защита, управление и планиране чрез съответни мерки; да установи процедури за участие на обществеността, местните и регионални власти и други заинтересовани страни в прилагането на политиката по отношение на ландшафта.

Конвенция за опазване на дивата флора и фауна и природните местообитания /Бернска/

Конвенцията е създадена с цел опазване на видовете и местообитанията в Европа, и е подписана от всички европейски страни, членки на Европейския съюз. Тя изисква специално внимание на застрашените от изчезване и уязвимите видове, както и на застрашените местообитания.

Договарящите страни се задължават да обръщат специално внимание на защитата на области, които са важни за мигриращите видове, като райони за зимуване, събиране, хранене и размножаване.

Конвенция за съхраняване на мигриращите видове диви животни /Бонска/

Конвенцията изисква съхраняване и възстановяване на местообитанията на мигриращите видове. Държавите е необходимо да предотвратяват и отстраняват вредните влияния от дейности или пречки, затрудняващи миграцията на видовете. Към конвенцията действат няколко специализирани споразумения, касещи опазването на отделни групи или видове организми. От тях България е подписала споразуменията за прилепите, африканско-европейските мигриращи водолюбивы птици и тънноклюният свирец.

Рамкова директива за водите 2000/60/ЕС

Директивата установява рамка за защита на всички води (включително вътрешни повърхностни води, транзитни води, крайбрежни води и подпочвени води), която:

- Предотвратява по-нататъшно влошаване на водите и защитава и подобрява състоянието на водните ресурси
 - Подобрява устойчивото използване на водите основаващо се на дългосрочната защита на водните ресурси
 - Осигурява прогресивно намаляване на замърсяванията на подпочвените води и предотвратява тяхното по-нататъшно замърсяване
 - Допринася за смекчаването на последствията от наводнения и продължителни суши
- Като цяло, директивата има за цел да подобри състоянието на всички води след 2015 г.

Нормативни документи, регламентиращи качеството на повърхностните, подземни и отпадни води, действащи понастоящем и използвани при оценка на качеството на водите са: Наредба №7/08.08.1986 за показатели и норми за определяне качеството на течащи повърхностни води, Чл. 1 (2) указаните норми могат да се прилагат за езера и водохранилища; Наредба № 1/07.07.2000 на МОСВ, МРРБ, МЗ и МИ за проучването ползването и опазването на подземните води; Наредба № 6 /09.11.2000 г. за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води.

Директива 92/43/ ЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Директивата посочва отговорността на държавите да съхранят приоритетни природни местообитания в тяхното естествено състояние. Тези местообитания трябва да се опазват в рамките на единна екологична мрежа, като се обявяват за специални защитени територии и се изготвят и прилагат планове за тяхното управление.

Плановите или проектите, които оказват неблагоприятно въздействие върху популациите на видовете или върху специалните защитени територии е необходимо да бъдат преразгледани за съвместимостта им с целите на управление.

Директива 79/409/ЕС за опазване на дивите птици

Най-старата европейска природозащитна директива от държавите да вземат необходимите мерки за опазване на всички видове птици. Опазването включва: създаване на защитени територии; поддържане и управление в съответствие с екологичните нужди на местообитанията в и извън защитените територии; възстановяване на разрушените биотопи; създаване на нови биотопи и забрана за обезпокояване на гнездящите птици и ограничаване на лова и събирателската дейност.

НАТУРА 2000 - Европейската общност, като договаряща страна по Бернската конвенция, с цел изпълнение на задълженията си по нея, приема през 1992 год., Директива 92/43/ЕЕС и Директива 79/409/ЕЕС, като основа за създаване на Европейската екологична мрежа

НАТУРА 2000. Тази мрежа се създава с цел опазване на видове и хабитати от интерес за Европейската общност. Мрежата НАТУРА 2000 включва два типа защитени територии:

1/ Територии, обявявани директно от страните-членки съгласно Директивата за птиците (т.нар. Специално защитени зони (Special Protection Areas)) и

2/ Територии, предложени от страните-членки и впоследствие разглеждани от Комисията съгласно процедура за селектиране на тези територии, съгласно Директивата за хабитатите. Това са т.нар. Специални консервационни зони (Special Areas of Conservation). Управлението на тези територии е регламентирано чрез чл. 6 на Директивата за хабитатите. То цели предотвратяване на разрушаване на природните местообитания и на местообитанията на видове, както и безпокоене на видовете, за чието опазване са обявени териториите. Обявяването на такива територии не променя собствеността и дейностите в тях, ако тези дейности са природосъобразни, не вредят на целостта на хабитатите и на видовете, които се опазват. Цели се устойчиво управление на тези територии, което гарантира съчетаване на техните консервационни функции и същевременно осигурява ползи за местното население. Член 8 от Директивата за хабитатите е насочен към намиране на механизъм за финансиране управлението на местата по НАТУРА 2000, което е заложено в Европейския селскостопански фонд за околна среда и развитие на селските райони, 2007 – 2013.

Други директиви, относително свързани с управлението на територията са: Директива за питейната вода (80/778/ЕЕС, изменена от Директива 98/83/ЕС), Директива за нитрата (91/676/ЕЕС), Директива за защита на растителните продукти (91/414/ЕЕС), Директива за биоцидите (98/8/ЕС), Директива за цялостно предотвратяване и контрол на замърсяването (96/61/ЕС), Директива за рибата в пресните води (78/659/ЕЕС).

НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Националното природозащитно и ресурсно законодателство в различна степен съответства на постановките в международните документи и създава необходимите законови предпоставки. Като най-значими в този аспект, могат да се посочат :

Закон за защитените територии(1998)

Този закон цели опазването на биологичното разнообразие, чрез изграждането на мрежа от защитени територии, като:

- определя категориите защитените територии, тяхното предназначение, режими на опазване и основните цели на управлението им;
- регламентира процедурите за обявяване на защитените територии;
- въвежда плановете за управление като съвременен инструмент за управление на защитените територии и регламентира условията и процедурите за тяхното разработване и приемане;
- определя институциите отговорни за управлението, охраната и контрола в защитените територии;

Законът се прилага от МОСВ и МЗГ, вкл Националното управление по горите /НУГ/ и техните поделения, както и от общини;

Закон за горите (1997)

Законът цели съхраняване на българските гори като национално богатство и основен средообразуващ фактор, чрез възпроизводството им и устойчивото им използване. За целите на настоящите планове, законът:

- определя горите на дунавските острови като изключителна държавна собственост;
- изисква разработването на устройствени проекти планове и програми за управление на горите;
- въвежда изисквания, свързани с възпроизводството, ползването и опазването на горите;
- определя отговорностите по управлението, охраната и контрола в горския фонд;

- определя механизмите за финансиране на дейности в горското стопанство. Законът се прилага от МЗГ, респ НУГ и неговите подразделения.

Закон за биологичното разнообразие (2002г.)

Този закон регулира отношенията между държава, общини, юридически и физически лица в сферата на защита и устойчиво използване на биологичното разнообразие в България чрез:

- Опазване на характерни местообитания на национално и европейско ниво чрез Национална Екологична Мрежа;
- Опазване на защитените видове, както и на видовете от търговска важност;
- Регулиране на въвеждането на чуждоземни видове или на повторното въвеждане на местни видове;
- Регулиране на търговията със застрашени видове;
- Защита на вековни или забележителни дървета;

Законът се прилага се от Министерство на околната среда и водите, Министерство на земеделието и горите, Министерство на регионалното развитие и благоустройство, Министерство на Финансите и Общини.

Закон за водите (1999г.)

Този закон регулира управлението на водите в България, като неразделна част от природните ресурси на страната и правото на собственост над водните системи и басейни. Закона за водите е като цяло хармонизиран с Европейската рамкова директива за водите 2000/60/ЕС. Неговата цел е да осигури цялостно балансирано управление на водите в обществен интерес, защита на здравето на обществото и устойчиво развитие на България, чрез:

- ефикасно използване на водните ресурси;
- Развитие и защита на водните ресурси, за да се посрещнат нуждите на настоящето и бъдещото поколение;
- Възстановяване качеството на водата и защита на водите от замърсяване, изчерпване и други влияния;
- Опазване и защита на водните екосистеми и на обкръжаващата ги среда;

Законът се прилага се от Министерство на околната среда и водите, Министерство на земеделието и горите, Министерство на регионалното развитие и благоустройство, Министерство на здравеопазването, местни власти и т.н.

Закон за лова и опазване на дивеча, 2000г.

Закона за лова и опазване на дивеча регулира правата за собственост на дивеча, защитата, стопанисването и организацията на резерватите за дивеч, както и правата за лов и търговия с дивеч. Опазването на дивеча е основен подход за управление на дивеча, включващ:

- опазването на био-разнообразието;
- увеличаване устойчивостта при ползване на ловните ресурси;
- запазване на екологичното равновесие и защита на местообитанията.

Законът се прилага се от Министерство на земеделието и горите

Закон за лечебните растения, 2000г.

Закона за лечебните растения регулира управлението на ресурсите от лечебни растения, в това число защитата, устойчивото използване, събирането и търговията с лечебни растения. Съществува официален списък (Приложение I) съдържащ всички лечебни растения в България. Използването на тези природни ресурси изисква специални разрешителни и заплащане на различни такси

Законът се прилага се от Министерство на околната среда и водите, Министерство на земеделието и горите, местни власти, регионални администрации

Закон за рибарството и аквакултурите, 2001

Този закон регулира управлението, използването и защитата на рибните ресурси в българските водни системи и басейни, както и търговията с риба и други водни организми. Законът има за цел да осигури:

- Устойчиво използване на рибните ресурси в това число възстановяването и защитата на биологичното равновесие във водните екосистеми;
- Устойчиво развитие на риболовния сектор (индустриален и развлекателен риболов, развъждане на риби и аквакултури);
- Изпълнение на правилата на риболовните практики;
- Увеличаване на консумацията на риба и рибни продукти.

Законът се прилага се от Министерство на околната среда и водите, Министерство на земеделието и горите, ИАРА, местни власти, регионални администрации.

Закон за устройство на територията, 2001

Този закон урежда обществените отношения касаещи устройството на територията, инвестиционните процеси и строителните работи в България.

Законът се прилага се от Министерство на регионалното развитие и благоустройство, местни власти

Други закони, имащи отношение към управлението на защитените местности:

Закон за генетично модифицирани организми /ЗГМО/, Закона за управление на отпадъците /ЗУО/, Закона за опазване на земеделските земи /ЗОЗЗ/, Закон за опазване чистотата на атмосферния въздух /ЗОЧАВ/

ПОЛИТИЧЕСКА РАМКА

Основни международни и вътрешни рамкови политически документи, от които произтича необходимостта от разработване и прилагане на настоящия план за управление са:

Общоевропейска стратегия за опазване на биологичното и ландшафтното разнообразие,

Стратегията е приета, като регионален инструмент за прилагане на Конвенцията за опазване на биоразнообразието, от 55 министри на европейските страни през 1995 г. на тяхната трета среща в София. С нея се определят общоевропейските цели в областта на защита на природата и ландшафта и пътищата за тяхното постигане. С приемането на стратегията бе приет и план по нейното прилагане, с който бяха определени 11 приоритетни теми на действие.

Тематично действие ² е свързано с въвеждането на проблемите на опазването и възстановяването на биологичното разнообразие във всички секторни политики и планове, включително в областта на горското стопанство.

Тематично действие ⁹ е насочено към адекватно управление на горските екосистеми.

Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие

Стратегията е приета през 1995 г. от Министерски съвет.

- В стратегията са определени като уникални и представителни за България ¹² групи съобщества и екосистеми, във връзка с тяхното значение за опазване на биологичното разнообразие.

Национален план за опазване на биологичното разнообразие 2005-2010 год.

С приемането на Националния план за опазване на биологичното разнообразие за периода 2005- 2010 година от Министерския съвет, включените в него дейности, със своите характеристики в съответните години, представляват тематичния и финансов план за същите години.

Цели на Плана

Дългосрочна стратегическа цел: Опазване, възстановяване и устойчиво управление на биологичното разнообразие в страната за създаване на оптимални условия, среда и перспективи за живот на хората.

Стратегическа цел на Плана: Ограничаване загубата на биологично разнообразие в България до 2010 г.

Оперативни цели:

- Опазване и възстановяване на видове, хабитати, екосистеми и ландшафти. Опазване на генетичното разнообразие и биологична сигурност.
- Максимално интегриране на проблемите на биологичното разнообразие в националното екологично и секторно законодателство и националните политики и програми.
- Устойчиво използване на биологичните ресурси
- Интегриране на проблемите на биологичното разнообразие в селскостопанския сектор
- Опазване на биологичното разнообразие чрез устойчиво управление на горите
- Опазване и устойчиво използване на рибните ресурси
- Оптимизиране на политиката на България по отношение на търговията с биологични ресурси.
- Развитие на устойчив туризъм
- Предотвратяване или намаляване на отрицателното въздействие върху биоразнообразието, предизвикано от промените в климата и адаптациите към тях.

Национална стратегия за екотуризма и план за действие за България

Националната стратегия за екотуризма и план за действие отразяват широко разпространената нужда за местния бизнес, която не може да бъде преодоляна без наличието на голям прилив на капитали. Подобряването на опазването на биоразнообразието и екотуризма са ключ към развитието на пазарна икономика в периода на преход, който се отнася пряко към защитата на българското екологично и културно наследство.

Стратегията потвърждава ролята на България, като модел за развитие на екотуризма на Балканите и в Европа. Този документ се основава на нуждата на българите да разберат, че крайъгълните камъни на тяхната гордост – природата, традициите и обичаите, историята и селският начин на живот – са ценни не само за България, но и за останалия свят. Стратегията очертава развитието на екотуризма в България за период от *десет години*. Планът за действие покрива период от *пет години*.

1.4. СОБСТВЕНОСТ

1.4.1. Видове собственост на територията на Защитената местност:

ЗМ "Самодивска поляна"

Брой на парцелите – 43.

Средна площ на отделните парцели - 28,837 дка

Съществуват регистрирани 4 собственика по ЕГН, на територията на парцели, където собствеността е вписана като държавна публична. (Приложение №2)

Площта по документи е площта, вписана от Общински служби по земеделие и гори в имотния регистър. Подробното описание на всички имоти е направено в (Приложение №2)

Таблица 2 Видове собственост

Вид собственост	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Държавна публична	1222,157	1222,163
Общинска частна	17,845	17,846
Обща площ:	1240,002	1240,009
Вид на територията	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
За нуждите на горското стопанство	1222,157	1222,163
За нуждите на транспорта	17,845	17,846
Обща площ:	1240,002	1240,009
Начин на трайно ползване на земите	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Дървопроизводителна горска площ	1222,157	1222,163
Път IV клас	17,845	17,846
Обща площ:	1240,002	1240,009

На карта № 2, 4 и 6, приложени отделно към Плана за управление, са показани, съгласно Карта на възстановената собственост, в Мащаб 1 : 5 000, съответно: Разпределение на територията по вид на собствеността, Разпределение по вид на територията и Разпределение на територията по начин на трайно ползване за Защитена местност "Самодивска поляна"

ЗМ "Батлъбоаз"

Брой на парцелите - 6

Средна площ на отделните парцели - 218,846 дка

Площта по документи е площта вписана от Общински служби по земеделие и гори в имотния регистър. Подробното описание на всички имоти е направено в (Приложение №2)

Вид собственост	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Държавна публична	1297,311	1297,309
Държавна частна	15,769	15,769
Обща площ:	1313,080	1313,078

Вид на територията	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
За нуждите на горското стопанство	1297,311	1297,309
За нуждите на транспорта	15,769	15,769
Обща площ:	1313,080	1313,078
Начин на трайно ползване на земите	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Дървопроизводителна горска площ	1297,311	1297,309
Път IV клас	15,769	15,769
Обща площ:	1313,080	1313,078

На карта № 3, 5 и 7, приложени отделно към Плана за управление, са показани, съгласно Карта на възстановената собственост, съответно: Разпределение на територията по вид на собствеността, Разпределение по вид на територията и Разпределение на територията по начин на трайно ползване за ЗМ "Чатъма" и ЗМ "Батлъбоаз"

ЗМ "Чатъма"

Брой на парцелите - 3

Средна площ на отделните парцели - 94,867 дка

Площта по документи е площта вписана от Общински служби по земеделие и гори в имотния регистър. Подробното описание на всички имоти е направено в (Приложение №2)

Вид собственост	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Държавна публична	270,682	270,681
Държавна частна	13,920	13,921
Обща площ:	284,602	284,602
Вид на територията	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
За нуждите на горското стопанство	270,682	270,681
За нуждите на транспорта	13,920	13,921
Обща площ:	284,602	284,602
Начин на трайно ползване на земите	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Дървопроизводителна горска площ	270,682	270,681
Местен път	13,920	13,921
Обща площ:	284,602	284,602

На карта № 3, 5 и 7, приложени отделно към Плана за управление, са показани, съгласно Карта на възстановената собственост, в Мащаб 1 : 5 000, съответно: Разпределение на територията по вид на собствеността, Разпределение по вид на територията и Разпределение на територията по начин на трайно ползване за Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз"

1.4.2. Правен статут на наличните права на ползване

Чл. 50. В изпълнение на своите правомощия, директорите на регионалните органи на Министерството на околната среда и водите в защитените територии в своите райони: контролират дейностите на собствениците или ползвателите на гори, земи и водни площи;
ЗЗТ ДВ, бр. 133/11.11.98 г., изм. и доп. ДВ, бр.98/99 г., изм. и доп. ДВ, бр. 28/04.04.2000 г.,
ДВ, бр.48/13.06.2000 г., ДВ, бр. 78/26.09.2000 г. изм. доп. ДВ бр. 23, изм. бр. 77 и бр. 91/2002 г., изм. ДВ бр. 28, изм. доп. ДВ бр. 94/2005 г., изм. ДВ бр. 30/2006 г.

Налични права на ползване върху сгради и съоръжения:

На територията на ЗМ "Чатъма" "Батлъбоаз", "Самодивска поляна" има незаконно разположени обекти. За други има информация за собствеността им, но няма предоставени документите за собственост и начин на ползване.

Незаконни обекти и съоръжения –

Разкриване и констатиране на незаконно строителство имат право и са длъжни да извършват ДНСК, РДНСК и общинската администрация (кметство, район). Незаконните строежи се премахват въз основа на заповед за премахване, издадена от Началника на ДНСК или упълномощено от него длъжностно лице. В заповедта за премахване първо се дава възможност нарушителя сам да премахне незаконния строеж, а ако не го изпълни в определения срок, принудително го премахват органите на ДНСК за сметка на нарушителя. За строежи, които представляват промяна на предназначението на сгради, съоръжения или части от тях, както и за строежи, за които не се изисква одобряване на инвестиционни проекти, но се издава разрешение за строеж, принудителното премахване се извършва от общината (района).

ЗУТ и нормативните актове по прилагането му

В Приложение № 15 е представен ПРАВЕН АНАЛИЗ на собствеността и ползването /строителство, незаконни обекти и съоръжения и др./ в защитените територии със статут „защитена местност“

1.5. УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА

1.5.1. Организационна структура и администрация

За защитените местности, обект на плана на управление, не е създадена специализирана структура на управление. Тяхното стопанисване, охрана, общ контрол и управление се изпълняват от обща административна структура в лицето на Държавна дивечоразвъдна станция „Беглика“.

ДДС „Беглика“ е специализиран орган по управлението и стопанисването на дивеча, който изпълнява общи контролни, управленски и разпоредителни функции по отношение на горските ресурси.

Държавните дивечовъдни станции са юридически лица със статут на държавни предприятия, по чл. 62, ал. 3 от Търговския закон. Срещу тях не може да се открива производство по несъстоятелност. Предметът на дейности на държавните дивечовъдни станции включва:

1. запазване и обогатяване на видовото разнообразие на дивеча;
2. изграждане на ловностопански съоръжения и провеждане на биотехнически мероприятия;
3. възпроизводство, разселване, опазване и охрана на дивеча;
4. аклиматизация и реаклиматизация на дивеча;
5. подобряване на екстериорните и трофейните качества на дивеча;
6. ползване на дивеча и дивечовите продукти и провеждане на организиран ловен туризъм;
7. ползване на горите от държавния горски фонд за съхраняване качествата на биотипите и подобряване на местообитанията.

Държавните дивечовъдни станции могат да осъществяват и други дейности, свързани с основния им предмет на дейност.

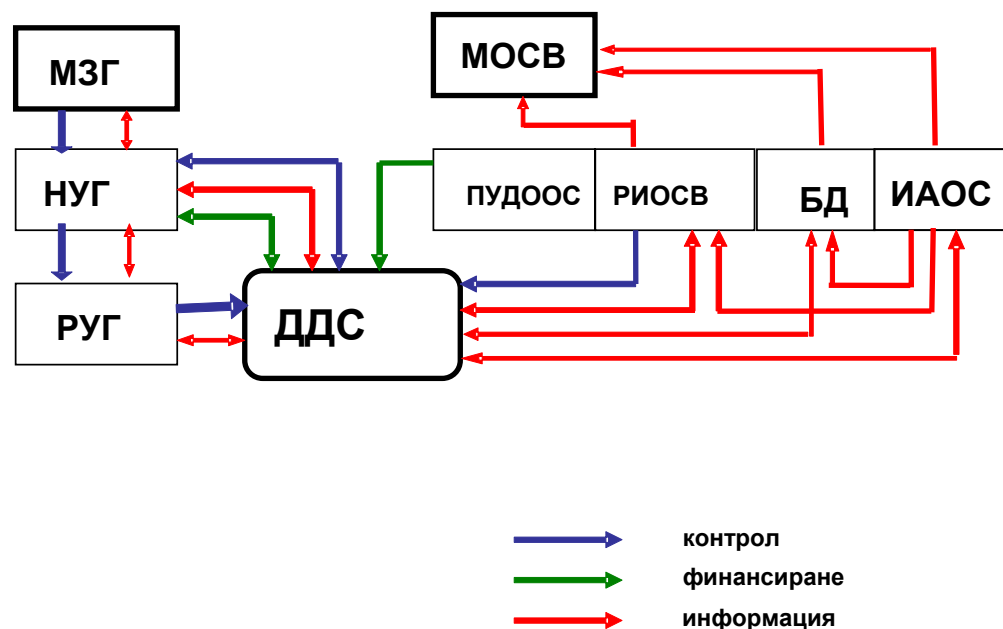
Имуществото на ДДС се състои от имущество, предоставено им по вид, обем и стойност от министъра на земеделието и горите, и от имущество, придобито от тях в резултат на дейността им. ДДС са възложители на обществени поръчки и за осъществяване на дейността си организират и провеждат процедури по Закона за обществените поръчки.

Органи на управление на ДДС са министърът на земеделието и горите, началникът на Националното управление по горите и директорът на ДДС.

Функции, по отношение контрола по спазването на режимитена защитените местности, се изпълняват от Регионално управление по горите Пазарджик и Регионална инспекция по околна среда и води гр. Пазарджик. Общи функции по контрола се изпълняват и от техните принципиали, в лицето на МЗГ – НУГ и МОСВ.

Функциите на собственик и разпоредител със земите и горите от държавния горски фонд се изпълняват от Министерство на земеделието и горите и Национално управление по горите.

Фиг.1. Функционална структура, организационни връзки и връзки на съподчиненост между ЗМ и други структури

Използвани съкращения във фиг.1

МЗГ- Министерство на земеделието и горите

НУГ - Национално управление по горите

РУГ - Регионално управление по горите

ДДС - Държавна дивечовъдна станция

МОСВ - Министерство на околната среда и водите

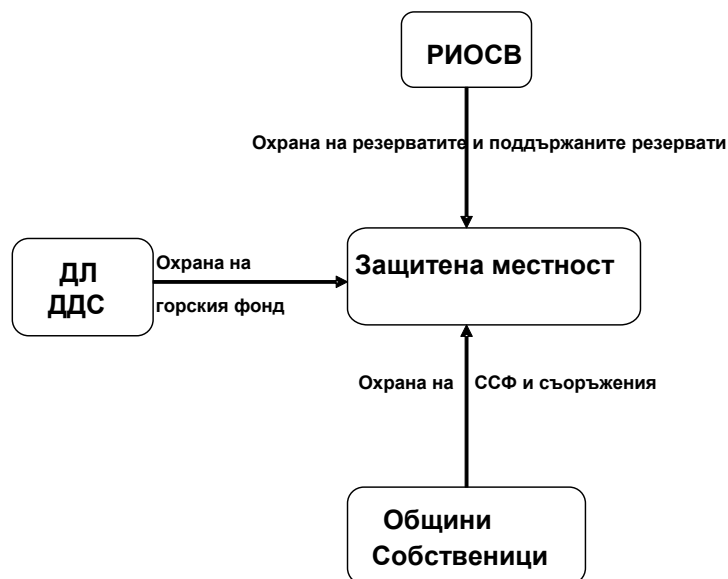
ПУДООС - Предприятие по управление на дейностите в околната среда

ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда

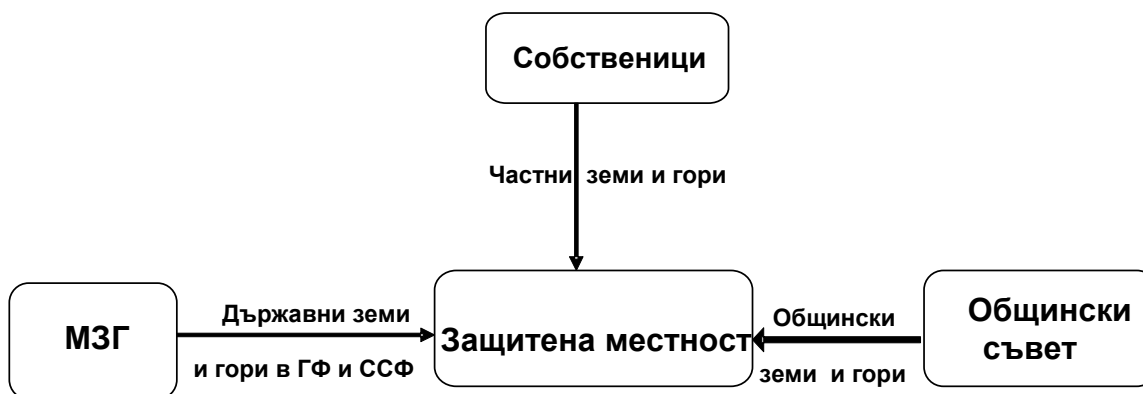
РИОСВ - Регионална инспекция по околна среда и води

БД - Басейнова дирекция

Фиг.2.Отговорности по охраната на земите, горите и водните площи в защитените територии

Фиг.3.Разпореждане и учредяване на вещни права върху земи и гори

1.5.2. Персонал - основни функции по длъжности

ДДС „Беглика“ има йерархична структура с достатъчно нива, позволяващи ефективност на управлението и индивидуална отговорност на отделните позиции от персонала. ДДС „Беглика“ има 52 души персонал, включително следните специализирани позиции – директор, 2 зам. Директори, 3 старши лесничей, 1 началник на ловностопански участък, 3 помощник – лесничей, 8 горски стражари, 4 ловни стражари, 1 технолог по дърводобива и 3 технически ръководители на обекти.

Във финансов план, дейността на ДДС „Беглика“ се финансира от 2 основни източника – бюджета на МЗГ – НУГ и положителния резултат от управлението на горските ресурси от земите и горите от държавният горски фонд и дивеча.

По отношение материално – техническото обезпечаване на дейността на ДДС, се установява задоволително ниво на обезпеченост, включително административни и стопански сгради, транспортна техника (2 автобуса, 4 леки автомобили Нива, 1 УАЗ 409, 4 УАЗ, 1 джип ГАЗ), оперативна техника (3 трактора – FEN 412, ТК 150, Т 130). ДДС разполага с 2 окомплектовани противопожарни депа, едно в обекта на плана. Информационното осигуряване на дейността на ДДС е достатъчно – съществува стационарни телефонни постове, покритие на мобилен оператор, но качеството на услугите не е на достатъчно ниво.

1.6. СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРОЕКТНИ РАЗРАБОТКИ

1.6.1 Актуални проектни разработки, свързани със строителство, ползване на ресурси и други дейности на територията на ЗМ

Стратегии за развитие на общината на територията на ЗМ, разработени и утвърдени в съответствие с поставените изисквания в Националния план за регионално развитие за периода 2007-2013 г.

Определена е мисията на общинските администрации - да създават условия за развитие на социално-икономическата и културна сфера, което да благоприятства привличането на чуждестранни инвестиции и подобряване бита на жителите.

Общински план за развитие за периода 2007 – 2013 г. - основен инструмент за осигуряване на високо качество на живота и възможности за работа и улесняване взаимодействието на района с останалите общини и областта, за постигане на устойчив икономически растеж и просперитет за жителите на общината.

Община Батак <http://bulgaria.domino.bg/batak/>:

Основни приоритети на общината в средносрочен план:

- създаване на условия за развитие на туризма, зимните и водните спортове;
- повишаване конкурентноспособността на селскостопанското производство;
- балансирано и многофункционално използване на ресурси от горите и горският фонд;
- реализиране на икономически ефективен и екологосъобразен модел за производство на сладководна риба;
- създаване на подходяща бизнес-среда за малки и средни предприятия;
- снижаване равнището на безработица и повишаване жизнения стандарт на населението.

Програма за развитие на туризма в община Батак

- Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в развитието на туристическа инфраструктура. Създаване на условия за подобряване на инвестиционния климат в областта за повишаване качеството на туристическия продукт.
- Увеличаване на относителния дял на туризма в Община Батак.
- Интегриране на туризма в общинските инфраструктурни проекти.
- Увеличаване на относителния дял на международния туризъм и на приходите от него.
- Използване максимално възможностите на културно – историческия туризъм.
- Изготвяне на единен общински план за маркетинг и реклама на туристическия продукт и възможностите му за развитието в общината
- Развитие на инфраструктурата(заложено, като основна приоритетна програма на правителството).
- Населението да бъде директно свързано с разработването на туризма,
- Популяризиране на Баташка планина, чрез възраждане на пешеходния туризъм, главно сред младежите, като за целта са необходими.

Други проектни разработки:

Разработване на методи за отглеждане културите от смърч и осигуряване методична помощ при стопани сване на изборния участък - на територията на ДДС „Беглика“, проф. Г. Рафаилов, 2004 г.

Планиране на Местното Икономическо Развитие на Община БАТАК

се изпълнява от **Изследователската и Консултантска Група ГЕЯ ЕКСПЕРТ** и включва разработването на три последователни етапа **А**, **Б** и **В** както следва:

А. Първоначални проучвания и изграждане на местен капацитет за планиране на икономическото развитие на общността

Б. Подробни изследвания на местния икономически потенциал

В. Изработване на комуникационна стратегия и рекламни материали за популяризиране на местния икономически потенциал и инвестиционни проекти

ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ

1.7 КЛИМАТ

1.7.1 Фактори за формиране на местния климат

Защитени местности Чатъма, Батлъбоаз и Самодивска поляна попадат в Европейско-Континенталната климатична област, Преходно-континенталната климатична подобласт, Планински климатичен район – средно планинска част (Събев и Станев, 1963 г.). За този климатичен район е характерна студена зима, късо и хладно лято. Есента е по-топла и по-суха в сравнение с пролетта. Най-много дни с мъгла има през есента – месец септември и октомври, съответно 6,7 и 9,6. Влиянието на Средизимноморието има смекчаващ ефект и е по-силно от континенталните прояви.

1.7.2 Особености на местния климат

Температура на въздуха

Средната температура на въздуха за зимните месеци е $-4,1^{\circ}\text{C}$, за летното тримесечие е $11,0^{\circ}\text{C}$, за пролетните и есенните месеци – съответно $6,9$ и $1,1^{\circ}\text{C}$ (табл.3). Средната годишна температура е $3,7^{\circ}\text{C}$ (Климатичен справочник на България, том 3)

По данни на метеорологична станция „Беглика“ средната годишна температура е $3,7^{\circ}\text{C}$, абсолютната максимална температура на въздуха е $28,7^{\circ}\text{C}$, а абсолютната минимална – $-35,7^{\circ}\text{C}$ под нулата. Средните месечни максимални и минимални температури за района са дадени в табл. 4.

По показателя средна от месечните абсолютни минимални температури, Беглика е най-студеното място в България, със стойност за януари – минус $26,6^{\circ}\text{C}$. (География на България, 1997 г.).

Таблица 3. Средни месечни (по сезони) и годишна температура на въздуха

Климатичен район	Средна температура на въздуха [$^{\circ}\text{C}$]				
	Зима XII, I, II	Пролет III, IV, V	Лято VI, VII, VIII	Есен IX, X, XI	годишно
Планински – среднопланинска част 1000 – 2000 м. н. в.	-4,1	6,9	11,0	1,1	3,7

Таблица 4. Средна месечна максимална и минимална температура на въздуха

Температура на въздуха [$^{\circ}\text{C}$]	месеци											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Минимална	-12.0	-11.0	-7.8	-3	1.2	3.9	5.2	4.1	1.1	-1.7	-4.0	-8.3
Максимална	1.2	2.6	4.6	9.3	14.2	17.5	20.1	20.8	17.6	12.9	8.5	3.0

Валежи

Средната сума на валежите за зимата е 244мм. Сумата на валежите за пролетните месеци март, април и май е 250 мм. Сумата на валежите през летния сезон е най-голяма – 255мм, но не се различава значително от сумата на валежите през зимата и пролетта. Най-малка е сумата на валежите през есента – 189мм. Средната годишна сума на валежите е 938мм (Табл. 5).

Таблица 5. Средни сезонни и годишна сума на валежите

Климатичен район	Валежни суми				
	Зима XII, I, II	Пролет III, IV, V	Лято VI, VII, VIII	Есен IX, X, XI	годишно
Планински – среднопланинска част 1000 – 2000 м. н. в.	244	250	255	189	938

Сезонните суми на валежите са силно изравнени, което е типично за планинските райони. Разликата между тях не надминава 7% от годишните им суми.

По данни на метеорологична станция “Беглика” /1990/ средното годишно количество на валежите е 938мм, максималното е 1260мм (юни), а минималното е 48мм (септември). Данните за средния брой на дните с валежи по месеци са представени в табл. 6. Най-малък брой дни с валежи има през месеците август, септември и октомври, а най-много през пролетните месеци.

Таблица 6. Среден брой на дните с валежи

месеци											
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
11	10	11	12	15	13	9	7	6	7	9	10

Средна относителна влажност на въздуха

Данните представени в табл. 7 показват, че влажността на въздуха в района е сравнително висока – годишната стойност на този показател е 82,5%. По-ниска средна относителна влажност е характерна за летния период – 79%. Като цяло, обаче разликата в стойностите на този показател за четирите сезона не се различават съществено.

Таблица 7 Средна относителна влажност на въздуха

Климатичен район	Средна относителна влажност в %				
	I	IV	VII	X	годишно
Планински – среднопланинска част 1000 – 2000 м. н. в.	85	84	79	82	82,5

Снежната покривка

Значителните снеговалежи, характерни за този район, обуславят устойчива снежна покривка с максимална дебелина 90 - 110 см. Средната продължителност на задържане на снежната покривка е 165 дни.

Вятър

Преобладават северозападните ветрове, с умерена скорост. По рядко духат силни ветрове със скорост до 25м/сек и южни ветрове, които имат затоплящ ефект и създават условия за топене на снежната покривка през зимата и пролетта.

Вегетационен период

Средната дата на началото на периода с устойчиво задържане на температурата на въздуха над 5° е от 30 април, а края му –до 12 октомври. Продължителността на периода (вегетационния сезон) е от 165 дни или около 5,5 месеца (табл.8).

Средната дата на началото на периода с устойчиво задържане на температурата на въздуха над 10° е от 9 юни до 1 септември. Продължителността на периода (период на усилена вегетация) е средно около 83 дни, което е приблизително 3 месеца.

Таблица 8 Средни дати на началото и края на периода с устойчиво задържане на температура над 5° и 10°²

Климатичен район и надм. Височина [в метри]	5 °		10°	
	Начало	Край	Начало	Край
Планински климатичен район, среднопл. част 1000 – 2000 м.	30 април	12 октомври	9 юни	1 септември

Последния мраз се появява най-късно на 27 юли, а първия – най-рано на 20 август, т. е. през летния сезон се явяват мразове, които са особено опасни, защото могат да причинят измръзване по време на вегетационния сезон. Продължителността на вегетационния период е около 3 -4 месеца.

Данните от метеорологична станция Беглика за средните и крайни дати на последния пролетен и първия есенен мраз, както и продължителността на безмразния период са представени в табл. 9.

Таблица 9 Средните и крайни дати на последния пролетен и първия есенен мраз и продължителност на безмразния период

Последен мраз			Първи мраз			Ср.продължителност на безмразния период [дни]
Най-ранна дата	Средна дата	Най-късна дата	Най-ранна дата	Средна дата	Най-късна дата	
25 IV	7 VI	5 VIII	14 VIII	31 VIII	22 IX	84

Средната дата на последния пролетен мраз е 7 юни, а на първия есенен мраз – 31 август. Средната продължителността на безмразния период е 84 дни (приблизително три месеца). От тези данни следва, че продължителността на вегетационния период е около 3 месеца. За този район появата на късни пролетни и ранни есенни слани е често явление.

Една от характерните особености на климата в района е, че през пролетта (месец май), както и през есента (месец септември) се наблюдават дни с температура на въздуха под 0°C. Тези късни пролетни и ранни есенни мразове оказват неблагоприятно влияние върху подраства и младите култури на някои чувствителни към мраз видове – елата, бука, смърча. Като цяло обаче прохладния, влажен планински климат благоприятства растежа на главните дървесни видове – белия бор и смърча, които тук са в истинския си ареал на разпространение и показват много добра производителност.

1.8 ГЕОЛОГИЯ И РЕЛЕФ

1.8.1 Геоморфоложко райониране

Според утвърдената схема на геоморфоложкото райониране на България на Ж. Гълъбов, 1982, защитените местности обект на настоящото задание попадат в Южнoбългaрскaтa провинция, Рилo-Рoдoпскaтa oблaст,. Запaднoрoдoпскaтa пoдoблaст, Запaдeн Дoспaтскo Бaтaшки Рaйoн, Дъбpaшкo –Бaтaшкaтa чaст (Гeoгpaфия нa Бългaрия, 1997 г.).

² Данните са от измерванията в метеорологична станция “Беглика”, разположена на 1552 м н.в.

1.8.2. Геоложки строеж

В геоложкия строеж на защитените местности участват различни по произход и петрографски състав видове скали: ефузивни и метаморфни. Ефузивните /вулканични/ са представени от риолити. Метаморфните скали изграждат един метаморфен комплекс, в който участват гнайси и мрамори. Тези скали се редуват, но има участъци, които са изградени предимно от мрамори или гнайси, където мраморите са под формата на прослойки.

Мраморите са устойчиви на изветряне, докато останалите скали са податливи на този процес и благоприятстват почвообразуването. Разпределението на основните типове скали е представено в табл.10.

На територията обхваната от защитените местности се срещат три типа основни скали. Това са гнайси, мрамор, риолит с участие съответно 54%, 48% и 1 %. На територията на ЗМ Самодивска поляна са представени и трите типа, като гнайсите са най-разпространени (80%); мраморите участват със 17%, а риолита едва с 3 %. В ЗМ Батлъбоаз най-разпространени са мраморите (79 %), като значително по-малко е участието на гнайсите (21%). ЗМ Чатъма в това отношение е хомогенна – с единствен представител - гнайси.

Таблица 10 Разпределение на типовете основни скали

ЗМ	Тип основна скала						Общо
	Гнайси		Мрамор		Риолит		
	ха	%	ха	%	ха	%	ха
Чатъма	25,1	100	-	-	-	-	25,1
Самодивска поляна	102	84	16.1	13	3,7	3	121,8
Батлъбоаз	28,8	21	107,1	79	-	-	135,9
ОБЩО	155.9	55	123.2	44	3.7	1	282.8

1.8.3. Релеф

Родопите са сложна и уникална система от планински ридове и дълбоки речни долини. За съвременния релеф на Средните Родопи, където попадат защитените местности, най-голямо значение има издигането на планината през неогена и кватерна.

Надморската височина за защитените местности е в границите 1500 - 1600м, като средната надморска височина е 1550м. В табл. 11 е представено разпределението на площта и процентното съотношение по надморски височини.

Таблица 11 Разпределение на площта по надморски височини

ЗМ	Надморска височина						общо
	1500		1550		1600		
	ха	%	ха	%	ха	%	ха
Чатъма	-	-	1,3	5	23,8	95	25,1
Самодивска поляна	-	-	101	83	20,8	16	121,8
Батлъбоаз	60,2	44	71,5	53	4,2	3	135,9
ОБЩО	60,2	22	173,8	61	48,8	17	282,8

Релефът на защитените местности е слабо разчленен. Преобладават терени с наклон в диапазона 11-20 %. В табл. 12 е представено разпределението на площта на защитените местности – поотделно и общо – според степените на наклон на терена. И в трите защитени местности преобладават наклонените терени, като най-силно това е изразено в ЗМ Чатъма - почти цялата територия на защитената местност е със степен на наклона 11 – 20 %.

Таблица 12 Разпределение на площта на защитените местности и процентно съотношение по степени на наклона

ЗМ	Степени на наклона						общо
	равно (0-4%)		полегато (5-10%)		наклонено (11- 20%)		
	ха	%	ха	%	ха	%	ха
Чатъма	-	-	1,4	5,6	23,7	94,4	25,1
Самодивска поляна	1,2	1,0	56	46,0	64,6	53,0	121,8
Батлъбоаз	0,3	0,2	48,1	35,4	87,5	64,4	135,9
ОБЩО	1,5	0,5	105,5	37,3	175,8	62,2	282,8

1.8.4. Изложение

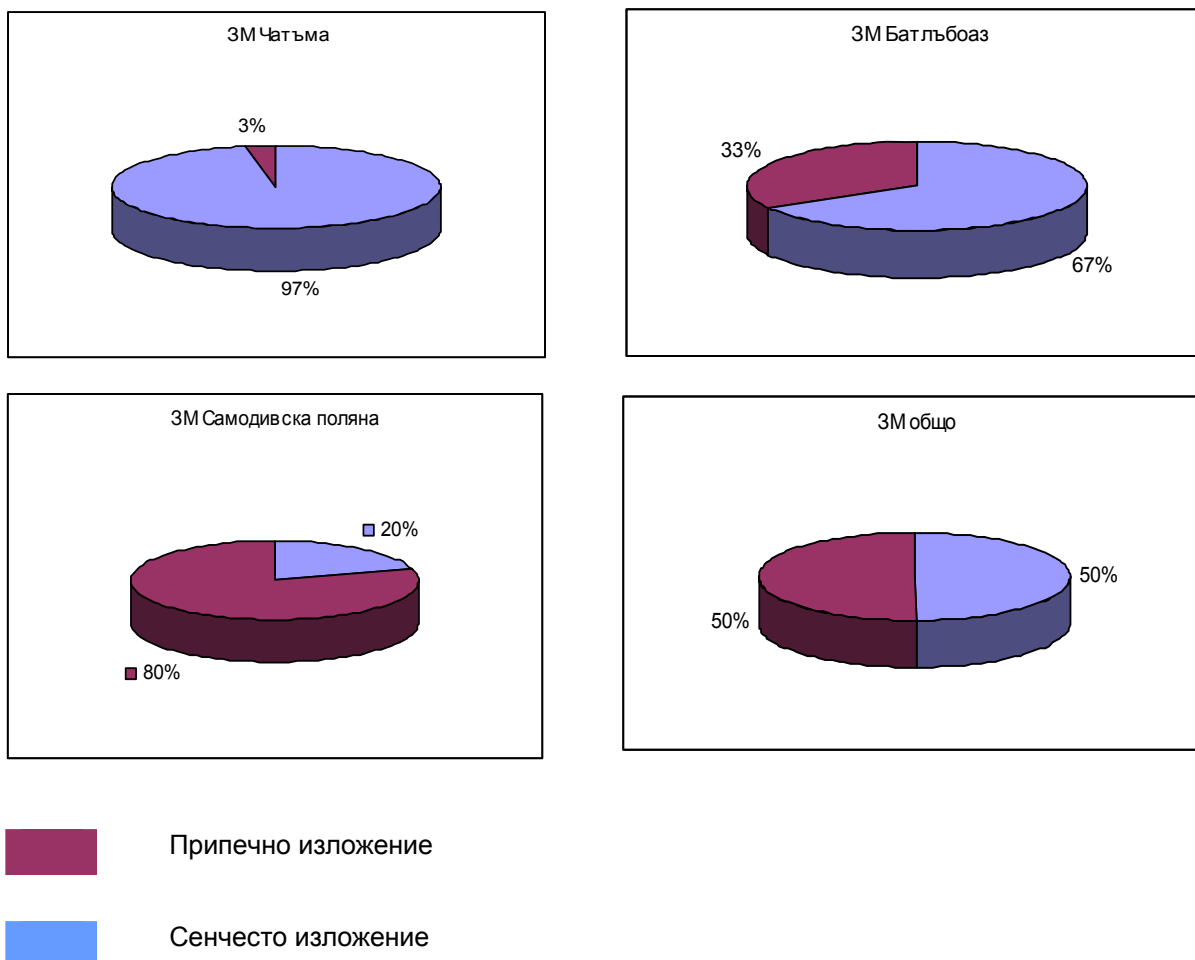
От данните представени в табл. 13 и фиг 4 се вижда, че съотношението между сенчестите и припечните изложения на територията на трите защитени местности е почти еднакво. Терените със сенчести изложения заемат площ от 143,4 ха (49,7%), а тези с припечни - 145,3 ха (50,3%).

Сенчестите изложения на терена преобладават в ЗМ Чатъма и ЗМ Батлъбоаз (съответно 97 и 67 %), а припечните имат превес в ЗМ Самодивска поляна (80 %).

Таблица 13 Разпределение на площта на защитените местности според изложението на терена

ЗМ	Изложение - посоки																общо
	N		NE		NW		E		SE		SW		W		S		
	ха	%	ха	%	ха	%	ха	%	ха	%	ха	%	ха	%	ха	%	
Чатъма	8,7	35	2,9	12	-	-	13	50	-	-	-	-	-	-	1	3	25
Смдивска поляна	-	-	1,5	1	-	-	24	19	29	23	15	12	6,6	5	46	36	122
Батлъбоаз	39	29	30	22	1,3	1	21	15	31	23	-	-	4,3	3	9,7	7	136
Общо	52	18	33	11	5,9	2	52	19	41	14	15	5	2,4	1	86	30	283

Фигура 4 Изложение на терена

1.9 ХИДРОЛОГИЯ И ХИДРОХИМИЯ

1.9.1. Хидроложко райониране

Защитените местности попадат в хидроложка област Б – с умереноконтинентално климатично влияние върху оттока, район II 7 (Дъбрашко-Доспатски). Районът се характеризира с по-малка водоносност при ограничен отточен ефект на валежите, пролетно пълноводие с априлско-майски максимум и слабо изразено вторично есенно-зимно пълноводие. (География на България, 1997 г.).

Таблица 14 Осреднени характеристики на Дъбрашко-Доспатския хидроложки район

Среден годишен модул l/s на 1 км ²		Снежно подхранване, % от сумарния отток	Подземно подхранване, % от сумарния отток	Годишен валеж, в мм	Отточен коефициент, % от валежите	Пълноводие		Макс. отток месец	Маловодие период в месеци	Мин. отток месец	Температура на речните води, С°
Средни за района	Крайни с-ти					Период в месеци	% от год. отток				
400	120-800	29	37	800	50	III-IV	54.1	IV	VII-X	IX (VIII)	5.2

1.9.2. Хидрографска мрежа и водни басейни

Основно речно течение в района на защитените местности е р. Крива, попадаща в обхвата на язовир Голям Беглик, в която се вливат реките Черна и Жълтица. Всички водни течения в района са с постоянен воден отток и не пресъхват дори и при най-големите суши. Поради относително малката разлика в надморските височини, реките текат в широки и плитки долини с малък наклон и малка скорост на течението като образуват многобройни меандри.

Защитените местности са разположени около язовир Голям Беглик, а ЗМ Батлъбоаз включва и едноименния остров в язовира. Язовир Голям Беглик попада в Източнореломорския район за басейново управление на водите. На река Черно Деро до язовир Голям Беглик се намира пункт на предприятие язовири и каскади за косвено определяне на оттока по водния баланс на язовира. По данни на пункта общия обем на язовира е $69,4 \text{ m}^3 \times 10^6$, а полезния обем - $64,2 \text{ m}^3 \times 10^6$. Дължината на язовира е 7 км, максимална дълбочина – 43 м, температура на повърхността на водата от 0°С през зимата до 22°С през лятото.

Язовирите Голям Беглик заедно с яз. Широка поляна са част от първото стъпало на каскада „Баташки водносилон път“. Язовир Широка поляна е хидравлично скачен с язовир Голям Беглик. Заедно с яз. Тошков чарк и Беглика, те представяват част от първата у нас подземна ВЕЦ „Батак“.

Водните ресурси на яз. Голям Беглик служат предимно за производство на електроенергия – над 90 % от общия разход на вода от язовир Голям Беглик. По данни на бюлетин на МОСВ наличния обем в язовира в края на месец декември 2005 г. е $55,79 \text{ m}^3 \times 10^6$, а използваемият – $51,79 \text{ m}^3 \times 10^6$, което е 89,1% от полезния обем.

1.9.3. Среден многогодишен отток

Водните ресурси на дадена териториална единица се характеризират със средния многогодишен отток. Големината и териториалното разпределение на средния многогодишен отток се свързват с физикогеографските условия на речните басейни, които закономерно се изменят с увеличаване на надморската височина. Според различията в стойностите на оттока защитените местности попадат в *силно водоносната зона* със среден многогодишен отток между 300 и 900 мм – западни и северозападни части на Западни Родопи. Средния многогодишен отток варира според надморската височина и за района на защитените местности е в границите от 470 до 550 мм.

1.9.4. Вътрешногодишно разпределение

Режимът на речния отток е много важна хидроложка характеристика, както от научна, така и от приложна гледна точка. Разпределението на оттока в течение на годината е отражение на закономерната проява на основния оттокоформиращ фактор – валежите, които влияят върху него главно чрез количеството и вида си. Определена роля играе и температурата на въздуха, която се отразява върху оттока чрез условията на задържане на снежната покривка и забавяне на процеса – валеж - отток през студеното полугодие и чрез условията на засилено сумарно изпарение през топлото полугодие.

В съответствие с тези условия, вътрешногодишното разпределение на оттока в района се характеризира с пролетно лятно пълноводие – март-юни с около 50-60%, вторично слабо изразено есенно-зимно пълноводие с 20-30% и немного дълбоко лятно есенно маловодие – юли октомври с 10 – 20 % от годишния отток.

Едно от основните водни течения в района е р. Черно Дере. Основните месечни и годишни статистически характеристики на оттока на р. Черно Дере за периода 1961-1998г са представени в табл. 15. В таблицата са дадени оценките на стандартните статистически характеристики за всички месеци в m³/s - средна стойност, максимални [Max] и минимални [Min] стойности на водните количества за 38-годишен период (източник: www.bluelink.net/water).

Таблица 15 Основни месечни и годишни статистически характеристики на оттока на р. Черно Дере

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
Ср. с-ст	0.206	0.220	0.261	0.628	0.822	0.506	0.314	0.211	0.180	0.173	0.234	0.225	0.332
Max	0.700	0.670	0.800	1.480	1.880	0.980	0.800	0.404	0.470	0.690	0.690	0.630	0.550
Min	0.057	0.054	0.100	0.241	0.246	0.217	0.127	0.107	0.097	0.096	0.074	0.067	0.160

1.9.5. Наносен отток

В района липсват големи замърсители на речните течения. По-слабата индустриализация на района и акумулиращото действие на множеството язовири благоприятстват формирането на ниски стойности на наносния отток. (източник: www.bluelink.net/water).

1.9.6. Химичен състав на речните води

Най-силно влияние върху химичния състав оказват т.нар. морфоложки елементи, изграждащи подстилащата повърхнина в речните басейни – скална основа, почвена и растителна покривка. От тях валежните води, трансформирайки се върху речните басейни в повърхностен и подземен отток, разтварят и изнасят химични вещества в йонно състояние, които според концентрациите си определят принадлежността на речните води към съответен тип хидрофации. Много показателни в това отношение са хидрокарбонатните, калциевите, натриевите, сулфатните и хлорните йони.

Речните води формирани върху цялата територия на страната се отнасят към хидрокарбонатната формация, характерна за горския пояс на Северното полукълбо. Според преобладаващото участие на останалите йони в речните води в страната се разграничават 5 типове хидрофации. Според хидрохимичната класификация на реките в България, района попада в хидрокарбонатно-сулфатно натриевата група.

1.9.7. Минерализация

Общата минерализация на речните води е следствие от водността на речните басейни, която пък се определя главно от надм. им височина. Обща тенденция е, че минерализацията намалява с увеличаване на надм. височина. Според надморската

височина – над 1100 м, реките в района на защитените местности се характеризират с малка минерализация – под 200 mg/l.

1.10. ПОЧВИ

1.10.1. Разпространение и характеристика на почвите

Почвени типове

Основния тип почва в района в който попадат защитените местности Чатъма, Самодивска Поляна и Батлъбоаз е кафявата горска почва – метаморфна (*District Eutric Cambisols*). Тя е представена с трите се подтипа – кафява горска преходна, кафява горска светла и кафява горска тъмна.

Характерна особеност на този тип почва е наличието на камбичен В хоризонт, недиференциран профил в текстурно отношение, оцветяване предимно в кафяви тонове, голяма скелетност, среден до лек механичен състав, водопропускливост и промивен воден режим.

Този почвен тип се формира изцяло под влияние на дървесната растителност.

Обикновено се образуват два подхоризонта - парвия е от неразложен и полуразложен отпад, а втория – от аморфни хумусни вещества, които са в процес на минерализиране. Голямото количество на мъртва горска постилка с благоприятния ѝ тип на разлагане и благоприятни физични и химични свойства е мощен фактор за поддържане на високо плодородие при кафявата горска почва.

Фигура 5 Почвен профил на кафява горска почва

Хумусно акумулативния хоризонт при тези почви е маломощен – 5 – 25 см и има тъмнокафяв цвят. Преходния хоризонт е твърде мощен – 80 до 100 см. Той е неуплътнен, с ореховидна структура. Цветът му е от светло- до сиво-жълтокафяво. Хоризонт С се състои от скален рохляк.

Разпространение

На територията на защитени местности са представени два подтипа на кафявата горска почва – кафява горска преходна и кафява горска тъмна. Разпространението на двата подтипа почва в защитените местности по площ и процентното им съотношение е дадено в табл. 16.

Таблица 16 Разпространението на подтиповете почви в защитените местности по площ и процентното им съотношение

ЗМ	Почвен тип и подтип				общо
	Кафява горска - преходна		Кафява горска - тъмна		
	ха	%	ха	%	ха
Чатъма	16,4	65	8,7	35	25,1
Самодивска поляна	121.8	99,8	0,3	0,2	121,8
Батлъбоаз	135,9	100	-	-	135,9
ОБЩО	273.8	97	9	3	282.8

От изнесените данни е видно, че кафявата горска тъмна почва е представена в ЗМ „Чатъма” и Самодивска поляна, но с много нисък процент – 3.12 % от общата площ на защитените местности. Останалите 97 % принадлежат на кафявата горска почва, преходен подтип.

Характеристика

Данни за съдържанието на хумус, фосфорни окиси и механичния състав на почвата на територията на защитените местности са представени в табл. 17.

Таблица 17 Съдържанието на хумус, фосфорни окиси и механичен състав на почвата

Тип почва	Хумус в %			Фосфорни окиси мг в 100г почва			Механичен състав
	A	B	BC	A	B	BC	
Кафява горска преходна	3,19	0,61	0,18	1,23	0,49	0,41	Леко песъчливо глинести

Съдържанието на хумус за А хоризонт е 3,19% т/ха, за хоризонт В - 0,61% т/ха и 0,18 % т/ха за преходния ВС. Тези почви са богати на хумус в А хоризонт, след което съдържанието му рязко намалява. Средно запасени са с фосфорни окиси – 1,3 мг/100 г почва. Реакцията на почвата е кисела до средно кисела – рН 4,5 - 5. Количеството на усвоим азот е много малко. Киселата реакция на благоприятства благоприятства нитрификацията, така че тези ипочви имат неблагоприятен азотен режим.

Запасеността с хранителни вещества може да се характеризира като добра; механичния състав на почвата е лек; преобладават средно дълбоки до дълбоки почви. Аерацията и топлинния режим на почвата са добри. Характеризират се смалка влагемност и голям аводопропускливост. Този тип почви обуславят средно богати до богати месторастения, добре запасени с влага. Върху тях растат от най-производителните иглолистни насаждения.

Почвени процеси

На територията на защитените местноси няма установени ерозионни процеси.

На карта № 8, приложена отделно към Плана за управление, е показано Разпределение на територията по вид на почвата и вид на основната скала за Защитени местности "Чатъма", "Батлъбоаз" и "Самодивска поляна".

БИОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.11. РАСТИТЕЛНОСТ И МЕСТООБИТАНИЯ

1.11.1. Обща класификация на екосистемите в защитени местности „Чатъма”, „Батлъбоаз” и „Самодивска поляна”.

Естествени и полустествени тревни екосистеми:

- Мезофитни планински ливадни екосистеми;
- Хигрофитни планински ливадни екосистеми;
- Хигрофитни планински високотревни екосистеми.
- Планински торфищни екосистеми

Горски екосистеми:

- Иглолистни горски екосистеми;
 - Смърчови горски екосистеми;
 - Бялборови горски екосистеми;
 - Смесени бялборово-смърчови горски екосистеми.

Към коренните екосистеми принадлежат част от горските екосистеми (Смърчови горски екосистеми, Бялборови горски екосистеми, Смесени бялборово-смърчови горски екосистеми), Хигрофитните планински ливадни екосистеми и Планинските торфищни екосистеми.

Към производните екосистеми се отнасят Мезофитните планински ливадни екосистеми, Хигрофитните планински високотревни екосистеми и Горските култури от бял бор и смърч.

1.11.2. Обща класификация на местообитанията в защитени местности „Чатъма”, „Батлъбоаз” и „Самодивска поляна”.

Разработената класификация на местообитанията е съгласно Общоевропейската Природна Информационна Система (EUNIS). Използването на тази класификация е с цел разнообразието от местообитания да се представи във форма, която е възможно най-достъпна за ползване от служителите в специализираните ведомства и останалите заинтересовани институции.

№	Наименование	Номенклатурен код по EUNIS habitat types classification
1	[Sphagnum] and [Eriophorum] rafts	D2.38
2	Mountain hay meadows	E2.3
3	Moist or wet eutrophic and mesotrophic grassland	E3.4
4	Eastern oro-Mediterranean and Balkan tall-herb communities	E5.57
5	Southern European [Picea abies] forests	G3.1E
6	[Picea abies] reforestation	G3.1J
7	South-eastern European [Pinus sylvestris] forests	G3.4C
8	European [Pinus sylvestris] reforestation	G3.4F

На територията на защитените местности са установени 4 типа горски местообитания и 4 тревни местообитания. С най-голяма площ са съобществата с преобладание на смърч и

бял бор, развиващи се върху силикатни терени. Редки за България са торфищните съобщества и хигрофитните високотревни съобщества.

Хабитати, изискващи специални консервационни мерки, включени в Приложение I от Директива 92/43/ЕЕС и Приложение 1 на ЗБР.

Код по Директива 92/43 и ЗБР	Наименование
6430	Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс
6520	Планински сенокосни ливади
7140	Преходни блата и плаващи подвижни торфища
91СA	Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори
9410	Ацидофилни гори от <i>Picea</i> в планинския до алпийския пояс (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)

Карта на местообитанията

Изработените карти на местообитанията 9, 10 11 и 12 са неразделна част от настоящия анализ. Легендата съдържа общо 8 единици от различен йерархичен ранг. В разработения обем те могат да се разглеждат като удовлетворяващи нуждите на различни ползватели, като дават представа за местообитанията, достъпна за идентифициране и от непрофилирани специалисти.

1.11.3. Класификационна схема по флористичния метод (Braun-Blanquet 1964)

- Клас *Vaccinio-Piceetea* Br.-Bl. in Br.-Bl., Sissingh et Vlieger 1939
 - Разред *Piceetalia excelsae* Pawlowski in Pawlowski, Sokolowski et Walisch 1928
 - Съюз *Piceion abietis* Pawlowski in Pawlowski, Sokolowski et Walisch 1928
 - Подсъюз *Abieti-Piceenion* Br.-Bl. in Br.-Bl., Sissingh et Vlieger 1939
 - Асоциация *Avenello flexuosae-Piceetum* Wraber ex Hadac 1969 corr. Zupancic 1999
 - Асоциация *Digitali viridiflorae-Pinetum sylvestris* M. Dimitrov 2003
- Клас *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937
 - Разред *Arrhenatheretalia* Pawl. 1928
 - Съюз *Cynosurion* Tx. 1947
 - Асоциация *Pastinaco hirsutae-Festucetum nigrescentis* M. Dimitrov 2001 typicum
 - Разред *Deschampsietalia caespitosae* Horvatić 1956
 - Съюз *Deschampsion caespitosae* Horvatić 1930
 - Асоциация *Deschampsietum caespitosae* Horvatić 1930
- Клас *Mulgedio-Aconitetea* Hadač et Klika in Klika et Hadač 1944
 - Разред *Adenostyletalia* G. et J. Br.-Bl. 1931
 - Съюз *Cirsion appendiculati* Ht., Pawl. et Walas 1937
 - Асоциация *Cirsietum appendiculati* V. Randjelovic 2001
- Клас *Scheuchzerio-Caricetea fuscae* (Nordhagen 1936) R. Tx. 1937
 - Разред *Caricetalia fuscae* W. Koch 1926 emend. Nordhagen 1937
 - Съюз *Caricion canescentis-nigrae* Nordhagen 1937
 - Eriophorum latifolium* comm.

1.11.4. Класификационна схема по доминантния метод (Павлов 1995)

Тип растителност *Lignosa*

- Клас формации *Aciculilignosa*
 - Формация *Piceeta abietis*
 - Група асоциации *Piceetum*
 - Асоциация *Piceetum myrtillosum*
 - Група асоциации *Pineto-Piceetum myrtillosum*
 - Асоциация *Pineto-Piceetum vacciniosum*
 - Асоциация *Pineto-Piceetum moehringioso-myrtillosum*
 - Формация *Pineta sylvestris*
 - Група асоциации *Pinetum*
 - Асоциация *Pinetum myrtilloso-lerchenfeldiosum*

Тип растителност *Herbosa*

- Клас формации *Prathoherbosa*
 - Формация *Festuceta nigrescentis*
 - Асоциация *Brizeto-Festucetum pastinacosum*
 - Формация *Lerchenfeldia flexuosae*
 - Асоциация *Lerchenfeldietum pastinacosum*
- Клас формации *Hygroherbosa*
 - Формация *Deschampsietea caespitosae*
 - Асоциация *Deschampsietum juncosum atrati*
 - Формация *Cirsietea appendiculati*
 - Асоциация *Cirsietum deschampsiosum*
 - Формация *Eriophoreta latifolia*
 - Асоциация *Eriophoretum sphagnosum*

1.11.5. Характеристика на установените синтаксони по флористичен метод и тяхното консервационно значение.

Общият аспект, видовият състав и екологичните условия при които се развиват горите на територията на защитените местности са характерни за бореалните горски съобщества, срещащи се във високите наши планини и в Централна Европа (*Vaccinio-Piceetea*). Смърчовите и бялборово-смърчови горски съобщества на територията на ЗМ Самодивска поляна, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“ се отнасят към асоциация *Avenello flexuosae-Piceetum* Wraber ex Nadas 1969 corr. Zupancic 1999. Преобладаващи и диагностични видове са *Lerchenfeldia flexuosa*, *Luzula luzuloides*, *Vaccinium myrtillus* и *V. vitis-idaea*. Диференциалните видове *Euphorbia amygdaloides* и *Luzula forsteri* илюстрират растителния континуум и връзката с мезофитните широколистни гори.

Бялборовите и смърчово-бялборовите гори се отнасят към асоциация *Digitali viridiflorae-Pinetum sylvestris* M. Dimitrov 2003. Голяма част от тях имат вторичен произход. Възникнали са както в резултат на естествени сукцесионни процеси, така и на човешката дейност. Постоянни и обилни видове са *Vaccinium myrtillus* и *Lerchenfeldia flexuosa*. Доминанти и съдоминанти в част от фитоценозите са *Vaccinium vitis-idaea* и *Melampyrum sylvaticum*. Константни видове са *Hieracium murorum* gr., *Veronica officinalis* и *Luzula sylvatica*.

Планинските мезофитни ливади и пасища се отнасят на асоциацията *Pastinaco hirsutae-Festucetum nigrescentis* M. Dimitrov 2001 г. Най-добре е представена типичната субасоциация (*typicum*), характеризираща се с константно и доминиращо участие на диагностичните видове *Pastinaca hirsuta*, *Silene roemerii* и *Festuca nigrescens*. На малки площи се срещат фрагменти от ксерофитен вариант с *Galium verum*.

На територията на защитените местности (главно ЗМ Самодивска поляна“) високотревните хигрофитни съобщества от асоциация *Cirsietum appendiculati* V. Randjelovic 2001 г. имат вторичен произход. Те са възникнали на влажни места в горите в резултат на провеждани сечи или на отпадане на групи дървета. Отличават се с доминиращо участие на диагностичния вид *Cirsium appendiculatum*. Други константни видове са *Deschampsia caespitosa*, *Urtica dioica*, *Veratrum lobelianum* и *Potentilla erecta*.

Ограничено разпространение на влажни места, в близост до язовира имат хигромезофитни съобщества от асоциация *Deschampsietum caespitosae* Horvatić 1930. Доминират *Deschampsia caespitosa*, *Juncus atratus* и *Potentilla erecta*. Индикация за висока влажност е присъствието на *Parnassia palustris* и *Sphagnum* ssp.

Съобществата от групировката *Eriophorum latifolium* comm. се развиват на заблатени участъци с малка площ. Характеризират се с доминиращо участие на *Eriophorum latifolium*, *Carex* ssp., *Sphagnum* ssp. и *Caltha palustris*.

Горските растителни съобщества на територията на защитени местности “Самодивска поляна”, “Чатъма” и “Батлъбоаз” се отнасят към широко разпространени в България типове растителност. Сравнително висока консервационна стойност имат съобществата от асоциации *Pastinaco hirsutae-Festucetum nigrescentis*, *Deschampsietum caespitosae* и групировката *Eriophorum latifolium* comm. тъй като в техния състав участват някои ендемични и редки видове.

ГИС – изработен е слой за „Разпространение на природните местообитания съгласно EUNIS в защитени местности „Самодивска поляна“, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“ от тип „полигон“

ГИС – изработен е слой за „Разпространение на природните местообитания съгласно Приложение 1 на ЗБР и Приложение 1 на Директива 92/43 в защитени местности „Самодивска поляна“, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“ от тип „полигон“

ГИС – изработен е слой за „Разпространение на растителните съобщества според класификационната схема на растителността по флористичния метод в защитени местности „Самодивска поляна“, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“ от тип „полигон“

Карта № 9 Защитена местност "Самодивска поляна"

Разпространение на природните местообитания съгласно EUNIS

Разпространение на по-значимите растителни видове с природозащитен статус

Разпространение на лечебните растения с природозащитен статус

Карта № 10 Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз"

Разпространение на природните местообитания съгласно EUNIS

Разпространение на по-значимите растителни видове с природозащитен статус

Разпространение на лечебните растения с природозащитен статус

Карта № 11 Защитена местност "Самодивска поляна"

Разпространение на природните местообитания, съгласно Приложение 1 на ЗБР и Приложение 1 на Директива 92/43

Карта № 12 Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз"
Разпространение на природните местообитания съгласно Приложение 1 на ЗБР и
Приложение 1 на Директива 92/43

Карта № 13 Защитена местност "Самодивска поляна"
Разпространение на растителните съобщества според класификационната схема на
растителността по флористичния метод

Карта №14 Защитена местност "Чатъма" и Защитена местност "Батлъбоаз"
Разпространение на растителните съобщества според класификационната схема на
растителността по флористичния метод.

1.12. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ГОРИТЕ

1.12.1. Обща площ на защитената местност и разпределение по групи гори, според основното им предназначение

▪ ЗМ „Чатъма”

Общата площ на горския фонд на защитена местност „Чатъма” е 25.1 ха. Административно горската територия се управлява от ДДС „Беглика”.

Таблица 18 Разпределение на горския фонд по видове територии

Вид територия	площ, ха	%
Горски култури	3.9	14.2
Естествени насаждения	20.7	75.5
Поляни	0.2	0.7
Ливади	0.3	1.2
Дворни места	2.3	8.4
Общо:	27.4	100

Залесената площ на защитената местност е 24.6 ха или 89.7% и се разпределя между естествени насаждения (20.7 ха) и горски култури (3.9 ха). Незалесената площ е 2.8 ха (10.3%) и включва поляни /0.2 ха/, ливади /0.3 ха/ и дворни места /2.3 ха/.

▪ ЗМ „Батлъбоаз”

Общата площ на горския фонд на защитена местност „Батлъбоаз” е 135.9 ха. Административно горската територия се управлява от ДДС „Беглика”.

Таблица 19 *Разпределение на горския фонд по видове територии*

Вид територия	площ, ха	%
Горски култури	1.7	1.2
Естествени насаждения	102.0	75.1
Ливади	9.2	6.7
Поляни	22.5	16.6
Дивечови ниви	0.5	0.4
Общо:	135.9	100

Залесената площ на защитената местност е 103.7 ха или 76.3% и се разпределя между естествени насаждения (102 ха) и горски култури (1.7 ха). Незалесената площ е 32.2 ха (23.7%) и включва ливади (9.2 ха), поляни (22.5 ха) и дивечови ниви (0.5 ха).

▪ **ЗМ „Самодивска поляна”**

Общата площ на горския фонд на защитена местност „Самодивска поляна” е 120.8 ха. Административно горската територия се управлява от ДДС „Беглика”.

Таблица 20 *Разпределение на горския фонд по видове територии*

Вид територия	площ, ха	%
Горски култури	12.4	10.3
Естествени насаждения	91.2	75.5
Дворно място	4.9	4.1
Поляни	12	9.9
Просека	0.3	0.2
Общо:	120.8	100.0

Залесената площ на защитената местност е 103.6 ха или 85.8% и се разпределя между естествени насаждения /91.2 ха/ и горски култури /12.4 ха/. Незалесената площ е 17.2 ха (8%) и включва дворни места /4.9 ха/, поляни /12 ха/ и просека /0.3 ха/.

1.12.2. Характеристика по видове гори

▪ **ЗМ „Чатъма”**

Горите на разглеждания обект са изцяло гори в защитени територии и са обявени като защитена местност „Чатъма” със заповед № 449/25.04.1984 г. Съгласно горскостопанското деление по видове гори е обособен само един вид гора:

Иглолистни гори с площ 24.6 ха.

Общият запас на насажденията е 5280 куб.м. Средният годишен прираст е 113 куб.м, а на 1 ха – 4,6 куб.м. От дървесните видове с преобладаващо участие е смърча, следван белия бор. Средната производителност е 3 (3.2) бонитет, а средната пълнота е 0.55.

▪ 3М „Батлъбоаз”

Горите на разглеждания обект са изцяло гори в защитени територии и са обявени като защитена местност „Батлъбоаз” със заповед № 449/25.04.1984 г. Съгласно горскостопанското деление по видове гори е обособен само един вид гора:

Иглолистни гори с площ 103.7 ха.

Общият запас на насажденията е 28 140 куб.м. Средният годишен прираст е 477 куб.м, а на 1 ха – 4.6 куб.м. От дървесните видове с преобладаващо участие е белия бор, следван смърча. Средната производителност е 3 (3.1) бонитет, а средната пълнота е 0.69.

▪ 3М „Самодивска поляна”

Горите на разглеждания обект са изцяло гори в защитени територии и са обявени като защитена местност „Самодивска поляна” със заповед № 449/25.04.1984 г. Съгласно горскостопанското деление по видове гори е обособен само един вид гора:

Иглолистни гори с площ 103.6 ха.

Общият запас на насажденията е 31 530 куб.м. Средният годишен прираст е 477 куб.м, а на 1 ха – 4,6 куб.м. От дървесните видове с преобладаващо участие е смърча, следван белия бор. Средната производителност е 3 (2,9) бонитет, а средната пълнота е 0.66.

1.12.3. Разпределение на площта на горите по дървесни видове

▪ 3М „Чатъма”

Процентното разпределение на залесената площ на защитената местност по дървесни видове е показано на Фиг. 6.

Двата основни вида на територията формират чисти и смесени насаждения. Основният дървесен вид е смърча, който заема 9.7 ха или 86.6 % от залесената площ на защитената местност. Общата площ заета от белия бор е 1.5 ха или 13.4 %.

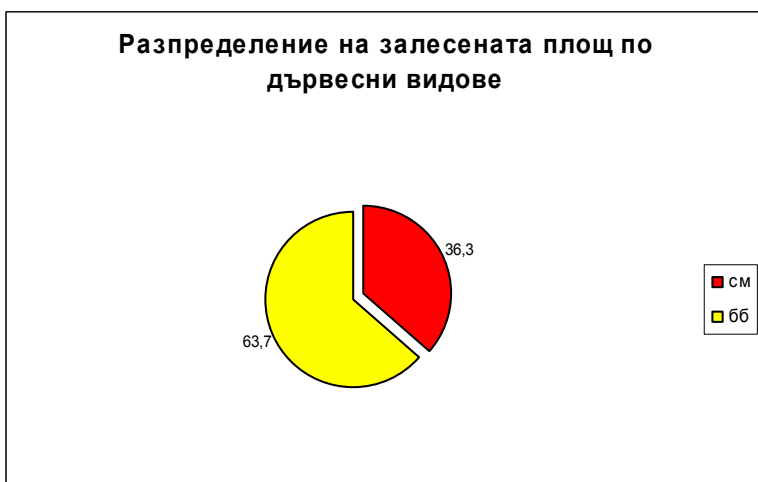

Фиг. 6 Разпределение на залесената площ на 3М „Чатъма” по дървесни видове

▪ 3М „Батлъбоаз”

Процентното разпределение на залесената площ на защитената местност по дървесни видове е показано на Фиг. 7.

Двата основни вида на територията формират чисти и смесени насаждения. Основният дървесен вид е белия бор, който заема 45.7 ха или 63.7% от залесената площ на защитената местност. Останалата залесена площ от 26.1 ха или 36.3% е заета от смърч.

Фиг.7 Разпределение на залесената площ на ЗМ „Батлъбоаз” по дървесни видове

▪ **ЗМ „Самодивска поляна”**

Процентното разпределение на залесената площ на защитената местност по дървесни видове е показано на Фиг.8.

Двата основни вида на територията формират чисти и смесени насаждения. Основният дървесен вид е смърча, който заема 46.7 ха или 65.1% от залесената площ на защитената местност. Общата площ заета от белия бор е 25 ха или 34.9 %.

Фиг. 8 Разпределение на залесената площ на ЗМ „Самодивска поляна” по дървесни видове

1.12.4. Разпределение на дървесните видове по класове на възраст и процентното им съотношение.

▪ **ЗМ „Чатъма”**

Разпределението на площта на насажденията по класове на възраст е неравномерно (фиг. 9). Най-широко е представен VI (101-120 г.) клас на възраст – 42.7 %, следва VII (121-140 г.)

– 26.4 %, V (81-100 г.) – 13.0 %, I (1-20) – 9,8, II (41-60 г.) – 2.9 % и IV клас на възраст представлява 2 % от залесената площ. В защитената местност не са представени насаждения от трети клас на възраст. Моделът на разпределение по класове на възраст показва, че преобладават възрастните насаждения. В сравнителен аспект те имат по-висока екологична, икономическа и естетическа стойност.

По класове на възраст запаса също е неравномерно разпределен. Логично най-висок процент на запаса имат насажденията от шести клас на възраст (101-120 г.) - 51.9 %, седми четвърти клас (121-140 г.) – 30.9 %, пети (81-100 г.) – 15,2 %, следват четвърти и първи клас съответно с по 0.9 % и втори клас с 0.4 %.

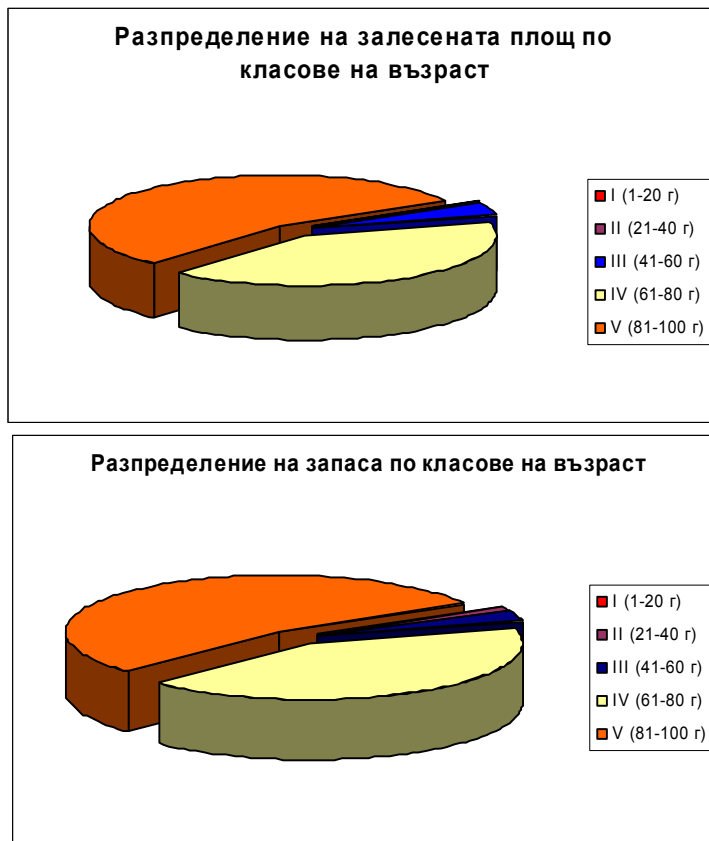

Фиг. 9 Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст

▪ 3М „Батлъбоаз”

Фигура 10 показва, че на територията на 3М са представени насаждения от първи до пети клас на възраст, площното им разпределение е неравномерно. Най-широко е представен V (81-100 г.) клас на възраст – 54.6 %, следва IV (61-80 г.) – 39.8 %, III (41-60 г.) – 3.9 %, II (101-120 г.) – 1.4 % и I клас на възраст заема 0.3 % от залесената площ. Моделът на разпределение по класове на възраст показва, че преобладават насажденията които са или навлизат във фаза на зрялост. В сравнителен аспект те имат по-висока екологична, икономическа и естетическа стойност.

По класове на възраст запасът също е разпределен неравномерно. Отново най-висок процент на запаса имат насажденията от пети клас на възраст (81-100 г.) - 54.2 %, следвани от четвърти клас (61-80 г.) – 41,6 %, трети (41-60 г.) – 2.8 % и втори (21-40 г.) – 1.4 %.

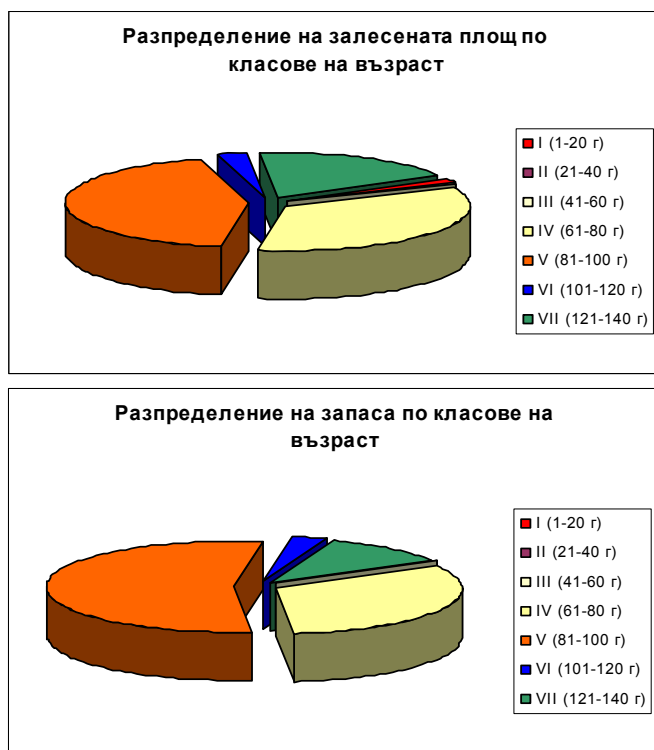

Фиг. 10 Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст

▪ 3М „Самодивска поляна“

Разпределението на площта на насажденията по класове на възраст е неравномерна (фиг. 11). Най-широко е представен V (81-100 г.) клас на възраст – 47%, следва IV (61-80 г.) – 37.1%, VII (121-140 г.) – 19.8%, VI (101-120 г.) – 2.9% и I клас на възраст представлява 1.8% от залесената площ. В защитената местност не са представени насаждения от втори и трети класове на възраст. Моделът на разпределение по класове на възраст показва, че преобладават насажденията които са или навлизат във фаза на зрялост. В сравнителен аспект те имат по-висока екологична, икономическа и естетическа стойност.

По класове на възраст запаса също е неравномерно разпределен. Логично най-висок процент на запаса имат насажденията от пети клас на възраст (81-100 г.) - 54.3%, четвърти клас (61-80 г.) – 31,6 %, седми (121-140 г.) – 11,0% и шести (61-80 г.) – 3.2%.

Фиг. 11 Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст

1.12.5. Разпределение на дървесните видове по произход, вкл. неместни и чуждоземни и процентното им съотношение

▪ ЗМ „Чатъма”

Анализът на разпределението на площите според произхода на дървесните видове показва, че стопанисването на горите през последните десетилетия не са довели до сериозни промени в състава на горите. Няма данни, че горите на територията на защитената местност включват нетипични за местната флора дървесни видове.

Насажденията с изкуствен произход 3.9 ха или 15.9 % от залесената площ, а насажденията с естествен произход са 20.7 ха или 84.1% от залесената площ. Всички насажденията са със семенен произход.

▪ ЗМ „Батлъбоаз”

Анализът на разпределението на площите според произхода на дървесните видове показва, че стопанисването на горите през последните десетилетия не са довели до сериозни промени в състава на горите. Няма данни, че горите на територията на защитената местност включват нетипични за местната флора дървесни видове.

Насажденията с изкуствен произход са 1.7 ха или 1.6% от залесената площ, а насажденията с естествен произход са 102 ха или 98,4% от залесената площ. Всички насажденията са със семенен произход.

▪ ЗМ „Самодивска поляна”

Анализът на разпределението на площите според произхода на дървесните видове показва, че стопанисването на горите през последните десетилетия не са довели до сериозни промени в състава на горите. Няма данни, че горите на територията на защитената местност включват нетипични за местната флора дървесни видове.

Насажденията с изкуствен произход 12.4 ха или 11.3 % от залесената площ, а насажденията с естествен произход са 97.1 ха или 88.7 % от залесената площ. Всички насажденията са със семенен произход.

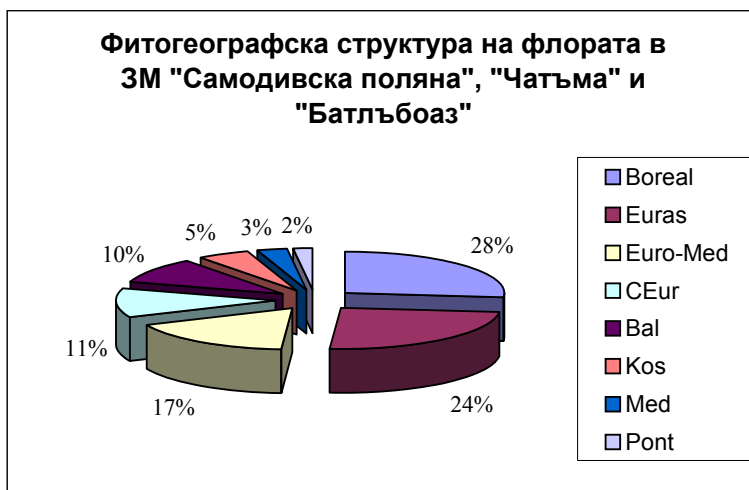
На **Карти № 15 и 16**, приложени отделно към Плана за управление е представена **Характеристика на горско-дървесната растителност**

1.13. ФЛОРА И МИКОТА

1.13.1. Висши растения

На територията на защитени местности „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“ са установени 22 вида мъхови растения, отнасящи се към 15 семейства и 18 рода. Видовете *Sphagnum girgensohnii* Russow и *Sphagnum fuscum* (Schimp.) H. Klinggr. са включени в приложение V на Директива 92/43.

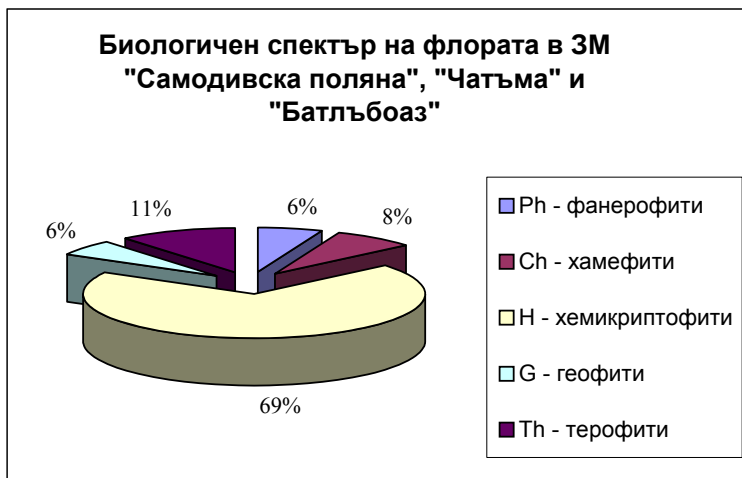
Папратовидните и семенните растения са представени с 223 вида. Те са разпределени в 150 рода, принадлежащи към 45 семейства. С най-много представители са семейства Asteraceae (Сложноцветни) – 25 вида, Poaceae (Житни) – 23 вида, Rosaceae (Розови) – 17 вида, Fabaceae (Бобови) – 15 вида, Lamiaceae (Устоцветни) – 12 вида, Caryophyllaceae (Карамфилови) – 10 вида и Scrophulariaceae – 10 вида. С най-много видове са представени родовете: *Trifolium* (6 вида); *Carex*, *Campanula* и *Galium* (по 5 вида); *Luzula*, *Geranium*, *Festuca* и *Epilobium* (по 4 вида). От общо установените за защитени местности „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“ семейства, 12 са представени със всичките си родове, а 1 с всички видове, включени във флората на България.

Фиг. 12
Фитогеографската
структура на флората

Фитогеографската структура на флората на трите защитени местности включва 9 основни групи флорни елементи. От тях преобладават бореалните – (28 %) и европейско-азиатските (24 %), следвани от европейско-средиземноморските (17%) и от средноевропейските (11 %) флорни елементи. Сравнително висок е дялът на балканските (10 %) флорни елементи. Балкански ендемити са 12 вида, а 4 вида са български ендемити.

В биологичния спектър преобладават хемикриптофитите (69%) следвани от терофитите (11%), хамефитите (8%), фанерофитите и криптофитите (по 6%). В защитени местности „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“ са установени 25 растителни вида с природозащитен статус. В Приложения III и IV на Закона за биологичното разнообразие са включени 8 вида. От посочените в Червената книга на България 4 вида са с категория „рядък“ и 1 вид с категория „застрашен“. Обект на международни конвенции (IUCN и CITES) са 7 вида.

Фиг. 13 Биологичен спектър на флората

При осъществените проучвания не бяха установени някои видове с природозащитен статус (*Cerastium gracile*, *Epilobium parviflorum* и *Colchicum borissii*), които по литературни данни имат разпространение в близост до защитените местности. Популациите на останалите видове се намират в добро състояние. Уязвими от провежданите лесовъдски мероприятия са ценопопулациите на *Lathrea rhodopaea*.

1.13.2. Низши растения и гъби

От групата на нисшите растения са установени 17 вида по-често срещачи се водорасли, от които 9 се отнасят към отдел Cyanophyta и 8 към отдел Chlorophyta. Рядък за България е видът *Tolypella intricata* (Trent.) Leonh.

Макромицетите са представени със 17 вида, от които 16 ядливи и 2 отровни. Обект на събиране са главно 6 вида (манатарки, сърнела, майска гъба и пачи крак). Видът *Leucoraxillus gentianeus* (Quél.) Kotl. е включен в Червен списък на редките и застрашени гъби в Европа и Червен списък на редките и застрашени гъби в България с категория рядък.

1.13.3. Лечебни растения

Икономически ценните видове са 109, като тук се включват главно лечебни растения и горскоплодни видове, съгласно Закона за лечебните растения. Обилието на видовете в границите на защитените територии позволява ползване само за лични нужди в количества посочени по Закона за лечебните растения.

Природозащитен статус имат 8 вида. Под специален режим на ползване и опазване са 6 вида лечебни растения. На територията на защитените местности видовете под специален режим се развиват на малки площи и на границата на оптимума си на

разпространение. Популациите им са малочислени и нямат потенциал за стопанско ползване.

В част Приложения са представени:

Приложение 3. „Систематичен списък на водораслите на територията на защитени местности „Самодивска поляна“, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“.

Приложение 4 „Систематичен списък на макромикетите на територията на защитени местности „Самодивска поляна“, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“.

Приложение 5 „Систематичен списък на папратовидните и семенните растения на територията на защитени местности „Самодивска поляна“, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“.

Приложение 6 „Таксономична структура на флората в защитени местности „Самодивска поляна“, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“.

Приложение 7 „Семейства във флората защитени местности „Самодивска поляна“, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“ и разпределение на родовете и видовете и относителното им участие във флората на България“.

Приложение 8 „Растителни видове с природозащитен статус защитени местности „Самодивска поляна“, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“.

Приложение 9 „Систематичен списък на лечебните растения в защитени местности „Самодивска поляна“, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“.

Приложение 10 „Лечебни растения с природозащитен статус в защитени местности „Самодивска поляна“, „Чатъма“ и „Батлъбоаз“.

1.14. ФАУНА

▪ 3М „Чатъма“

Общо в защитената местност са установени 125 вида гръбначни животни, в това число: риби - 8 вида, земноводни - 4 вида, влечуги - 4 вида, птици - 78 вида и бозайници – 31 вида. От безгръбначните са намерени два консервационно значими вида – алпийска розалия и червена горска мравка. Така общо в защитената местност са намерени 5 вида глациални реликти; 91 вида са защитени по Закона за биологичното разнообразие; 17 вида са включени в Червената книга на България; 8 вида застрашени в световен мащаб; 24 вида са застрашени в европейски мащаб - включени в европейските Директиви за птиците и местообитанията; 104 вида са включени в различни приложения на Бернската конвенция; 34 вида са включени в Бонската конвенция; 15 вида са в CITES; 25 вида са в Emerald.

▪ 3М „Батлъбоаз“

Общо в защитената местност са установени 138 вида гръбначни животни, в това число: риби - 8 вида, земноводни - 3 вида, влечуги - 4 вида, птици - 92 вида и бозайници - 31 вида. Безгръбначните се нуждаят от допълнителни изследвания, но бяха констатирани два консервационно значими вида – алпийска розалия и червена горска мравка. Така общо в защитената местност са намерени 6 вида реликти; 101 вида са защитени по Закона за биологичното разнообразие; 19 вида са включени в Червената книга на България; 7 вида застрашени в световен мащаб; 26 вида са застрашени в европейски мащаб - включени в европейските Директиви за птиците и местообитанията; 118 вида са включени в различни приложения на Бернската конвенция; 35 вида са включени в Бонската конвенция; 19 вида са в CITES; 27 вида са в Emerald.

▪ 3М „Самодивска поляна“

Общо в защитената местност са установени 135 вида гръбначни животни, в това число: риби - 8 вида, земноводни - 4 вида, влечуги - 3 вида, птици - 90 вида и бозайници – 30 вида. Безгръбначните се нуждаят от допълнителни изследвания, но бяха констатирани два консервационно значими вида – алпийска розалия и червена горска мравка. Така общо в

защитената местност са намерени 4 вида реликти; 98 вида са защитени по Закона за биологичното разнообразие; 19 вида са включени в Червената книга на България; 7 вида застрашени в световен мащаб; 24 вида са застрашени в европейски мащаб - включени в европейските Директиви за птиците и местообитанията; 115 вида са включени в различни приложения на Бернската конвенция; 36 вида са включени в Бонската конвенция; 17 вида са в CITES; 25 вида са в Emerald.

Таблица 21 Обобщени данни за броят видове животни по таксономични групи в ЗМ „Чатъма”, „Батлъбоаз” и „Самодивска поляна” и техния природозащитен статус

Таксономична група	Брой видове	Червена книга на РБ	ЗБР прил 2 и 3	BERN	IUCN Red list	BONN	CITES	Conv. 92/43 79/409	Emerald
Защитена местност „Чатъма”									
Земноводни	3	0	3	3	0	0	0	1	2
Влечуги	4	0	3	4	0	0	0	1	1
Риби	13	0	0	2	0	0	0	0	0
Птици	64	6	58	60	0	18	6	6	6
Бозайници	28	3	9	19	4	2	3	7	6
Общо									
Защитена местност „Батлъбоаз”									
Земноводни	3	0	3	3	0	0	0	1	1
Влечуги	4	0	3	4	0	0	0	1	1
Риби	8	0	0	0	0	0	0	0	0
Птици	92	15	83	88	0	33	14	15	16
Бозайници	31	4	10	22	6	2	5	8	6
Общо									
Защитена местност „Самодивска поляна”									
Земноводни	4	0	3	4	0	0	0	1	2
Влечуги	3	0	3	3	0	0	0	1	1
Риби	8	0	0	0	0	0	0	0	0
Птици	90	15	81	86	0	31	12	13	14
Бозайници	30	4	9	21	6	2	5	8	7
Общо									

1.14.1. Земноводни и влечуги

▪ ЗМ „Чатъма”

Общо са установени 4 вида земноводни, 1 вид от разред Опашати (*Urodela*) и 3 вида от разред Безопашати (*Anura*). Три вида земноводни са защитени по ЗБР, а всичките 4 вида са включени в приложение III на Бернската конвенция. Планинската водна жаба е включена в Директива 92/43 на ЕС. Влечугите са 4 вида, 2 от подразред Гушери (*Sauria*) и 2 от подразред Змии (*Serpentes*). Два вида са глациални реликти, а три вида са защитени по ЗБР. Всички влечуги са включени в Бернската конвенция.

▪ ЗМ „Батлъбоаз”

Общо са установени 3 вида земноводни, 1 вид от разред Опашати (*Urodela*) и 2 вида от разред Безопашати (*Anura*). Всички те са защитени по ЗБР, включени в приложение III на Бернската конвенция. Планинската водна жаба е включена в Директива 92/43 на ЕС. Влечугите са 4 вида, 2 от подразред Гуцери (*Sauria*) и 2 от подразред Змии (*Serpentes*). Два вида са глациални реликти, а три вида са защитени по ЗБР. Всички влечуги са включени в Бернската конвенция.

▪ **ЗМ „Самодивска поляна”**

Общо са установени 4 вида земноводни, 1 вид от разред Опашати (*Urodela*) и 3 вида от разред Безопашати (*Anura*). Три от тях са защитени по ЗБР, а всички са включени в приложение III на Бернската конвенция. Планинската водна жаба е включена в Директива 92/43 на ЕС и е глациален реликт. Влечугите са 3 вида, 2 от подразред Гуцери (*Sauria*) и 1 от подразред Змии (*Serpentes*). Един вид е глациален реликт, а три вида са защитени по ЗБР. Всички влечуги са включени в Бернската конвенция.

Всички видове земноводни и влечуги са приоритетни за опазване поради високата си уязвимост.

Пропуски в познанията. Проучване числеността и биологията на видовете.

1.14.2. Риб

▪ **ЗМ „Чатъма”**

Във водите на яз.Голям Беглик са установени 8 вида риби. Приоритетен за опазване вид е балканската пъстърва, която е автохтонна за района и има уязвима популация у нас.

▪ **ЗМ „Батлъбоаз”**

На територията на защитената местност „Батлъбоаз” са установени 8 вида риби. Приоритетен за опазване вид е балканската пъстърва, която е автохтонна за района и има уязвима популация у нас.

▪ **ЗМ „Самодивска поляна”**

На територията на защитената местност „Самодивска поляна” са установени 8 вида риби. Приоритетен за опазване вид е балканската пъстърва, която е автохтонна за района и има уязвима популация у нас.

1.14.3. Птици

▪ **ЗМ „Чатъма”**

Клас Птици са представени в защитената територия с 78 вида, като богатството на отделните разреди е както следва: Пеликаноподобни (*Pelecaniformes*) - 1 вид, Щъркелоподобни (*Ciconiiformes*) - 4 вида, Гъскоподобни (*Anseriformes*) - 2 вида, Соколоподобни (*Falconiformes*) - 7 вида, Кокошеподобни (*Galliformes*) - 2 вида, Дъждосвирцоподобни (*Charadriiformes*) - 3 вида, Гълъбоподобни (*Columbiformes*) - 1 вид, Совоподобни (*Strigiformes*) - 2 вида, Кукувицоподобни (*Cuculiformes*) - 1 вид, Кълвачоподобни (*Piciformes*) - 4 вида, Синявицоподобни (*Coraciiformes*) - 1 вид, Врабчоподобни (*Passeriformes*) - 50 вида. Видовете птици с определен природозащитен статус са както следва: глациален реликт - 1 вид; защитени видове по ЗБР - 70 вида; в Червената книга на България - 13 вида; в приложенията на Бернската конвенция - 74 вида; в приложенията на Бонската конвенция фигурират 32 вида; в CITES са 10 вида; в Директива за птиците на ЕС са 12 вида и в Emerald са включени 13 вида.

Приоритетни за опазване видове:

- Черен щъркел (*Ciconia nigra*) – Двойката, гнездяща на големия остров в ЗМ „Батлъбоаз“, при хранене използва и територията на ЗМ „Чатъма“. По време на миграция на черният щъркел ЗМ се използва като място за почивка и хранене на отделни птици. По бреговата ивица на ЗМ има подходящи за гнездене дървета, което, заедо с богатата хранителна база, е важна предпоставка за бъдещото увеличаване на гнездящите двойки, от тази, за сега най-високопланинска популация на вида у нас. Видът е в Червената книга на България, в Приложение I на Директивата за птиците на ЕС, включен в Бонската, Бернската конвенции и CITES.
- Сокол-орко (*Falco subbuteo*) – Видът е рядък и с ниска численост в цялата страна. На територията на ЗМ „Чатъма“ бе регистрирана една двойка. Изключително ценен вид за гоското стопанство, тъй като се храни и с насекоми, които са опасни каламитетни вредители по горите. Защитен по ЗБР - Приложение II и III; включен в Червената книга на България; в Приложения II на Берската, Бонската конвенции и CITES.
- Лещарка (*Tetrastes bonasia*) – Видът се среща на места в защитената местност. Включен е в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Предпочита смесените горски участъци с богат подлес. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март - август).
- Глухар (*Tetrao urogallus*) – Видът се среща в защитената местност, но поради малката площ не остава само в нея. Включен е в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март – август). Като за осигуряване на тази популация е нужно да се увеличи територията на ЗМ.
- Черен кълвач (*Dryocopus martius*) – Видът е представен с 1 двойка на територията на ЗМ. Силно зависим от наличието на стари, съхнещи дървета, където гнезди и се храни. Наличието му, до голяма степен определя и присъствието на пернатоногата кукумявка, тъй като тя гнезди приоритетно в изградени от него хралупи. Има сравнително ниска численост в цялата страна и е включен в Червената книга на България.
- Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*) – В защитената местност гнездят 1 двойка от този вид. Видът е застрашен в европейски и национален мащаб. За опазването му от изключително значение е опазването на старите, хралупести, съхнещи дървета, където вида единствено гнезди.

Пропуски в познанията

- Необходимо е допълнително търсене на трипръстия кълвач (*Picoides tridactylus*), тъй като в ЗМ „Батлъбоаз“ вида се среща, много вероятно е и неговото присъствие и в ЗМ „Чатъма“;
- Необходимо е допълнително търсене на врабчовата кукумявка (*Glaucidium passerinum*) и горския бекас (*Scolopax rusticola*), които възможно се срещат в защитената местност, но периодите, в който могат да бъдат регистрирани са само ранна пролет и през есента.

▪ 3М „Батлъбоаз”

Клас Птици са представени в защитената територия с 92 вида, като богатството на отделните разреди е както следва: Гмурецоподобни (*Podicipediformes*) - 1 вид, Пеликаноподобни (*Pelecaniformes*) - 1 вид, Щъркелоподобни (*Ciconiiformes*) - 4 вида, Гъскоподобни (*Anseriformes*) - 2 вида, Соколоподобни (*Falconiformes*) - 7 вида, Кокошоподобни (*Galliformes*) - 2 вида, Дъждосвирицоподобни (*Charadriiformes*) - 3 вида, Гълъбоподобни (*Columbiformes*) - 1 вид, Совоподобни (*Strigiformes*) - 4 вида, Бързолетоподобни (*Apodiformes*) - 1 вид, Кукувицоподобни (*Cuculiformes*) - 1 вид, Синявицоподобни (*Coraciiformes*) - 1 вид, Кълвачоподобни (*Piciformes*) - 6 вида, Врабчоподобни (*Passeriformes*) - 58 вида. Видовете птици с определен природозащитен статус са както следва: защитени видове по ЗБП - 83 вида; в Червената книга на България - 15 вида; в приложенията на Бернската конвенция - 88 вида; в приложенията на Бонската конвенция фигурират 33 вида; в CITES са 14 вида; в Директива за птиците на ЕС са 15 вида и в Emerald са включени 16 вида.

Приоритетни за опазване видове:

- Черен щъркел (*Ciconia nigra*) – Една двойка гнезди на големия остров. 3М „Батлъбоаз” представлява едно от най-високите находища на вида в България. Видът е в Червената книга на България, в Приложение I на Директивата за птиците на ЕС, включен в Бонската, Бернската конвенции и CITES.
- Осояд (*Pernis apivorus*) – Една двойка обитава защитената местност. Важно е опазването на старите дървета за гнезденето на вида. Включен в Червената книга на България и Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС.
- Лещарка (*Tetrastes bonasia*) – Видът се среща на места в защитената местност. Включен е в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Предпочита смесените горски участъци с богат подлес. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март - август).
- Глухар (*Tetrao urogallus*) – Видът се среща в защитената местност, но само в северните и източните части. Включен е в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март - август).
- Сив кълвач (*Picus canus*) – Една или две двойки гнездят в защитената местност. У нас е силно намалял и е включен в новото издание на Червената книга на България (в подготовка).
- Черен кълвач (*Dryocopus martius*) – Видът е представен с около 3-5 двойки на територията на защитената местност. Силно зависим от наличието на стари, съхнещи дървета, където гнезди и се храни. Наличието му, до голяма степен определя и присъствието на пернатоногата кукумявка, тъй като тя гнезди приоритетно в изградени от него хралупи. Има сравнително ниска численост в цялата страна и е включен в Червената книга на България.
- Трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*) – Една двойка е установена на полуострова на южния бряг на яз. Голям Беглик. Видът е застрашен вид в Европа, изключително рядък в България, застрашен от изчезване, с национална численост от едва 250-350 двойки. Ето защо трипръстият кълвач е основен приоритетен вид за опазване за

територията. Силно зависим от наличието на стари, съхнещи дървета, където гнезди и се храни. За запазването му е необходимо да се преустановят незабавно на сечите в района.

- Пернатотога кукумявка (*Aegolius funereus*) – В защитената местност гнездят 2 или 3 двойки от този вид. Видът е застрашен в европейски и национален мащаб. За опазването му от изключително значение е опазването на старите, хралупести, съхнещи дървета, където вида единствено гнезди.

Пропуски в познанията

- Необходимо е допълнително търсене на трипръстия кълвач (*Picoides tridactylus*).
- Необходимо е допълнително търсене на врабчовата кукумявка (*Glaucidium passerinum*) и горския бекас (*Scolopax rusticola*), които възможно се срещат в защитената местност, но периодите в който могат да бъдат регистрирани са само ранна пролет и през есента.

■ 3М „Самодивска поляна”

Клас Птици са представени в защитената територия с 90 вида, като богатството на отделните разреди е както следва: Гмурецоподобни (*Podicipediformes*) - 1 вид, Пеликаноподобни (*Pelecaniformes*) - 1 вид, Щъркелоподобни (*Ciconiiformes*) - 4 вида, Гъскоподобни (*Anseriformes*) - 2 вида, Соколоподобни (*Falconiformes*) - 8 вида, Кокошоподобни (*Galliformes*) - 2 вида, Дъждосвирицоподобни (*Charadriiformes*) - 3 вида, Гълъбоподобни (*Columbiformes*) - 1 вид, Совоподобни (*Strigiformes*) - 3 вида, Бързолетоподобни (*Apodiformes*) - 1 вид, Кукувицоподобни (*Cuculiformes*) - 1 вид, Кълвачоподобни (*Piciformes*) - 4 вида, Синявицоподобни (*Coraciiformes*) - 1 вид, Врабчоподобни (*Passeriformes*) - 58 вида. Видовете птици с определен природозащитен статус са както следва: защитени видове по ЗБР - 81 вида; в Червената книга на България - 15 вида; в приложенията на Бернската конвенция - 86 вида; в приложенията на Бонската конвенция фигурират 34 вида; в CITES са 12 вида; в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС са 13 вида и в Emerald са включени 14 вида.

Приоритетни за опазване видове:

- Черен щъркел (*Ciconia nigra*) – Двойката, гнездеща на големия остров в 3М „Батлъбоаз”, при хранене използва и територията на 3М „Самодивска поляна”. По време на миграция на черният щъркел 3М се използва като място за почивка и хранене на отделни птици. Видът е в Червената книга на България, в Приложение I на Директивата за птиците на ЕС, включен в Бонската, Бернската конвенции и CITES.
- Осояд (*Pernis apivorus*) – Една двойка обитава защитената местност. Важно е опазването на старите дървета за гнезденето на вида. Включен в Червената книга на България и Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС.
- Лещарка (*Tetrastes bonasia*) – Видът се среща на места в защитената местност. Включен е в Червената книга на България. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Предпочита смесените горски участъци с богат подлес. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март - август).
- Глухар (*Tetrao urogallus*) – Видът се среща в защитената местност. Включен е в Червената книга на България. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Особено важно за него е

запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март – август).

- Черен кълвач (*Dryocopus martius*) – Видът е представен с около 3-5 двойки на територията на защитената местност. Силно зависим от наличието на стари, съхнещи дървета, където гнезди и се храни. Наличието му, до голяма степен определя и присъствието на пернатоногата кукумявка, тъй като тя гнезди приоритетно в изградени от него хралупи. Има сравнително ниска численост в цялата страна и е включен в Червената книга на България.
- Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*) – В защитената местност гнездят 1 или 2 двойки от този вид. Видът е застрашен в европейски и национален мащаб. За опазването му от изключително значение е опазването на старите, хралупести, съхнещи дървета, където вида единствено гнезди.

Пропуски в познанията

- Необходимо е допълнително търсене на трипръстия кълвач (*Picoides tridactylus*).
- Необходимо е допълнително търсене на врабчовата кукумявка (*Glaucidium passerinum*) и горския бекас (*Scolopax rusticola*), които възможно се срещат в защитената местност, но периодите в който могат да бъдат регистрирани са само ранна пролет и през есента.

1.14.4. Бозайници

▪ 3М „Чатъма”

Клас Бозайници са представени от 31 вида, обединени в следните разреди - разред Насекомоядни (*Insectivora*) - 6 вида; разред Прилепи (*Chiroptera*) - 2 вида; разред Зайцеподобни (*Lagomorpha*) - 1 вид; разред Гризачи (*Rodentia*) - 11 вида; разред Чифтокопитни (*Artiodactyla*) – 3 вида; разред Хищници (*Carnivora*) – 8 вида. Природозащитния статус на бозайниците е следния: глациален реликт – 1 вид; защитени по ЗБР - 13 вида; включени в Червената книга на България - 4 вида; включени в приложенията на Бернската конвенция – 21 вида; в Червения списък на IUCN - 7 вида; в CITES – 5 вида; в приложенията на Бонската конвенция – 2 вида; в Директива 92/43 - 9 вида и в Emerald - 8 вида.

Приоритетни видове (групи) за опазване:

- Прилепи (разред *Chiroptera*) – защитени от ЗБР, поради ниската си численост и специфични изисквания към местообитанието (предимно хралупообитаващи) техните популации са силно уязвими. Наличието на стари, хралупати дървета в 3М е от много важно значение за опазването на тези видове.
- Горски сънливец (*Dryomys nitedula*) – Видът е с ниска численост в цялата страна. В 3М „Чатъма” приоритетно използва за заселване и хралупи на стари дървета. Заедно с катерицата, предпочитан ловен обект за златката. Видът е световно застрашен с категория риск-потенциално застрашен; защитен по ЗБР, Приложение II и III; Включен в Приложение III на Бернската конвенция, в Директивата 92/43 на ЕС и в Emerald списъка за България.
- Лешников сънливец (*Muscardinus avellanarius*) – Видът е защитен по ЗБР и включен в Червения списък на IUCN. Рядко срещащ се в цялата страна, с ниска численост.
- Благороден елен (*Cervus elaphus*) – Много рядък и малочислен вид в 3М, следи от няколко екземпляра бяха установени в района. Вероятно в миналото е бил по-чест.

Важен вид за опазване предвид сериозното намаление на числеността му в национален мащаб през последните години.

- Сърна (*Capreolus capreolus*) – Среща се сравнително често, в района на ЗМ обитават няколко малки стада. Важен вид за опазване предвид сериозното намаление на числеността му в национален мащаб през последните години.
- Мечка (*Ursus arctos*) – Единични животни преминават през зимния период. Видът е малоброен у нас, световно застрашен, уязвим към засилено човешко присъствие, включен в Червената книга на България.
- Дива котка (*Felis silvestris*) – Единични животни се размножават, преминават и ловуват в ЗМ.
- Вълк (*Canis lupus*) – Видът само преминава през ЗМ, в предвид малката ѝ територия. Като цяло числеността му е относително ниска в региона.
- Видра (*Lutra lutra*) – Следи от поне 1 екз. бяха установени на брега на яз. Голям Беглик, който предоставя добри условия за живот на вида. Видът е с много висок природозащитен статус, включен във всички в възможни природозащитни наши и международни нормативни актове.
- Златка (*Martes martes*) – Много рядък и малочислен вид в страната, застрашен от изчезване в България и Европа. Включен в Червената книга на България, в Бернската конвенция, Директива 92/43 и Emerald. Силно уязвим при промяна на местообитанието – извеждане на всякакви видове сечи, намаляване на старите, хралупати и изсъхнали вековни дървета и човешко присъствие. Видът е индикаторен за стари гори.

Пропуски в познанията:

- Да се проучи прилепната фауна на ЗМ. Включените в този доклад видове са установявани в подобни територии в близост до ЗМ, но тяхното потвърждаване е наложително със специално проучване;
- Да се проучи детайлно фауната на дребните бозайници в района
- Да се изследва числеността и лимитиращите фактори за разпространението на златката (*Martes martes*);
- Да се изследва числеността и лимитиращите фактори за разпространението на горския сънливец (*Dryomys nitedula*).

■ ЗМ „Батлъбоаз”

Клас Бозайници са представени от 31 вида, обединени в следните разреци - разред Насекомоядни (*Insectivora*) - 7 вида; разред Прилепи (*Chiroptera*) - 2 вида; разред Зайцеподобни (*Lagomorpha*) - 1 вид; разред Гризачи (*Rodentia*) - 9 вида; разред Чифтокопитни (*Artiodactyla*) – 2 вида; разред Хищници (*Carnivora*) – 9 вида. Възможно е и срещането на благородния елен, който обитава в съседни територии, но не беше установен при настоящото изследване. Природозащитния статус на бозайниците е следния: защитени по ЗБР - 9 вида; включени в Червената книга на България - 3 вида; включени в приложенията на Бернската конвенция – 21 вида; в Червения списък на IUCN - 5 вида; в CITES – 4 вида; в приложенията на Бонската конвенция – 2 вида; в Директива 92/43 - 7 вида и в Emerald - 6 вида.

Приоритетни видове (групи) за опазване:

- Прилепи (разред *Chiroptera*) – защитени от ЗБР, поради ниската си численост и специфични изисквания към местообитанието (предимно хралупообитаващи) техните популации са силно уязвими. Наличието на стари, хралупати дървета в ЗМ е от много важно значение за опазването на тези видове.
- Лешников сънливец (*Muscardinus avellanarius*) – Видът е защитен по ЗБР и включен в Червения списък на IUCN. Рядко срещащ се в цялата страна, с ниска численост.

- Сърна (*Capreolus capreolus*) – Среща се сравнително често. В района на защитената местност, поради високата урбанизация, вероятно през по-голямата част от годината има само преминаващи малки стада. Важен вид за опазване предвид сериозното намаление на числеността му в национален мащаб през последните години.
- Мечка (*Ursus arctos*) – Единични животни преминават през зимния период. Видът е малоброен у нас, световно застрашен, уязвим към засилено човешко присъствие, включен в Червената книга на България.
- Дива котка (*Felis silvestris*) – Единични животни преминават и ловуват в ЗМ.
- Вълк (*Canis lupus*) – Видът преминава през ЗМ. Като цяло числеността му е ниска в региона.
- Видра (*Lutra lutra*) – Следи от поне 1 екз. бяха установени на брега на яз.Голям Беглик, който предоставя добри условия за живот на вида. Видът е с много висок природозащитен статус, включен във всички в възможни природозащитни наши и международни нормативни актове.
- Златка (*Martes martes*) – Много рядък и малочислен вид в страната, застрашен от изчезване в България и Европа. Включен в Червената книга на България, в Берската конвенция, Директива 92/43 и Emerald. Силно уязвим при промяна на местообитанието – извеждане на всякакви видове сечи, намаляване на старите, хралупати и изсъхнали вековни дървета и човешко присъствие. Видът е индикаторен за стари гори.

Пропуски в познанията:

- Да се проучи прилепната фауна на ЗМ. Включените в този доклад видове са установявани в подобни територии в близост до ЗМ в Западни Родопи, но тяхното потвърждаване е наложително със специално проучване;
- Да се проучи детайлно фауната на дребните бозайници в района;
- Да се изследва числеността и лимитиращите фактори за разпространението на златката (*Martes martes*).

■ ЗМ „Самодивска поляна”

Клас Бозайници са представени от 30 вида, обединени в следните разреди - разред Насекомоядни (*Insectivora*) - 7 вида; разред Прилепи (*Chiroptera*) - 2 вида; разред Зайцеподобни (*Lagomorpha*) - 1 вид; разред Гризачи (*Rodentia*) - 9 вида; разред Чифтокопитни (*Artiodactyla*) - 2 вида; разред Хищници (*Carnivora*) - 9 вида. Природозащитния статус на бозайниците е следния: защитени по ЗБР - 9 вида; включени в Червената книга на България - 4 вида; включени в приложенията на Бернската конвенция - 21 вида; в Червения списък на IUCN - 6 вида; в CITES - 5 вида; в приложенията на Бонската конвенция - 2 вида; в Директива 92/43 - 8 вида и в Emerald - 7 вида.

Приоритетни видове (групи) за опазване:

- Прилепи (разред *Chiroptera*) - защитени от ЗБР, поради ниската си численост и специфични изисквания към местообитанието (предимно хралупообитаващи) техните популации са силно уязвими. Наличието на стари, хралупати дървета в резервата е от много важно значение за опазването на тези видове.
- Лешников сънливец (*Muscardinus avellanarius*) – Видът е защитен по ЗБР и включен в Червения списък на IUCN. Рядко срещащ се в цялата страна, с ниска численост.
- Благороден елен (*Cervus elaphus*) – Много рядък и малочислен вид в ЗМ, следи от няколко екземпляра бяха установени в района. Вероятно в миналото е бил по-чест. Важен вид за опазване предвид сериозното намаление на числеността му в национален мащаб през последните години.
- Сърна (*Capreolus capreolus*) – Среща се сравнително често. В района на защитената местност, поради високата урбанизация, вероятно през по-голямата част от годината има само преминаващи малки стада. Важен вид за опазване предвид

сериозното намаление на числеността му в национален мащаб през последните години.

- Мечка (*Ursus arctos*) - Единични животни преминават през зимния период. Видът е малоброен у нас, световно застрашен, уязвим към засилено човешко присъствие, включен в Червената книга на България.
- Дива котка (*Felis silvestris*) – Среща се относително рядко. Вероятно се размножава в района.
- Вълк (*Canis lupus*) – Видът се среща в ЗМ. Включен в Червената книга на България, в Бернската конвенция, Директива 92/43 и Emerald.
- Видра (*Lutra lutra*) – Следи от поне 1 екз. бяха установени на брега на яз. Голям Беглик, който предоставя добри условия за живот на вида. Видът е с много висок природозащитен статус, включен във всички възможни природозащитни наши и международни нормативни актове.
- Златка (*Martes martes*) – Много рядък и малочислен вид в страната, застрашен от изчезване в България и Европа. Включен в Червената книга на България, в Бернската конвенция, Директива 92/43 и Emerald. Силно уязвим при промяна на местообитанието – извеждане на всякакви видове сечи, намаляване на старите, хралупати и изсъхнали вековни дървета и човешко присъствие. Видът е индикаторен за стари гори.

Пропуски в познанията:

- Да се проучи прилепната фауна на ЗМ. Включените в този доклад видове са установявани в подобни територии в близост до ЗМ в Западни Родопи, но тяхното потвърждаване е наложително със специално проучване;
- Да се проучи детайлно фауната на дребните бозайници в района.

В СВИТЪК Приложения, Приложения 11, 12 и 13 представят видов състав на фауната в ЗМ и природозащитен статус на видовете.

КУЛТУРНА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.15. ПОЛЗВАНЕ НА ОБЕКТА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ

Защитените територии около язовир Голям Беглик се използват предимно за къмпингуване, рекреация, спорт и туризъм. Всяка година те се посещават от около 300 до 500 туристи, предимно от Пловдивска, Пазарджишка и Софийска област. Повечето туристи идват неорганизирано, но има и фирми, които предлагат туристически услуги – гребни походи, скаутски лагери за деца и други.

Основно занимание на туристите е риболовът и събирането на гъби и горски плодове.

Дейности със стопанска цел са: събиране на гъби и горски плодове и предаването им на изкупвателни пунктове; добив на сено в ограничени количества.

1.15.1. Техническа инфраструктура, застроени площи и сгради

Електрификация, водоснабдяване (две водохващания от един основен водоизточник) и канализация (септични ями) има само на територията на ЗМ «Самодивска поляна». Там се намират и няколко възможни места за отдих. Територията не е телефонизирана, а от

мобилните оператори само Глобул има покритие.

Язовир Голям Беглик се намира на път II-37 свързващ гр. Батак с гр. Доспат, който е второкласен до разклона за язовир Батак, след което преминава в третокласен. Отсечката Батак – Доспат не е в добро състояние и е сравнително тесен, а по настилката има дупки. Това е път с висока концентрация на ПТП.

Достъпът до защитените територии е възможен от всяка една точка на пътя, който обхожда язовир Беглик. Това е път категория „други“ и освен от туристите, се използва от тежкотоварни камиони, извозващи трупи от прилежащите територии и от тежката ремонтна техника на „Язовири и каскади“. Пътят е земен и е в изключително лошо състояние, главно поради липсата на поддръжка и тежкотоварната техника, която преминава от там.

Паркинг има единствено пред хотел „Рай“ и хотел „Синия залив“, които се намират в ЗМ „Самодивска поляна“. На всички други места туристите паркират между дърветата, в непосредствена близост до мястото, което са избрали за къмпингуване или риболов.

Специално обозначени пешеходни туристически пътеки няма, хората ползват горския път за разходка.

Около язовир Беглик няма търговски обекти, места за почивка и развлечение. Има множество постройки тип бунгало за индивидуално ползване, които са били построени преди обявяването на защитените местности. Тези обекти са концентрирани в ЗМ „Самодивска поляна“. Там се намират и следните обекти за настаняване:

- Хотел „Рай“ – разполага с около 120 легла, ресторант, механа и бар. Хотелът е в лошо състояние, но е продаден на търг на руска фирма и предстои основен ремонт;
- Горски дом „Синия залив“ – разполага с 8 стаи и ресторант, хотелът е нов и предлага добри условия за отдых и туризъм;
- Бунгала на ВССИ Пловдив (2.5 дка) – в лошо състояние, почти не се използват. Продадени са на израелска фирма, която най-вероятно има инвестиционни намерения;
- Бунгала на ДСО „Монтажи“ (2.5 дка).

Увеличил се е броят на постъпилите молби за разрешение за строеж на територията на ЗМ.

1.15.2. Горско стопанство

По данни на ДДС „Беглика“ в ЗМ и горския фонд са констатирани следните нарушения:

- 1999 г. – незаконна сеч - 2 м3;
- 2004 г. – два акта за незаконна сеч и два акта за незаконно строителство; кражба на дървесина от временен склад.

Проблемът с незаконната сеч е концентриран в границата с ДЛ „Селище“, където има развита пътна мрежа и лесен достъп до горския фонд.

Количествени показатели и динамика на горскостопанските дейности за периода 1998 – 2005 година

Съгласно лесоустройствения проект на ДДС „Беглика“ в насаждения на територията на защитени местности не са предвидени мероприятия, чиято основна цел е добив на дървесина. Това е основната причина в тези насаждения да се провеждат основно дейности, които според правилата на българското лесоустройство са свързани с подобряване на здравословното състояние на горите и оползотворяване на сухата и паднала дървесина.

▪ ЗМ „Чатъма“

За територията на ЗМ в действащия лесоустройствен проект няма предвидени лесоустройски мероприятия. Независимо от това са събирани 92 куб. м суха и паднала дървесина, която основно е използвана за дърва за огрев. Целта на събирането на суха и паднала дървесина е не само „подобряване“ на здравния статус на насажденията, но и оползотворяване на ресурса мъртва дървесина. Това е предпочитан вариант за

снабдяване с дърва от почиващите и собственици на вили около защитената местност. За това допринася и достъпността на насажденията в района. Резултатът от изпълнението на това мероприятие е, че от насажденията се отсича и изнася почти цялото количество мъртва дървесина.

Таблица 22 Годишни добиви на дървесина за периода 1998 – 2005 г.

Година	Добита дървесина, м ³
2002	4
2003	31
2004	45
2005	12
Общо:	1256

В таблица 22 са показани резултатите от годишните добиви на територията на ЗМ за периода 1998 – 2005 г. То е неравномерно и зависи основно от необходимостта за провеждане на санитарни мероприятия в горите.

▪ ЗМ „Батлъбоаз”

За територията на ЗМ в действащия лесоустройствен проект е предвидено извеждане на санитарна сеч в едно насаждение, със средна интензивност 10 % и очакван общ добив от 100 куб. м, както и отгледна сеч в горска култура, с интензивност 15 % и очакван добив 60 куб. м (табл.23).

Таблица 23 Планирани и проведени мероприятия за периода 1998 – 2005 г.

Лесовъдско мероприятие	Планиран добив на дървесина, м ³	Добита дървесина, м ³	Залесена площ, дка
Санитарна сеч	100	159	-
Събиране на суха и паднала дървесина		91	-
Прореждане	60	-	-
Общо:	160	250	0

От резултатите се вижда, че основните количества дървесина са добити от провеждане на санитарни сечи (159 куб.м). Според лесовъдските принципи, целта на санитарната сеч е да се подобри здравословното състояние на насаждението. При това мероприятие се маркират и отсичат дървета с видими признаци на заболяване, дървета с повреди, както и сухи и в процес на изсъхване дървета.

Целта на събирането на суха и паднала дървесина е не само „подобряване” на здравния статус на насажденията, но и оползотворяване на ресурса мъртва дървесина. Това е и предпочитан вариант за снабдяване с дърва от собственици на вили в района около защитената местност. За това допринася и достъпността на насажденията в района. За периода 1988 - 2005 година са добити 91 куб.м дървесина, която основно е използвана за дърва за горене. Резултатът отново е намаляване на количеството мъртва дървесина. Все още не е проведена планираната отгледна сеч, която ако се изведе правилно ще спомогне за подобряване на устойчивостта на младото насаждение.

Таблица 24 Годишни добиви на дървесина за периода 1998 – 2005 г.

Година	Добита дървесина, м ³
1998	-
1999	-
2002	184
2003	-
2004	28
2005	38
Общо:	250

Резултатите показват, че годишното ползване на територията на ЗМ е неравномерно. То зависи основно от необходимостта за провеждане на санитарни мероприятия в горите.

▪ **ЗМ „Самодивска поляна”**

За територията на ЗМ в действащия лесоустройствен проект е предвидено извеждане на санитарни сечи в четири насаждения със средна интензивност 10-15 % и очакван общ добив от 1010 м³. Предвидени са и залесителни мероприятия в зрели и невъзобновени насаждения.

Таблица 25 Планирани и проведени мероприятия за периода 1998 – 2005 г.

Лесовъдско мероприятие	Планиран добив на дървесина, м ³	Добита дървесина, м ³	Залесена площ, дка
Санитарна сеч	1010	911	-
Събиране на суха и паднала дървесина		180	-
Гола сеч на тесни ивици		165	-
Залесяване		-	29
Общо:		1256	29

В горите на защитената местност са извеждани основно три вида сечи – санитарна, събиране на суха и паднала маса и гола сеч. В таблица 25 са представени количествата добита дървесина от различните видове сечи.

От резултатите се вижда, че основните количества дървесина са получени от провеждане на санитарни сечи (911 куб. м). Според лесовъдските принципи целта на санитарната сеч е да се подобри здравословното състояние на насаждението. При това мероприятие се маркират и отсичат дървета с видими признаци на заболяване, дървета с повреди, както и сухи и в процес на изсъхване дървета.

Целта на събирането на суха и паднала дървесина е не само „подобряване” на здравния статус на насажденията, но и оползотворяване на ресурса мъртва дървесина. Това е и предпочитан вариант за снабдяване с дърва от нарастващия брой на собственици на вили в и около защитената местност. За това допринася и достъпността на насажденията в района. За периода 1988 - 2005 година са отсечени 180 куб. м дървесина, която основно е използвана за дърва за горене. Резултатът отново е намаляване на количеството мъртва дървесина.

Гола сеч на тесни ивици е изведена през разгледания период в един подотдел, през който е прокарана просека/път.

Таблица 26 Годишни добиви на дървесина за периода 1998 – 2005 г.

Година	Добита дървесина, м ³
1998	49
1999	-
2002	362
2003	263
2004	554
2005	28
Общо:	1256

Резултатите показват, че годишното ползване на територията на ЗМ е неравномерно. То зависи от основно от необходимостта за провеждане на санитарни мероприятия в горите.

Пожари

На територията на защитени местности „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“ не са регистрирани пожари през изминалия ревизионен период.

1.15.3. Лов и събиране на природни продукти

Данните касаят защитените местности и прилежащите територии – описани са в т. 1.16.3.

1.15.4. Туризъм, рекреация, спорт, услуги

Защитените територии около язовир Голям Беглик се използват предимно за къмпингуване, рекреация, спорт и туризъм. Всяка година те се посещават от около 300 до 500 туристи, предимно от Пловдивска, Пазарджишка и Софийска област. Повечето туристи идват неорганизирано, но има и фирми, които предлагат туристически услуги – гребни походи, скаутски лагери за деца и други.

Основно занимание на туристите е риболовът и събирнето на гъби и горски плодове. Къмпингуващите на палатка са съсредоточени около ЗМ „Чатъма“, като най-много туристи има през месеците юли и август, както и през уикендите. През почивните летни дни концентрацията на туристи е толкова висока, че понякога води до саморазправа, «гонене» на къмпингуващи и други негативни прояви.

Много от туристите имат и лодки, а напоследък се е увеличило и ползването на джетове. Горските стражари контролират стопанисването и ползването на горите, т.е. дърводобив, странични ползвания, строителство и пожарна безопасност (Инструкция №17/10.08.1999 г. за контролната служба в горите и горската стража).

Туристически услуги се предлагат само в двата хотела в „Самодивска поляна“, но редица тур-операторски фирми включват язовир Беглик в предлаганите от тях туристически маршрути, гребни походи, зелени училища, скаутски лагери и други. Информация за тези услуги може да се намери на интернет, макар и в ограничено количество.

1.15.5. Информираност на обществеността

В периода 6-8 август 2006 г. бяха проведени теренни проучвания с цел оценка на информираността на обществеността за защитените територии и отношението на местното население. Бяха направени следните изводи:

Проблеми:

- **Охрана**

Недостатъчното присъствие на изпълнителна власт на територията на ЗТ е довело до увеличаване на случаите на неспазване на обществения ред, агресивно поведение между къмпингуващите, и други асоциални прояви, особено през уикендите, когато концентрацията на туристи се увеличава значително, което от своя страна е довело до нараснало чувството на несигурност сред къмпингуващите

Фактор за описаната по-горе ситуация е и това, че няма достатъчно указателни и информационни табели, които да информират туристите относно статута на защитните територии, какви забрани съществуват и какви са санкциите за установени нарушения. Повечето от интервюираните туристи не знаеха че се намират на територията на защитена местност.

Също така се наблюдава недостатъчна яснота по правата и задълженията на съответните държавни органи, общината и действащите в ЗТ държавни предприятия (ДДС, Язовири и Каскади, и др.) както и прехвърляне на отговорността между тях. Това до голяма степен се дължи на неизяснени положения в съществуващата правна рамка, както и липса на информираност по отношение на всички законови положения свързани със защитените местности.

- **Инфраструктура**

През трите защитени местности преминава 17 км черен път, който е в лошо състояние и се използва както от туристите, така и от тежка техника извозваща трупи. Ремонт на пътя беше една от основните препоръки и желание на туристите.

В близост до защитените местности няма изградени чешми, най-близката аптека е в гр. Батак, а най-близкия магазин – на 9 км по пътя за Доспат. Липсата на подобни удобства бяха посочени като източник на притеснение на почиващите, особено по-възрастните хора (пенсионери) които идват заради хладния въздух, спокойствието, възможността да си наберат groski плодове и не на последно място – заради възможността за евтина почивка. Около язовир Беглик няма покритие с мобилни телефонни мрежи, с изключение на Глобул, но и той е непостоянен.

- **Изооставени сгради и съоръжения**

На територията на ЗМ „Самодивска поляна“ се намират множество постройки, повечето от които са пустеещи и се рушат. Те са построени преди обявяването на защитената местност и са общински или ведомствени. Все по-голям е интересът за тяхното изкупуване, както и към узаконяване на незаконните постройки. Вече има две сключени сделки за продажба на недвижимо имущество – на хотел „Рай“ и сградите на фирма „Мир“ в ЗМ „Самодивска поляна“.

В ЗМ „Чатъма“ също има полуразрушени сгради, които са собственост на ДДС-то, и се ползват като заслон от туристи.

- **Извозване на отпадъци**

Община Батак има график за извозване на отпадъците, но явно среща трудности с извозването от района на ЗТ. Металните контейнери се крадат, поставени са циментови тръби, но натрупания около тях боклук не се изнася редовно. По данни на местните хора, боклука се извозва в края на летния сезон.

Очаквания и препоръки

- Да се подобри охраната и обществения ред;
- Да се поддържа пътя около язовира в добро състояние;
- Редовно извозване на боклука и глоби за тези, които замърсяват;

- Да има информационни табели относно какви дейности са забранени в язовира;
- Информация относно защитените територии, видове и други;
- Да се изграят на подходящо място чешма, тоалетна и други удобства, но да се запази дивия характер на местността;
- Ниската цена на престоя е една от положителните страни на къмпингуването и почивката край язовир Беглик. Хората са готови да платят такса, но минимална;

РИОСВ Пазарджик има редица образователни проекти и програми, както и информационни материали. Те включват:

- Разработване на „зелени пакети“ – 22 броя (цена 45 евро)
- Честване на 5 юни – световен ден за опазване на околната среда; в община Брацигово е проведен конкурс за есе под надслов „Биоразнообразието е живот“ и конкурс за ученически проекти за защитени територии
- Презентация за училища – съвместно с БДЗП и Института по зоология – БАН – за опазване на малкия корморан, лалугера и сухоземната костенурка.
- Съвместен план с РСПАБ и местното население, което има земи в защитени територии, за опазване на горите и земите от пожари. Организиран се:
- Среци с ромски лидери на община Пещера
- Детски екскурзии.

ДДС „Беглика“ провежда кампания за опазване на горите от пожари.

1.16. НАСТОЯЩО ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ

1.16.1. Население и демографска характеристика на прилежащите територии

В община Батак има три населени места: гр. Батак, с. Нова махала и с. Фотиново.

Населено място	Население	
	Брой жители	% спрямо общата численост в общината
гр. Батак	3 625	51,10
с. Нова махала	2 645	37,29
с. Фотиново	824	11,61
Всичко в Община Батак	7 094	100,00

Община Батак има население, наброяващо 7094 жители към края на 2004 год. От тях 3517 са мъже и 3577 – жени. Предвид големината на общинската територия, средната гъстота на постоянно пребиваващите жители е 10,48 души/кв. км. В сравнение с данните от преброяването през 2002 год. спрямо преброяването от 1995 год. се вижда, че към момента населението в общината е намаляло с 336 жители или с 4,5%.

Анализите сочат, че отрицателния прираст в Община Батак се дължи на намаляване на дела на градското население. Не така стои въпросът с числеността на жителите на двете села – Нова махала и Фотиново. При тях се наблюдава лек ръст на населението спрямо предишния отчетен период. Така, към 2004 год. населението на село Нова махала наброява общо 2645 души при 2600 души през 1995 год., а населението на село Фотиново 824 души при 730 души през 1995 год.

Причините за демографския спад в общинския град са предимно икономически. Те са свързани със слабото промишлено и селскостопанско развитие на общината и настъпилите миграционни процеси (изселване на групи хора в по-урбанизирани и по-

развити в икономическо отношение територии на региона и страната). Разбира се, причина за това е донякъде и географското положение и затруднената комуникативност с други много по-развити селища – особено през зимата.

Отрицателния естествен прираст, както и отрицателния механичен прираст на населението в Община Батак неминуемо се отразяват върху темповете на социално-икономическото развитие на района. Увеличава се относителния дял на населението в нетрудоспособна възраст. Процентът на безработица продължава да е висок – 25%.

Промисленото производство е съсредоточено предимно в областта на лесовъдството, дивечовъдството, дърводобива и дървопреработката. Наличието на множество язовири, включени в енергийната система на страната, определя другия основен клон от индустриалното развитие на общината – енергетиката.

Със значително по-бързи темпове през последните няколко години се развива строителният отрасъл, който намира все по-широко приложение в подобряване на инфраструктурата на селищата и курортните обекти на територията на общината.

1.16.2. Горско стопанство

Горите заемат основна част от територията на Община Батак – около 83,24 % от цялата ѝ площ. Те представляват 23 % от горския фонд на област Пазарджик.

Управлението на дейностите, свързани с този основен ресурс, се осъществяват от Държавно лесничейство Батак – гр. Батак. Функциите му обхващат организация, координация и контрол на дейностите по възпроизводство, ползване и опазване на горския фонд.

Общата залесена площ на горите в общината е 54520,4 хектара. Около 92,4% от нея представляват иглолистните гори (смърч, бял бор и ела) и само 7,6% се падат на широколистните гори (бук, зимен бук, дъб и др.).

В съответствие с лесоустройствените проекти, средногодишно върху територията на Община Батак се залесяват около 1900 дка.

Съгласно лесоустройствения проект на ДДС „Беглика“, горите на територията на защитената местност изпълняват две основни функции – защитна (200 м покрай язовир) и рекреационна. Предвидените дейности са описани в т. 1.15.2.

1.16.3. Лов, риболов, събиране на природни продукти

Таблица 27 Динамика на дивеча

Вид	Общо 2005	Общо 2006	Динамика
Благороден елен	50	54	+ 4
Сърна	111	120	+ 9
Дива свиня	66	77	+ 11
Мечка	7	7	
Глухари	88	88	Запазена
Вълци	2	2	
Лисици	28	15	- 13
Дива котка	10	10	
Златка/белка	16	16	

Проведени ловно-стопански мероприятия през 2005 г:

- Засяти 150 дка дивечовъдни ниви;
- Внесени 7 бр. Елен и сърна за опресняване на дивеча;
- Изградени 4 чакала;

- Зарибяване на реките с балканска пъстърва – около 20,000 за 2005/2006 г.

Констатирани нарушения – има съставени актове за риболов в реките на територията на ДДС-то.

Събиране на природни продукти

За 2005 г. приходите за ДДС „Беглика“ от НДГП са:

- Гъби – 6688 лв. тарифна такса (29 970 кг);
- Сено – 297 лв. (14 870 кг.);
- Паша – 214 лв.

Няма глоби за НДГП.

Природните дадености предлагат добри възможности за добив на диворастящи гъби и билки от екологично чистите местности.

Петте язовира, разположени на територията на Община Батак, са зарибени. В тях се отглеждат пъстърва, бяла риба, кефал и черна мряна. Рибовъдната дейност се провежда от различни фирми

1.16.4. Туризъм, рекреация, спорт, услуги

Предвид съществуващата инфраструктура броя на туристите в района на „Язовир Батак“ все още е относително най-голям в сравнение с останалите курортни местности в общината. Броят на курортистите там се движи в граници 6500 до 7000 души годишно, докато в останалите курортни местности броя на приходящите по време на сезона и в почивните дни не надхвърля 300 до 500 души годишно.

Стратегическа цел за развитието на община Батак за периода 2007 – 2013 г. е: „Превръщане на туризма във водещ отрасъл на общинската икономика, чрез създаване на неповторими условия за активен отдих, развитие на зимните и водните спортове, алтернативен туризъм, планинско земеделие и рибовъдство“.

Общинският план за развитие на община Батак предвижда следните приоритетни дейности в сферата на туризма:

- Изграждане на къмпинги и изградени санитарни възли, душове и битова сграда към него;
- Изграждане на съвременен кей за лодки и яхти;
- Създаване на атрактивни площадки около язовирите за спортен риболов, съвместно с държавните лесничества;
- Създаване на паркинги;
- Изграждане и възстановяване на вътрешни пътища и алеи;
- Изграждане на поне два броя пречиствателни станции на отпадните води – единият за гр. Батак и другия за курорт „Язовир Батак“;
- Да се подобрят заслоните определени за автоспирки;
- Да се използват максимално възможностите на културно – историческия туризъм;
- Изготвяне на единен общински план за маркетинг и реклама на туристическия продукт и възможностите му за развитието в общината;
- Популяризиране на Баташка планина, чрез възраждане на пешеходния туризъм, главно сред младежите;
- Изграждане на проектирания в края на 80-те години на ски-лифт до Баташка планина (Калъч борум);
- Възстановяване на хижа „Техеран“;

- Съвместна разработка на проект с община Девин за свързване на двете общини на пътя Фотиново-Лсичево-Селча-Девин;
- Изграждане база за посрещане на туристи в гр. Батак – Туристическа спалня „Коларова къща”. Обзавеждане на същата – категоризиране;
- Маркиране на нови и популяризиране на старите туристически пътеки, маркирането им на терена и нанасянето им на туристически карти ,брошури и табели;
- Подготовка на кадри – планински водачи, зимен и летен профил, във планинска школа „Мальовица” към БТС;
- Изграждане на клубове по пешеходен, велосипеден, воден, пещерен туризъм и др.;
- Привличането на подготвени планински водачи от по – старото поколение отново в редиците на туристическото дружество „Батьовци”.

През 2005 г. е изготвен план за многофункционално ползване на горите на територията на община Батак. В този план има предвидени редица дейности с пряк ефект върху управлението на защитените територии. Изчерпателен списък е приложен в Приложение 14.

1.17. КУЛТУРНО – ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

Културното и историческо наследство (КИН) е основна предпоставка и ресурс за развитие на познавателния туризъм, който придобива все по-голяма популярност. В настоящия План са описани онези обекти на КИН в община Батак, които в съчетание с специфичните природни дадености могат да окажат съществено влияние върху устойчивото развитие на района.

Културното наследство на Община Батак включва:

- Паметници на културата: стотици археологически паметници – пътища, светилища, некрополи, селища, укрепления, калена и кули, църквища и манастири на територията на Община Батак. Като особено интересни можем да посочим паметниците „Латинска Богородица” 13-15 век, Бялата църква 6 век, в м. Картела, Римски мост „Кемера”, манастирски комплекс „Църковен рид” 6-8 век, край с. Нова махала, тракийско светилище Звек в м. Дженоввра, средновековна църква и селище в м. Дженоввра и пр.
- Специфични пейзажи
- Ценни традиции
- Селски и градски бит
- Етнография фолклор и кухня
- Исторически музей: един от най-посещаваните музеи в нашата страна. Годишно са регистрирани близо 30 000 посещения в музейните обекти. Той е включен в Националното движение “100 национални туристически обекти” под № 38.

1.18. ЛАНДШАФТ

Ландшафтът е единство на взаимовръзки и взаимозависимости между отделните ландшафтни компоненти: релефа с геоложката основа, климата, водите, почвената покривка, растителността, животинския свят и дейността на човека, които определят спецификата на географските екологични процеси и явления върху дадена част на земната повърхност като относително хомогенна и териториална цялост

1.18.1. Ландшафтна структура

Ландшафтна зона – Осоговско – Родопска зона (зона IV)
Ландшафтна област – Западнородопска област (област 3)
Ландшафтна подобласт – Баташко - Дъбрашка подобласт

Баташко-Дъбрашката подобласт се простира на запад от долината на р.Въча. Релефът ѝ е съчетание от разнопосочните плоски ридове - Баташкия, Дъбрашкия, Алабак и Къркария и конфигурацията на Баташката, Чепинската, Доспатската и Девинската котловина. В обсега на този сложен орографско-котловинен комплекс и долинен лабиринт доминира заобленото гърбище на Баташкия рид. Върху него се открояват корпусите на в. Сюткя (Голям Воден, 2186 м.) и Баташки Снежник (2082 м.). Сложната и дълбока долинен мрежа на Баташко-Дъбрашката подобласт се отводнява от множество притоци на Марица, Въча и Места.

Отличителна характеристика на ландшафта е язовир Голям Беглик, който е част от Баташкия водосливен път.

Видове ландшафт:

- Горски ландшафти - Горски иглолистни ландшафти на гори с естествен произход и горски иглолистни ландшафти на гори с изкуствен произход;
- Ливадни ландшафти представени от планински сенокосни ливади, вторични;
- Аквални ландшафти представени от язовир Широка поляна и притоците му;
- Антропогенни ландшафти – включват ландшафти на застроени площи и линейни обекти на техническа инфраструктура.

1.18.2. Естетически качества

Понятието "ландшафтна картина" означава външния облик на природата и ландшафта, който се възприема от хората. То включва всички човешки осмислени възприятия от природата. Този облик е възловият момент при визуалния обхват, особено при възприемането на големи пространства. В това понятие се включват също разнообразие, индивидуалност и красота в природата и ландшафта, които са съществен фактор за осигуряване на продължително въздействие върху хората при техния отдих.

Обликът на защитените местности "Самодивска поляна", "Чатъма" и "Батлъбоаз" се изгражда от горски, ливадни, аквални и антропогенни видове ландшафт. За естетическите качества от най-голямо значение са горските и аквалните ландшафти, които образуват хармонична гледка с висока естетическа стойност.

Наличието на редица антропогенни елементи на територията (полуразрушени бараки, навеси, бунгала и други изоставени постройки) и в околностите (изоставени сгради и несъбрани боклук) до известна степен снижават естетическото въздействие на защитените местности върху посетителите.

1.19. СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1.19.1. Въздух

Системата за контрол на качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ - Пазарджик се осъществява съгласно изискванията на Наредба № 7 от 03.05.1999г. за оценка и управление, качеството на атмосферния въздух. На територията на област

Пазарджик има само един пункт за мониторинг на чистотата на атмосферния въздух - гр. Пазарджик площад "В.Левски", код 115515513.

Измерените средно дневни концентрации не превишават ПДК в атмосферния въздух.

В община Батак не са извършвани замервания на показатели на атмосферния въздух за 2005 г.

1.19.2. Води

Отпадъчните води от населените места без пречиствателни станции преобладават и оказват значително влияние върху органичния товар на повърхностните водоприемници в сравнение с товара, внасян от промишлени точкови източници на отпадъчни води.

1.19.3. Почви

Като цяло почвите в района на ЗМ, от гледна точка на опазването на околната среда, са в добро състояние. Не се замърсяват с химически вещества и тежки метали. Извършените рекултивации са успешни, изпълнени са в предвидените срокове и качествено, което е предпоставка за по-добра борба срещу ерозията и замърсяванията с тежки метали.

1.19.4. Отпадъци

Силна страна в работата на РИОСВ по въпросите с отпадъците е добрата нормативна база и синхрона с МОСВ. Участието на РИОСВ в експертните съвети по устройство на територията към общините и екологичната оценка на устройствените планове са недостатъчни за конкретни мерки и задоволителни резултати.

Основните проблеми за решаване в района са:

- Оптимизиране организацията на сметосъбиране и сметоизвозване в зоните за отдих и туризъм.
- Създаване на такава в зоните около язовирите и определяне на терени за бивакуване. Към настоящия момент няма организация за събиране и извозване на битовите отпадъци в тези зони и това води до значителни замърсявания на бреговата ивица.
- Закриване на останалите депа, неотговарящи на условията и изискванията на Наредба № 8/ 2004 г.
- Организиране на безопасно съхраняване на отпадъците, за които няма подходящи средства за третирането им в обектите и предотвратяване по този начин замърсяване на компонентите на околната среда.

ПЪРВА ОЦЕНКА

1.20. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

Тази оценка определя значението на определени характеристики в защитената местност. Това са видове или групи видове, типове природни местообитания и ландшафти. Значението на тези характеристики се определя чрез оценка на техните **уязвимост, рядкост, естественост, типичност, размери, биологично разнообразие, стабилност и нестабилност.**

Изборът на природни местообитания и видове, нуждаещи се от опазване се базира на световна, европейска или национална значимост. Оценката се базира на идентифицирани видове в ЗМ "Чатъма", "Батлъбоаз", "Самодивска поляна", които са: **ендемични, реликтни, застрашени – световно застрашени, застрашени в Европа и застрашени за България.**

Представените таблици показват редовното присъствие на консервационно значими видове и типове местообитания в обекта. Те се базират на информацията, представена в СВИТЪК - Приложения 3-15. Структурирани са по типове природни местообитания, които включват видове, застрашени от загуба или деградация на местообитанието, като се дава оценка на консервационното значение на защитената местност.

Оценки са направени за:

- ⇒ Природни местообитания, съгласно т.1.11.
- ⇒ Флора, съгласно разгледаните в т. 1.13 характеристики
- ⇒ Фауна, съгласно т. 1.14.

1.20.1. Уязвимост

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ПРИРОДНИ МЕСТО ОБИТАНИЯ	++ +++	➤ Средна степен на уязвимост имат торфищните и горските съобщества. Първите зависят от хидрологичния режим, а вторите са повлияни от горскостопанските дейности в района; ➤ Въздействие оказва и бивакуването. ➤ Нарушаване на местообитанията, формирани от мъртва дървесина, поради регулярното ѝ изнасяне от насажденията при събирането на суха и паднала маса и санитарни сечи; ➤ Създават се условия за възникване на пожари поради голямата активност по отношение на рекреация и събиране на недървесни продукти от гората; ➤ Загуба на местообитания поради строителство; ➤ Залесяване и самозалесяване на естествени открити пространства
ФЛОРА, РАСТИТЕЛНОСТ	++	➤ С висока степен на уязвимост са ценопопулациите на <i>Lathraea rhodopaea</i>, вследствие от провежданите лесовъдски мероприятия. ➤ Със средна степен на уязвимост са останалите видове, включени в Приложение III на ЗБР, видовете от Червената книга и някои видове с висока декоративна стойност, обект на събиране за букети (<i>Orchis mascula</i>, <i>Lilium martagon</i>, <i>Crocus veluchensis</i> и <i>Primula veris</i>). ➤ Останалите видове с природозащитен статус имат широко разпространение и са с ниска степен на уязвимост. ➤ Със средна степен на уязвимост са някои видове лечебни растения и гъби, които представляват интерес за туристите и бивакуващите в района на яз. Голям Беглик (<i>Hypericum perforatum</i>, <i>Thymus spp.</i>, <i>Buletus aereus</i>, <i>Buletus edulis</i> и <i>Cantharellus cibarius</i>). ➤ Двата основни дървесни вида, които формират горските екосистеми в защитената местност, не са в категорията силно уязвими видове. ➤ Потенциално уязвим вид в дългосрочен аспект е белият бор, ако се възприеме използването лесовъдски системи, които не осигуряват неговото възобновяване и липсват природни нарушения с по-големи мащаби.
ФАУНА	++ +++	➤ Руби – Ниска. Висока степен на уязвимост има само балканската пъстърва, поради по-ниския и репродуктивен потенциал и редуцираните мащаби на зарибяването с нея.

		➤ Земноводни - Висока. Висока степен на уязвимост във връзка с промени във водния режим на реките повсеместно и ниската численост на някои от видовете, вероятно заради субоптималния хабитат за тях в района. ➤ Влечуги – Средна. Площа подходяща за обитаване на повечето видове влечуги в ЗМ е малка, което определя тяхната уязвимост. ➤ Птици – Висока - Висока е уязвимостта на видовете, посочени като приоритетни за опазване особено кълвачите, дневните грабливи птици, лещарката, глухаря и совите. Всички те са уязвими най-вече във връзка с безпокойството от многобройните летуващи, събирачите на гъби и най-много от извеждането на сечи в близост до находищата им. ➤ Бозайници - Средна/Висока Висока е уязвимостта най-вече на едрите животни - сърна, едри хищници, златка, както и на прилепите и горският сънливец. Едрите животни са уязвими поради безпокойство и евентуално браконьерство, а прилепите, горският сънливец и златката - поради сечи в старите гори. Ниска или средна уязвимост за останалите бозайници.
--	--	--

НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА МЕСТООБИТАНИЯ И ВИДОВЕ:

- Ненамеса в хидрологичния режим на територията на ЗМ
- Противопожарни мероприятия и охрана
- Обучение на охраната
- Мониторинг върху състоянието на популациите на уязвимите видове и месотообитания.
- използването лесовъдски системи, които опазват местообитанията, формирани от мъртва дървесина и осигуряват условия за естествено възобновяване
- регламентиране на строителството
- Повишаване информираността на посетителите и туристите
- Регламентиране на местата за бивакуване и палене на огън

1.20.2. Рядкост

В Червените списъци на Международния съюз за защита на природата (IUCN) на световно застрашените животни и растения, рядкостта се смята като елемент на заплаха. Това важи също и за списъците на видовете и типовете природни местообитания, застрашени на Европейско и национално ниво.

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ	++ +++	➤ На територията на защитените местности са установени торфищни местообитания с висока степен на рядкост на национално и международно равнище. ➤ Тревните и горските местообитания са със средна степен на рядкост, тъй като в техния състав участват някои ендемични и редки видове.
ФЛОРА	++	Със средна степен на рядкост са балканските и българските

		ендемични растителни видове и видовете, включени в Червената книга на България.
ФАУНА		Риби- Ниска. Повечето видове риби в ЗМ не са редки у нас и в частност в яз.Голям Беглик. Редки в язовира са само пъстървовите риби, кротушката и каракудата. Земноводни – Средна/Висока. Дъждовникът е сравнително обикновен като цяло в Родопите.Двата вида жаби са редки както в ЗМ, така и в прилежащите райони на Родопите. Влечуги – Висока- Всички видове са много редки в ЗМ. В национален мащаб обаче повечето видове, обитаващи ЗМ, не са редки. Птици- Средна - Редки и намаляващи видове в европейски мащаб са глухаря, червеногръбата сврачка, черния кълвач, пернатоногата кукумявка . В национален мащаб редки са лещарката и сокола-орко. Останалите видове са чести в национален мащаб, но някои от тях са редки в ЗМ – голям ястреб, късокрил кюкавец, зелен кълвач. Част от установените видове птици са редки мигранти за района на ЗМ – малък орел, малък креслив орел, бял щъркел. Бозайници – Средна- Редки и намаляващи видове в европейски и национален мащаб са мечката, вълка, прилепите, лешниковия сънливец, горския сънливец, златката, дивата котка. Останалите видове са по-чести.

1.20.3. Естественост

Естествеността и типичността са оценени посредством оценяване на разпространението на видовете и значението на техните популации на територията на ЗМ “Чатъма” “Батлъбоаз”, “Самодивска поляна”.

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока		
ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ЛАНДШАФТ	++	➤ За естетическите качества от най-голямо значение са горските и аквалните ландшафти ➤ Наличието на редица антропогенни елементи на територията (полуразрушени бараки, навеси, бунгала и други изоставени постройки) и в околностите (изоставени сгради и несъбрания боклук) нарушават ландшафтния облик на защитените местности.
ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ	+++ ++ +	➤ По-голяма част от местообитанията и видовете на територията на защитените местности се характеризират с висока степен на естественост. ➤ Средна степен на естественост имат горските култури, създадени от местни видове. ➤ Ниска степен на естественост имат сенокосните ливади.
ГОРИ	+++	➤ Стопанските мероприятия са променили естествената структура на насажденията, но все пак част от тях са запазили типичната мозаечна

		структура. ➤ Сериозен проблем са действащите в момента лесовъдски практики, които третират мъртвата дървесина като заплаха за фитосанитарното състояние на гората. ➤ Горските култури заемат относително нисък процент в сравнение със стопанисваните гори. ➤ При залесителните мероприятия в предходните години не са използвани нетипични за местната флора дървесни видове.
ФАУНА	+++	Интродуцирани видове има само от рибите –дъгова пъстърва и сивен.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ:

- Регламентиран и контролиран достъп на туристи;
- Премахване на незаконни и загрозяващи ландшафта обекти.
- Регламентиране на пашата, бивакуването, събиране на билки и гъби.
- Прилагане на адекватни лесовъдски мероприятия ще доближат структурата на горите с изкуствен произход до тази на естествените гори.

1.20.4. Типичност

Антропогенният фактор влияе дълги години негативно върху територията на ЗМ. Най-силно е влиянието, вследствие на безконтролно замърсяване и застрояване. Процесите на сукцесия започват да се усилват и без човешка намеса съществува сериозна опасност от радикална промяна на местообитанията, което от консервационна гледна точка ще бъде крайно негативно.

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ПРИРОДНИ МЕСТО ОБИТАНИЯ	+++	Флората, растителността и местообитанията са с висока степен на типичност за фитогеографски окръг Родопи. Защитените местности имат важно значение за съхраняване и опазване на торфищните местообитания.
ГОРИ	+++	Типични са чистите и смесени насаждения от смърч и бял бор. Няма данни за нетипични видове и местообитания по отношение на горите.
ФАУНА	++	ЗМ има голямо значение за съхраняване на типични представители на планинската фауна у нас, главно типични за иглолистната горска зона на планините. В резултат на човешкото присъствие, сечите и лова са изчезнали някои типични за подобен район видове, като горския бекас и гълъба хралупар, а популациите на други като сърната и благородния елен са силно намалели.

1.20.5. Размери

ВИД	ОЦЕНКА	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ПРИРОДНИ МЕСТО ОБИТАНИЯ	Н Е Д О С Т А Т	Извън границите остават редки торфищни и естествени горски местообитания. Може да се счита, че площта и териториалното разпределение на защитените местности не осигурява в пълна степен защитата на тези местообитания. Необходимостта от разширение на площта и окрупняването на защитените територии се обосновава от нуждата за опазване на големи части от ценните местообитания.
ФАУНА	Ъ Ч Н И	Размерите на ЗМ можем да оценим като недостатъчни за поддържане на витални популации на едрите хищници, копитни, дневните грабливи птици и совите.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ:

За да се осигури спокойно протичане на жизнения цикъл при изброените животински групи е нужно да се увеличи площта на ЗМ.

Разширяването и обединяването на защитените територии ще даде възможност за по-ефективно изпълнение на техните функции по отношение опазването на видове и местообитания и ще способства за оптимизиране на управлението и охраната им.

1.20.6. Биологично разнообразие

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ФЛОРА, РАСТИТЕЛНОСТ	++	Защитените местности имат средна степен на биологично разнообразие. На сравнително ограничена площ от 319.9 ha са установени 279 вида нисши и висши растения и гъби. По флористичния метод за класификация са определени 5 асоциации, и 1 растителна групировка, отнесени към 4 класа. По доминантния метод за класификация са определени 9 асоциации, отнесени към 3 класа формации и 2 типа растителност. Национално значение защитените местности имат по отношение на <i>Viola rhodopeia</i> , <i>Veronica rhodopaea</i> , <i>Colchicum borissii</i> , <i>Listera cordata</i> . В Приложение 1 на ЗБР са включени 5 типа природни местообитания. Европейско значение защитените местности имат като място за опазване на редките видове торфени мъхове и 5 типа местообитания включени в приложенията на Директива 92/43/ЕЕС. Световно значение защитените местности имат, като място за опазване на популациите на <i>Colchicum borissii</i> и <i>Lathraea rhodopaea</i> .

ФАУНА	++	Установеното биоразнообразие е около средното за страната. ЗМ има важно значение в регионален мащаб за опазването на някои видове сови, сънливци, кокошеви птици и златка. В ЗМ се срещат и някои видове застрашени в световен или европейски план, което определя и неговото международно значение за тяхното опазване.
--------------	-----------	--

1.20.7. Стабилност и нестабилност

Характерно за защитените местности е нестабилността на екосистемите, причинена главно от антропогенната дейност – замърсяване, изсичане на горите, застрояване.

СТЕПЕНИ: + - ниска степен или нестабилни ++ - средна +++ - висока степен или стабилни

ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ФЛОРА	++	Повечето от местообитанията и популациите на видовете в защитените местности се оценяват със средна степен за стабилност. В нестабилно състояние са популациите на <i>Buletus aereus</i> , <i>Buletus edulis</i> и <i>Cantharellus cibarius</i> поради прекомерното им и неправилно събиране.
ГОРИ	+++ +	➤ Двата основни дървесни вида са се приспособили към специфичните климатични условия и при условие, че няма драстични нарушения на големи територии те могат в дългосрочен период да поддържат естествената горска среда. ➤ Горите на територията на ДДС Беглика са известни като трудно възобновими т.е естественото възобновяване е по-бавно в сравнение с други райони на страната. Това се вижда особено добре на територии в които са извеждани голи сечи на големи територии в миналото. Такива места са все още невъзобновени, независимо от многократните залесявания. ➤ В критично състояние са микроместообитанията формирани от мъртвата дървесина. На територията на ЗМ има критично ниски количества на мъртва дървесина. ➤ В относително нестабилно състояние са поляните и ливадите, които са в близост до гората и не се използват за паша или косене. Наблюдава се намаляване на площта им, поради относително интензивния процес на самозалесяване на белия бор и смърча.
ФАУНА	++	Екосистемите в района на като цяло са стабилни. Редица видове (мечка, сърна, , златка, сив кълвач, осояд, голям ястреб, малък ястреб), които са установени в ЗМ обаче показват голяма нестабилност на популациите си поради силно безпокойство от страна, както на туристи и рибари, така и поради активно ползване на ресурси от страна на човека. Значителното човешко присъствие е заплаха за стабилността на екосистемата.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ:

- Ограничаване и контрол на ползването на ресурсите на уязвимите лечебни растения и ядливи гъби.
- Ограничаване и контрол на туристическия поток

1.21. СОЦИАЛНА И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА

Тази оценка определя значението на определени характеристики, отнасящи се до социално-икономически фактори, даващи насоки за вземане на управленски решения. Значението на тези характеристики се определя, чрез оценка на **застроени територии, техническа инфраструктура, културно-историческо наследство, санитарно-хигиенни условия, рекреационната дейност, дейностите по ползване на ресурсите, собственост и управление**. Оценката се базира на идентифицирани проблеми и на тази база са **формулирани основните и специфичните проблеми на територията**.

1.21.1. Урбанизирана среда

1.21.1.1. Застроени територии

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
Степен на застроеност	Застроените територии като цяло не са в добро състояние - изоставеност, проблеми с водоизточниците, неуреденост на отвеждането на отпадните води, липса на нормални тоалетни	Оптимизиране на съществуващата база, подобряване на достъпността, атрактивността и информираността
Допустимост на ново строителство	Не се налага ново строителство на сгради, както и увеличаване на капацитета, застроената и разгънатата застроена площ на съществуващите	
Необходимост от премахване на обекти	Съществуват изоставени и ненужни сгради, паянтови навеси, които загрозяват ландшафта и следва да се премахнат	Премахване на неизползваеми и загрозяващи ландшафта съоръжения и сгради

1.21.1.2. Техническа инфраструктура

Общата инфраструктура, с малки изключения, не е на достатъчно добро равнище. Някои селища имат проблеми с достъпа, канализацията, питейната вода, телефонните връзки. Проблемът с отпадъците е всеобщ

ПОКАЗАТЕЛ	СЪСТОЯНИЕ/ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
Електро снабдяване	Има частично електроснабдяване, на територията на ЗМ „Самодивска поляна“, където се намират и почивните станции и вили.	Не се налага премахване или строеж на съоръжения

<i>Водоснабдяване</i>	Две водохващания от един основен водоизточник; Няма достатъчно чешми и източници за питейна вода	Крайпътните чешми да се ремонтират и пуснат в действие
<i>Канализация</i>	Няма изградена канализация, съществуващите вили и къщи използват септични ями	Няма спешна необходимост от канализация, но при решаване на проблема с почивните станции и увеличаване на туристическия поток, ще възникне необходимост от пречистване на отпадните води.
<i>Телефонизация</i>	В ЗМ няма телефонизация, само около горските стопанства; Покритието с мобилни мрежи е частично – само Глобул	По-доброто покритие с мобилни мрежи е препоръчително
<i>Държавна пътна мрежа</i>	Язовир Беглик се намира на път II-37 свързващ гр. Батак с гр. Доспат, който е второкласен до разклона за язовир Батак, след което преминава в третокласен. Отсечката Батак – Доспат не е в добро състояние и е сравнително тесен, а по настилката има дупки. Това е път с висока концентрация на ПТП.	Би могло да се предостави по-уредено място за спиране и отдых край пътя (ЗМ „Самодивска поляна”)
<i>Автомобилен достъп до обекта</i>	ЗМ са достъпни от всички точки на горския път, обикалящ язовира. На много места се прекарани свързки между горския път и брега на язовира (от бивакуващите туристи)	
<i>Горска пътна мрежа</i>	Горският път опасващ язовира е в лошо състояние, с много дупки. Достъпът с автомобил е възможен, но не е лесен.	Да се регулира достъпа, ползването и отговорностите за поддръжка на горския път (между ДДС, Язовири и Каскади, ползватели)
<i>Пешеходни туристически пътеки</i>	Пешеходни туристически пътеки има само на горския път, няма маркировки, знаци и табели, които да уведомяват за наличието на защитена местност и режима на ползване.	Изграждане на пешеходни, колоездачни и др. маршрути, Информационни табели

1.21.1.3. Културно-историческо наследство

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
Степен на опазване	Недостиг на средства за извършване на необходимите реставрационни и консервационни работи	Подкрепа на инициативи, свързани с придаване на "реална стойност" на обектите на КИН чрез съвременна интерпретация и включване в туристически продукти
Съхранение на местни обичаи и занаяти	➤ Традиционните празници и обичаи в повечето случаи, особено в градовете, са модернизирани и видоизменени, но и така те представляват сериозен туристически ресурс. ➤ В малките села традициите са по-близо до корена, празниците са по-автентични и непринудени.	➤ При създаване на туристически продукти да се поощрява включването на хора, практикуващи традиционни занаяти чрез демонстрации, хоби курсове, изложби и др. ➤ Популяризиране на традиционните занаяти чрез създаване и утвърждаване на марка за произход и качество ➤ Включване на информация за обектите на КИН в информационно - посетителските центрове

1.21.1.4. Оценка на санитарно-хигиенните условия

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
Пречистяване на отпадни води	От гледна точка на здравния риск, проблемни са септичните или попивни ями, както и откритите тоалетни, от които периодично или постоянно се изливат фекално замърсени непречистени води.	За обекти над 20 човека да се предвидят малки модулни пречистителни станции за отпадъчни води
Третиране на отпадъци	Към настоящия момент няма организация за събиране и извозване на битовите отпадъци в тези зони и това води до значителни замърсявания на бреговата ивица.	Закриване на депа, неотговарящи на условията и изискванията на Наредба № 8/ 2004 г.

1.21.2. Социално-икономически условия

1.21.2.1. Оценка на рекреационната дейност

По-ефективното ползване на съществуващите туристически ресурси може да осигури повишаване на икономическите ползи за местното население и ползвателите. Бъдещите подобрения в околната среда, предвидени в този План за управление, допълнително ще увеличат тази привлекателност.

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
<i>Възможности и условия за развитие на туризъм</i>	Няма удобства за туристите – няма тоалетни, чешмите не работят. На територията на защитените местности и около тях не се предлагат туристически услуги. Туристически и рекреационни атракции също не се предоставят.	➤ Осигуряване на възможности за поемане на туристическия поток и растящия интерес към пешеходния туризъм.и ➤ Технически и организационни мероприятия за организиране на допълнителни паркинги ➤ Изграждане на места за бивакуване със съвременно оборудване.
<i>Възможности за специализиран туризъм</i>	➤ Съществуват природни дадености, благоприятстващи практикуването на различни форми туризъм, но липсва необходимата инфраструктура и съпътстващи услуги като наем на екипировка, велосипеди, коне и т.н. ➤ Няма постоянно работещо място, където да може да се получи актуална, подробна и пълна информация за съществуващите възможности за туризъм ➤ Рекламата на района се извършва “на парче”; липсва концепция за изграждане на общ имидж на района, като туристическа дестинация	➤ Определяне на маршрути, които са перспективни от гледна точка на разнообразяване на входните и изходните точки ➤ Маркиране на нови и популяризиране на старите туристически пътеки ➤ Подготовка на туристически карти, брошури и табели ➤ Работа в посока мотивация, обучение и образование на хората за стартиране на туристическа дейност
<i>Безопасност и информираност на посетителите</i>	Липса на охрана на къмпингуващите. Няма табели, които да оказват ограничителния режим и повечето хора не знаят, че се намират в защитена територия.	➤ Организиране и контрол за спазване на обществения ред ➤ Разработване на информационно-интерпретативни пакети, които ще се ползват при организацията на туризма ➤ Проучване на посещаемостта, интересите, възрастовите групи, идеите на посетителите и създаване на база данни свързана с обслужването и обратна информация за посетителите

1.21.2.2. Оценка на дейностите по ползване на ресурсите

Засега не се прилагат алтернативни начини за генериране на икономически ползи без отрицателни въздействия върху околната среда, но има потенциал за инициране на нови форми на ползване на природните ресурси, чрез бъдещите програми на ЕС и стартиране на екологически устойчиви предприятия. Същевременно това е от изключително голямо значение за формиране на правилно отношение на местните хора към опазване на природния комплекс.

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
<i>Предвидени в ЛУП мероприятия в горите</i>	Практиката на устройство на горите, прилагана в момента, не отчита съществуването на биологичното разнообразие и не определя цели и дейности, свързани с неговото опазване, поддържане и възстановяване. По отношение на защитените територии в лесоустройствения проект е възприет пасивен подход, т.е. не са планирани активни стопански мероприятия. Предвид забраната за стопанска дейност в защитената местност, лесовъдите възприемат санитарната сеч като една законова възможност за намеса и контрол на процесите в гората.	➤ Прекратяване на практиките за изнасяне на мъртва дървесина от горите; ➤ Дефиниране на нови количествени и качествени показатели, като основа за провеждане на санитарни сечи в насажденията.
<i>Провеждане на поддържащи и възстановителни дейности в горите</i>	➤ Планирани са дейности, които могат да се класифицират като поддържащи. Те включват провеждането на мероприятия, целящи поддържане на “добро” здравословно състояние на горите (санитарни сечи и събиране на суха и паднала дървесина). ➤ Тези дейности водят до нарушаване на баланса в горската екосистема тъй като изваждат мъртвата дървесина, която е един от важните ѝ компоненти. ➤ Относително стабилните горски екосистеми на територията на ЗМ ще се нуждаят от дълъг период от време за да се възстановят от природни (large-scale disturbances) или антропогенни нарушения на големи територии.	

1.21.3. Собственост

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
<i>Интереси на собственици и ползватели</i>	На територията на ЗМ „Самодивска поляна” се намират множество постройки, повечето от които са пустеещи и се рушат. Те са построени преди обявяването на защитената местност и са общински или ведомствени. Все по-голям е интересът за тяхното изкупуване, както и към узаконяване на незаконните постройки.	Изясняване на статута на съществуващите на територията на ЗМ сгради и съоръжения
<i>Съществуващи права на ползване на обекти</i>	Данните за собствениците и ползвателите са непълни. За голяма част от обектите не са предоставени документи за собственост и договори за наем. Изключително е затруднен контрола върху спазване на необходимите санитарно-хигиенни норми в района на обектите.	

1.21.4. Управление

Необходимо е управлението на територията да бъде по-тясно свързано с местното население и неправителствени организации, което може да промени общественото мнение към защитените територии в икономически и социален аспект. Все още е недостатъчна квалификацията на специалисти в управлението за ангажиране на обществеността и осигуряване на нейното участие и отговорност в опазване на природата.

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
<i>Материално-техническа осигуреност на администрацията</i>	Липсва специализирано материално-техническо обезпечаване, свързано с функциите на защитените местности.	Да се изгради специализирана интерпретационна инфраструктура за защитената местност.
<i>Персонал и развитие на човешките ресурси</i>	Недостатъчна яснота по правата и задълженията на съответните държавни органи, общината и действащите в ЗТ държавни предприятия (ДДС, Язовири и Каскади, и др.) както и прехвърляне на отговорността между тях.	Създаване на специализиран персонал по отношение ЗМ
<i>Условия за участие на местни органи и обществеността при взимане на решения, свързани с управлението и дейностите в ЗМ</i>	На територията на защитените местности се преплитат правата и задълженията на община Батак, ДДС „Беглика“ и НЕК – „Язовири и каскади“. Основен проблем е поддръжката на пътищата, горските пътища и извозването на отпадъците. Областният управител пък, по закон, определя режима на ползване на язовира.	Изграждане на общ консултативен орган за защитените местности около язовирите Голям Беглик, Широка поляна и Тошков чарк.

1.21.5. Формулиране на основните и специфичните проблеми на територията

За формулирането на основните и специфични проблеми на територията на ЗМ “Чатъма” “Батлъбоаз”, “Самодивска поляна” са използвани оценките на експертите от екипа на проекта и на местни заинтересовани лица, дискутирани по време на проведените срещи.

КОНСТАТИРАНИ ПРОБЛЕМИ	ФАКТОРИ И ПРИЧИНИ, КОИТО ВОДЯТ ДО ВЪЗНИКВАНЕ НА КОНСТАТИРАНИТЕ ПРОБЛЕМИ
Уязвимост на видове и местообитания, вследствие на човешка дейност	➤ Неподходящи начини за събиране на гъби, билки и др. ➤ Прекомерно ползване на ресурсите на гъби и лечебни растения ➤ Нерегламентиран туризъм и бивакуване ➤
Стопанисване на горските ресурси	➤ Изнасяне на по-голямата част от мъртвата дървесина
Състояние на застроените територии и места за отдих / обслужване на посетители	➤ Съществуват изоставени и ненужни сгради, които загрозяват ландшафта ➤ Извозване на отпадъците ➤ Отвеждането на отпадните води е локално в септични ями, които не са в добро състояние, липсват нормални тоалетни ➤ Не са организирани достатъчно места за паркиране ➤ Нерегламентирано бивакуване / къмпирание – не отговарят на необходимите условия
Управление, охрана и стопанисване на територията на ЗМ	➤ Липса на единна управляваща администрация ➤ Недостатъчна материално-техническа осигуреност на ДДС ➤ Необходимост от осигуряване на териториални връзки между самите защитени местности и ЗМ Тошков чарк. ➤
Различни видове собственост	➤ Различни видове собственост на сгради и съоръжения ➤ Липса на достатъчно данни за собственици и ползватели ➤ Изтекли процедурни срокове ➤ Неспазване на задължения по договорите ➤

1.22. ПОТЕНЦИАЛНА СТОЙНОСТ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

ПОКАЗАТЕЛ ОЦЕНКА	ОСНОВАНИЕ
Биологично разнообразие <i>Територията е важна за съхранение на видове със световно, европейско и национално консервационно значение</i>	➤ Определени са 5 природни местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР. ➤ В Приложение 1 на Директива 92/43/ЕЕС са включени: 5 природни местообитания ➤ Видове, включени в Приложение V на Директива 92/43/ЕЕС – 2 вида ➤ Видове, включени в Червения списък (Red List) на IUCN от 1997 г. – 2 вида ➤ Видове, включени в CITES – 5 вида ➤ Установените растителни съобщества са общо 6 на брой, от които 2 са формирани с едификаторната роля на дървесните видове, част от синтаксоните са ендемични ➤ Броят на установените представители на папратовидните и семенните растения в границите на ЗМ е около 223 вида, което е около 6 % от флората на България. От тях консервационно значими са общо 25 вида: ➤ Установените лечебни растения са 109 вида
Обект за образователни и научно-изследователски дейности <i>Предлага възможности за образователни програми по опазване и изучаване на планинската флора и фауна</i>	➤ Опазване и поддържане на биоразнообразието ➤ Мониторинг на сукцесионните процеси в основните типове съобщества ➤ Изясняване на популационните параметри на консервационно значими видове и на тяхната чувствителност към негативни естествени и антропогенни фактори ➤ Дългосрочен мониторинг на глобалните промени, свързани с водите и трансграничния пренос на замърсяващи вещества.
Територия с възможности за развитие на туризъм и рекреация <i>Предлага условия за развитие на устойчив туризъм, които отговарят на разнопосочните интереси на българските и чужди туристи</i>	➤ Отделни видове ландшафти се възприемат в пространствено-зрително взаимодействие с околната среда и служат като естествен фон за туризъм, спорт и рекреация ➤ Достъпност, много възможности за интересно, автентично и обогатяващо пътуване ➤ В ЗМ могат да се развиват много видове спорт: пешеходен туризъм, коло- и конен туризъм, тематичен/ познавателен туризъм, алтернативен туризъм, обвързани със селищата в прилежащите територии ➤ Културното и историческо наследство /КИН/ е ресурс и предпоставка за развитие и на познавателния туризъм, който придобива все по-голяма популярност
Източник на ползи за местното население <i>Възможностите и предимствата, които предлага ЗМ са от голямо значение за генериране на приходи за местните общности</i>	➤ Допълнителна заетост може да се създаде чрез управлението на територията, мониторинг, оценка и интерпретация на ресурсите. ➤ Местните фирми могат да бъдат ангажирани в туристически услуги, иновативни ползвания на природните ресурси и свързани допълнителни услуги (финансови, транспортни, комуникации, настаняване, схеми за сертифициране и т.н.). ➤ Допълнителните икономически дейности ще генерират местни данъци за общините, което ще доведе до подобряване на социалните услуги.

Ч А С Т 2:

ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

2.0. ПРИНЦИПИ ПРИ ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Основният принцип е територията да бъде управлявана по такъв начин, че да се осигурява опазване и поддържане на биоразнообразието в дългосрочен план.

Определянето на целите е направено съгласно изискванията на Закона за защитените територии и приетата система за категоризация на Международния съюз за защита на природата IUCN. За основа са ползвани оценките на експертите от екипа на проекта, както и резултатите от дискусиите с местни заинтересовани лица.

Чл. 33. (2) Защитените местности се управляват с цел:

1. запазване на компонентите на ландшафта;
2. опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата - обект на защита;
3. предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;
4. предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

Закон за защитените територии

2.1. ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ

Законовите функции и управленска визия за защитената територия, посочени по-горе, могат да бъдат достигнати чрез две дългосрочни цели:

⇒ Постигане на опростена, последователна система на зонироване с ясни режими /Част 3/, които могат да се прилагат от заинтересованите страни;

⇒ Създаване на управление на ЗМ, което отговаря на международните стандарти и позволява да се използва призиванието на ЗМ, като **Управляема ресурсна територия - защитена територия, управлявана основно с цел устойчиво използване на естествени екосистеми (IUCN - Насоки за управление на категории защитени територии, Категория VI)**

На базата на констатациите и оценките в Част 1 са формулирани главни и второстепенни цели, които са основа за определяне на управленски решения и конкретни дейности на администрацията през следващите 10 г. /Таблица 28/

2.2. ОГРАНИЧЕНИЯ

На базата на констатациите и оценките в Част 1 са формулирани главни и второстепенни цели, които са основа за определяне на управленски решения и конкретни дейности през следващите 10 г. /Таблица 28/

Успешното изпълнение на тези цели обаче често се влияе от редица ограничения и заплахи, както човешки, така и природни, и различно значими като ефект. Те трябва да бъдат взети под внимание и адресирани по подходящ начин. Идентифицираните ограничения и заплахи и тяхната важност са посочени също в Таблица 28.

ВТОРА ОЦЕНКА

2.3. ЕФЕКТ НА ОГРАНИЧЕНИЯТА ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ЦЕЛИ

Степените на влияние на ограничението/запахата върху целите са определени от експертите, разработили отделните части на плана за управление. Оценката е формирана по точкова система както следва:

2.3.1. По отношение на влиянието на ограниченията и заплахите върху постигане на поставените главни цели

3 т. Значително - ограничението/запахата е сериозна пречка, която вероятно ще играе роля през целия срок на изпълнение на Плана за управление

2 т. Средно - ограничението/запахата е важно, но може да бъде намалено или контролирано с течение на времето

1 т. Незначително - ограничението/запахата предизвиква загриженост, но вече е адресирано, чрез съответни управленски мерки

2.3.2. По отношение на териториалния обхват на влиянието на ограниченията и заплахите в защитената местност

3 т. Повсеместно – оказва влияние върху цялата територия на защитената местност

2 т. Локално – оказва влияние върху определена част от защитената местност

1 т. Потенциално – възможно е при определени ситуации да окаже влияние

2.3.3. Оценка на ограниченията и заплахите за предприемане на мерки в рамките на 10-годишен План за управление

Оценката на ограниченията и заплахите, направена в Таблица 28, взема под внимание тяхната важност и ранг, определен по-горе, както и отговорностите на съответните отговорни институции да се ангажира с тях. Последният аспект също е класифициран по ранг, както следва:

3 т. Отстраняването на ограниченията/запахите е задължение на административното управление и то трябва да предприеме мерки в тази насока.

2 т. Отстраняването на ограниченията/запахите е задължение не само на административното управление, но то трябва да води инициативата в тази насока

1 т. Отстраняването на ограниченията/запахите не е задължение на административното управление и изисква допълнителни проучвания и въвличане на повече институции и партньори с цел предприемане на съответните мерки в тази насока

Ограниченията и заплахите с най-много точки са основа за определяне на приоритетите описани в т. 4.1.

Таблица 28
Оценка на ограниченията и заплахите

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите (т. 2.3.1)	Размер на ограничението или заплахата (т. 2.3.2)	Способност на настоящето у-ние за премахване на заплахите	Обща оценка на приоритета за Администрацията на ЗМ
I. Възстановяване, опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие в рамките на защитената местност	1. Запазване на съществуващите естествени местообитания и съобщества и по-специално, включените в Директивата за местообитанията на ЕС ➤ Ненамеса в целостта и структурата на горските екосистеми, освен при доказана нужда с по-голям приоритет; ➤ Мониторинг на състоянието на местообитанията. 2. Опазване и подобряване качеството на водите с особено внимание, по отношение изискванията на Рамковата Директива за водите на ЕС ➤ Осигуряване на оптимален хидрологичен режим на територията; ➤ Намаляване и предотвратяване на замърсяване от антропогенни източници; 3. Опазване на индикаторни видове ➤ Предотвратяване на безпокойство, браконьерство и нерегламентиран добив на ресурси; ➤ Контролиране събирането на защитени растителни видове;	Тенденции от естествен характер				
		Глобално затопляне на климата - летните засушавания в отделни години, съчетано с високи летни температури. води понякога до промяна на местообитанията	2	1	1	4
		Влияния от антропогенен характер:				
		Неправилно ползване на ресурси - води до намаляване на наличното видово богатство и слабо възпроизводство на консервационно значими видове	3	3	2	8
		Пряко унищожаване на видове – води до намаляване на биологичното разнообразие на консервационно значими видове	3	3	2	8
		Изнасяне на почти цялата мъртвата дървесина, която е изключително важен елемент на горската екосистема.	3	3	3	9
		Браконьерство - лов и риболов;	3	3	2	8
		Замърсяване на водите – от септични ями, и др.;	2	2	2	6

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахи те (т. 2.3.1)	Размер на ограничението или заплахата (т. 2.3.2)	Способността на настоящето у-ние за премахване на заплахите	Обща оценка на приоритета за Администрацията на ЗМ
	- Опазване на територии и местообитания, значими за индикаторните видове; - Мониторинг на състоянието на популациите. 4. Запазване естествеността на типичните елементи на ландшафта и възстановяване на нарушени територии - Определяне на мерки за райони, които са засегнати от антропогенна дейност (застроени територии, ерозирани терени и др.) - Оптимизиране развитието на инфраструктурата					
II. Осигуряване на условия за устойчиво ползване на материалните и нематериални природни ресурси	1. Определяне на нови форми на ползване на природните ресурси - Установяване и прилагане на характерни за региона практики за развитие на екологично устойчив туризъм; - Възстановяване и устойчиво ползване на рибните запаси. 2. Постигане по-голяма продаваемост и по-висока цена на местни продукти и услуги - Използване на ЗМ за привличане на туристи; - Разработване на марка/патент за предлаганите в района на ЗМ услуги.	Антропогенни дейности, водещи до неправилно и неефективно ползване природни на ресурси от ЗМ:				
		Традиционно използване на краткосрочни интензивни практики в горското и селското стопанство;	2	2	2	6
		Неефективно ползване на съществуващите туристически ресурси;	3	2	2	7
		Липса на интерпретация на природните и културно-исторически дадености;	3	2	2	7
		Липса на координация на услугите свързани със ЗМ и контрол върху тях;	3	2	3	8

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахи те (т. 2.3.1)	Размер на ограничението или заплахата (т. 2.3.2)	Способността на настоящето у-ние за премахване на заплахите	Обща оценка на приоритета за Администрацията на ЗМ
	3. Въвличане на местното население, общините и НПО в развитието на екологично устойчиви малки и средни предприятия ➤ Обучение на местните хора за развитие на екологично устойчиви дейности; ➤ Популяризиране на традиции и практики подходящи за развитие на бизнеси, щадящи природната среда	Ограничения и тенденции извън защитената територия, водещи до ниско качество на предлаганите продукти и услуги в района на ЗМ:				
		<i>Липса на специализирана туристическа инфраструктура в прилежащите територии;</i>	2	1	2	5
		<i>Голям процент безработица, нисък жизнен стандарт - благоприятстват кражби и криминални прояви;</i>	1	2	1	4
		<i>Недостатъчна правителствена подкрепа, информация, умения и достъп до финансиране и инвестиционни капитали за малките екологично устойчиви предприятия;</i>	3	3	2	8
III. Усъвършенстване политиката на управление и специализирана охрана на защитената местност	1. Създаване на специализиран персонал по отношение ЗМ 2. Изграждане на Обществен съвет за всички ЗМ в района, вкл. и ЗМ „Тошков чарк” Изграждане на система от партньорства за устойчиви дейности между всички заинтересовани страни в прилежащите на ЗМ територии. 3. Провеждане на дългосрочна програма за екологичен мониторинг с достъп на	<i>Неефективната структура на управление и недостатъчната подкрепа от заинтересованите страни, водят до неефективно опазване на природните ресурси;</i>	3	3	3	9
		<i>Недостатъчни бюджетни финансови средства за обучение на персонала и охрана води до трудности в управлението и обслужването на посетителите;</i>	2	3	2	7
		<i>Липса на изградени местни структури за работа в партньорство затруднява</i>	2	3	2	7

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахи те (т. 2.3.1)	Размер на ограничението или заплахата (т. 2.3.2)	Способността на настоящето у-ние за премахване на заплахите	Обща оценка на приоритета за Администрацията на ЗМ
	обществеността до информацията: ➤ Състояние на консервационно-значими местообитания и видове; ➤ Използване на природните ресурси и влияние на култивираните растения върху популациите; ➤ Брой и влияние на посетителите. 4. Системно провеждане на обучения за лицата, отговорни за управлението на ЗМ и на доброволците: ➤ Обучение за провеждане на основни управленски задачи, включително природозащитно образование, екологичен мониторинг, работа с общностите, стопанисване на земите, възстановяване на местообитания и прилагане на законодателството; ➤ Изграждане и поддържане на мрежа за участие на доброволци от местното население за оказване на помощ при управлението на ЗМ. 5. Управление на туристическите посещения ➤ Поддържане и изграждане на информационна система на територията на ЗМ; ➤ Изграждане на туристическа инфраструктура (пътеки, места за почивка, изгледни точки, информационни табели и	изграждане на по-широка обществена подкрепа за ЗМ; <i>Липса на институционална подкрепа за НПО в региона.</i>				
			2	2	2	6

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите (т. 2.3.1)	Размер на ограничението или заплахата (т. 2.3.2)	Способност на настоящето у-ние за премахване на заплахите	Обща оценка на приоритета за Администрацията на ЗМ
	др.).					
IV. Съблюдаване и прилагане на съответното национално законодателство, разпоредби и политики	1. Уреждане на собствеността на сгради и съоръжения съгласно действащата нормативна база 2. Ефективно прилагане на законодателството ➤ Отстраняване на незаконни постройки и съоръжения ➤ Контрол върху: - опазване на защитените видове - Зарибяване и риболов - Достъп с автомобили - Замърсяване с битови отпадъци - Палене на огньове - Замърсяване на води; - Сечи на дървета, браконьерство и събиране на диви растения.	Неизяснена собственост на сгради и обекти – води до затруднен контрол на дейностите на ползвателите и липса на интереси за инвестиции за подобряване на състоянието на обектите;	3	3	3	9
		Липса на нормативна база за финансови постъпления от печалби на други ползватели на ресурси от ЗМ;	2	2	2	6
		Неефективно прилагане на законодателството затруднява борбата с браконьерството и другите нарушения.	3	1	2	6

ЧАСТ 3:

НОРМИ, РЕЖИМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ

Зонирането и определянето на норми, режими и условия за ползване на Защитени местности “Чатъма”, “Батлъбоаз” и “Самодивска поляна” е направено съгласно изискванията на (i) Закона за защитените територии (ЗЗТ) и (ii) принципите на приетата система за категоризация на Международния съюз за защита на природата (IUCN).

Предложената рамка е направена на база:

- Екологичната чувствителност;
- Факторите вътре и извън територията, които влияят върху управлението;
- Съществуващо природозащитно управление и инфраструктура;
- Концепцията за разумно/устойчиво ползване;
- Физически характеристики, които са от полза за управлението; и
- Изискванията за мониторинг, в подкрепа на управлението.

Границите на зоните са направени на база съществуващата кадастрална информация – отдели, подотдели, имотни граници и др. На местата, където кадастралните единици не съвпадат изцяло с определената граница на зоните, разделянето е направено по теренни дадености.

Предложените режими и норми са определени на базата на нормативно определени изисквания и аналитичната информация и оценки, представени в Част 1. Тяхното налагане цели преодоляване или ограничаване на въздействието на заплахите, идентифицирани в Част 2, осигуряване на условия за контрол и взимане на управленски решения.

За зонирането към географската информационна система на ЗМ е изработен отделен слой от тип “полигон” и Карти № 17 и 18 “Функционално зониране и ползване на територията”.

Забележка: Номерацията е направена по раздели от I до VII, като всички основни позиции следват номера от 1 до 29.

I. ЗОНИРАНЕ И ФУНКЦИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ЗОНИТЕ

1. В ЗМ “Чатъма”, “Батлъбоаз” и “Самодивска поляна” се обособяват 2 зони, съобразно целите на управление:

- I. Зона за опазване на биоразнообразието и ландшафта;
- II. Зона за туризъм и инфраструктура;

Таблица 29 Разпределение на зоните по площ

№ на зоната	Наименование на зоната, обхват	Площ ха	% от площта на ЗМ
I	Зона за опазване на биоразнообразието и ландшафта Обхваща: ■ места, които са важни за запазване на биологичното разнообразие; ■ горски територии, подходящи за поддържане и подобряване ландшафтната стойност на гората и запазване в максимална степен на ключовите характеристики на горската екосистема.	225,7	79,5
II	Зона за туризъм и инфраструктура Обхваща територии: ■ подходящи за туризъм; ■ законно съществуващи сгради и съоръжения.	58,1	20,5

2. Зона I - Зона за опазване на биоразнообразието и ландшафта включва територии, където могат да се извършват определени стопански дейности, в съответствие с целите на плана за управление.

(1) Зоната за опазване на биоразнообразието и ландшафта се управлява с цел:

- а) опазване на природните ресурси от методи на ползване, които увреждат биоразнообразието на територията;
- б) опазване на местообитанията на животинските видове, вкл. осигуряване спокойствие на дивеча;
- в) насърчаване и популяризиране на екологично устойчиви горскостопански практики;
- г) опазване на ландшафта.

(2) Зоната отговаря на следните критерии за определяне на режими и норми:

- а) Територията е достатъчно голяма и позволява използване на ресурси, без нарушаване на природни ценности в дългосрочен план.
- б) Управлението може да бъде поверено на подходящи институции за контрол и опазване на различни нива на властта, нестопанска организация, корпорация, частна група или лице.

3. Зона II - Зона за туризъм и инфраструктура включва *законно съществуващи сгради и съоръжения и антропогенизираните територии*.

(1) Зоната за туризъм и инфраструктура се управлява с цел:

- а) Осигуряване на възможност за достъп до определени територии, където могат да оценят спецификата и качествата на природата и да се насладят на контакта с нея без да причиняват вреда или безпокойство;
- б) осигуряване на условия за отдых и пребиваване на посетители, развитие на специализиран туризъм и спортни дейности, щадящи природата;
- в) създаване на условия за информационно информационно и интерпретативно обслужване на посетителите;
- г) подобряване и поддържане на необходимите санитарно-хигиенни условия в обекта;
- д) подпомагане на регионалното развитие.

- (2) Зоната отговаря на следните критерии за определяне на режими и норми:
- а) ясно обособена и обхваща екосистеми, които са повлияни от човешка намеса;
 - б) достатъчно голяма и позволява дългосрочното използване на туристически ресурси и съоръжения, без нарушаване на природните ценности.

II. РЕЖИМИ, ОБЩОВАЛИДНИ ЗА ЦЯЛАТА ТЕРИТОРИЯ НА ЗАЩИТЕНИ МЕСТНОСТИ “ЧАТЪМА”, “БАТЛЪБОАЗ” И “САМОДИВСКА ПОЛЯНА”

4. Освен дейностите по заповедта за обявяване на посочените защитени местности, в границите на обекта, **се въвеждат следните допълнителни забрани:**

- (1) Внасяне на неприсъщи за района, растителни и животински видове;
- (2) Замърсяване на водите и терените с битови, промишлени и други отпадъци;
- (3) Бивакуване и палене на огън извън определените места;
- (4) Събиране на редки и защитени видове, освен за научни цели;
- (5) Унищожаване, увреждане, преместване на обекти и съоръжения от административната, туристическата и информационната инфраструктура;
- (6) Строителство, освен определеното с настоящия План за управление;
- (7) Използване на МПС, извън местата, разрешени със заповед на Директора на ДДС;
- (8) Събиране на лечебни растения, горски плодове и гъби, освен за лични нужди в количества, съгласно § 1, т.18 на Допълнителни разпоредби от ЗЛР.

РЕЖИМИ И НОРМИ ПО ЗОНИ

III. РЕЖИМИ И НОРМИ ЗА ЗОНА I - ОПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И ЛАНДШАФТА

Съгласно Заповедта за обявяване на ЗМ е забранено извеждане на сечи, с изключение на ландшафтни. В актуалната нормативна база такъв вид на сечите не съществува. По тази причина, с ПУ се предлага актуализиране на Заповедта за обявяване в тази ѝ част, с което изразът „*ландшафтни сечи*” се заменя със „*сечи за трансформация в изборна структура и изборни сечи*”.

Настоящите режими, свързани с управлението на горите са в случай, че това условие бъде прието. В противен случай, остава в сила Заповед №449/25.04.1984 г., вследствие на което всякакъв вид сечи са забранени.

РЕЖИМИ

5. Забранени дейности:

- (1) Голи, постепенни и възобновителни сечи, с последващо възобновяване и възобновителни сечи за съчетаване на естествено с изкуствено възобновяване;
- (2) Лагеруване и палене на огън в подотдели 208 а, б, в, г, д, 1, 2; 209 а, г, в2; 212 б; 214 а; 219 а, б2; 220 а, б, а1, б1, в ЗМ «Батлъбоаз»;
- (3) Лагеруване и палене на огън в отдели 203, 204, 205, 206 и 207 в ЗМ «Самодивска поляна», с изключение на тези части, които попадат в зоната за туризъм и инфраструктура.

- (4) Лагеруване и палене на огън в отдели 196 б, в, 65; 197 б в ЗМ «Чатъма»;
- (5) Лесовъдска намеса и извличане на дървесина в горите, определени за достигане фаза на старост, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на големи площи/.

6. Допускат се отгледни мероприятия в горските култури, определени за достигане фаза на старост, които да подпомогнат устойчивостта им и процеса на диференциация на структурата.

НОРМИ

7. Запазване на мъртвата дървесина във различни фази на отмиране и разлагане, като минималното количество не трябва да бъде под 30 м³/ха.

8. Провеждане на санитарни сечи само при наличие на повреди и съхнене над 30 % от запаса на насаждението, при което в насаждението се оставят най-малко 30 м³/ха стояща и повалена, повредена дървесина.

9. Извършване на горско-стопански дейности в периода септември-януари.

IV. РЕЖИМИ И НОРМИ ЗА ЗОНА II - ТУРИЗЪМ И ИНФРАСТРУКТУРА

10. Допуска се строителство на нови сгради и съоръжения, без провеждане на процедурите по чл.41 т.1 и 3 на ЗЗТ, в следните случаи :

- (1) Обекти на електропреносната, водопреносната и телекомуникационната инфраструктура, обслужващи имоти в защитената територия;
- (2) Пречиствателни съоръжения за чисти и отпадни води и трафопостове, обслужващи имоти в ЗМ;
- (3) Туристическа инфраструктура, посочена в плана за управление.

11. Допуска се реконструкция, ремонт и поддържане на съществуващи законни постройки, почивни и обслужващи бази и съоръжения, без промяната на тяхното предназначение, застроена и разгъната застроена площ.

НОРМИ

12. Архитектурните елементи се проектират и изграждат с височина до 2,40 м. от терена.

13. При определяне на велосипедни маршрути и маршрутите за езда се спазват следните норми:

- (1) За езда – ширина на пътеката 1.80 до 2.80 м;
- (2) За велосипеден туризъм - ширина на пътеката 1.30 до 2.50 м;

14. При определяне на пешеходните маршрути да се предвиждат места за отдих през 1-1,5 км.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ДЕЙНОСТИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ

V. ПОДДЪРЖАЩИ И ВЪЗСТАНОВИТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ В ГОРИТЕ

15. Прилагане на групово-изборна форма на стопанство в насаждения, с участие или доминиране на белия бор.

16. Прилагане на единично-изборна форма на стопанство в смърчови насаждения.

17. Прилагане на сечи за трансформация на структурата, до постигане на изборна структура в насажденията, определени за единично-изборно стопанство.

18. При определяне турнуса на стопанство да се имат предвид по-бавните възобновителни процеси в района.

19. Своевременно провеждане на отгледните сечи в младите горски култури, които да подобрят стабилността им и да приближат структурата им до тази на естествените гори.

20. Запазване на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи, дървета с гнезда и др., при маркиране и извеждане на сечи.

21. Използване на техника и технологии при извоза на дървесина, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка.

VI. ТУРИЗЪМ И ОТДИХ

22. Събиране на такси за достъп до обекта на входно-изходните пунктове.

23. Събиране на такса за устройване на временен бивак/къмпингуване, съгласно „Тарифа за таксите на страничните ползвания и странични горски продукти, добити от ДГФ”.

24. Унифициране на теренната информационна система на територията на защитената местност, свързана с маркировка, информационни табла, указателни табели и печатна информация.

25. Оборудване на всяко място за отдих / риболов с: маси с пейки, информационно табло/плот, стабилизирано огнище, чешма и тоалетна (непопивна), като се организира поддръжката им.

26. Изграждане на архитектурните елементи и съоръжения, предимно от естествени материали – камък, дърво, и др., като се спазва общ дизайн на местата за отдих по туристическите маршрути (беседки, маси, огнища и пр.).

27. Подземно изпълнение при реконструкция на съществуващите електропроводи и премахване на неизползваната инфраструктура.

28. Осигуряване на модулни пречиствателни станции за отпадъчни води към обектите.

VII. ПОСТИГАНЕ НА ПО-ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ НА ОБЕКТА

29. Оптимизиране границите на защитената местност, като се включат такива, които са с доказано консервационно значение, съгласно представена към плана за управление схема.

На карта № 17 и 18, приложени отделно към Плана за управление, е показано Функционално зонироване и ползване на територията

На карта № 19, приложена отделно към Плана за управление, е показано Предложение за разширяване на границите на ЗМ.

ЧАСТ 4: ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ

4.1. ПРОГРАМИ

Програмите са обвързани с определените главни и второстепенни цели. Те дават насоки за проекти и дейности, които:

- Водят до преодоляване на заплахи и ограничения за постигане на управленските цели определени в Таблица 28;
- Осигуряват развитие на защитената територия в съответствие с предназначението ѝ, като цяло и на отделните зони.

Програмите и проектите са групирани по цели, като за всеки включен в програмите проект са определени: наименование, обхват, очакван резултат, метод, отговорни институции.

Всички посочени данни са основа за изготвяне на подробни задания за проектите, след осигуряване на необходимото финансиране. При стартиране на даден проект се определя и съответния експерт от управляващата институция, който участва в дългосрочните мониторингови програми и следи постигането на целите на проекта.

За периода на действие на Плана, са определени за изпълнение следните програми и проекти:

Програми, свързани с постигане на главна цел I:

Възстановяване, опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие в рамките на защитената местност

- I. Комплексен дългосрочен мониторинг за опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие
- II. Управление на горите, свързано с опазване на биологичното разнообразие

Програми, свързани с постигане на главна цел II:

Осигуряване на условия за устойчиво ползване на материалните и нематериални природни ресурси

- III. Устойчиво ползване и управление на природни ресурси

IV. Развитие на екологичен, устойчив туризъм в и около защитената местност

Програми, свързани с постигане на главна цел III:

Усъвършенстване политиката на управление и специализирана охрана на защитената местност

и

главна цел IV:

Съблюдаване и прилагане на съответното национално законодателство, разпоредби и политики

V. Институционално развитие на управлението и обучение на персонала

4.2. ПРОЕКТИ

I ПРОГРАМА:

КОМПЛЕКСЕН ДЪЛГОСРОЧЕН МОНИТОРИНГ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО В ЗМ „ЧАТЪМА”, „БАТЛЪБОАЗ” И „САМОДИВСКА ПОЛЯНА”

При мониторинга се цели предотвратяване на нарушения, респ. унищожаване на видове, съобщества или местообитания, създаване, поддържане и периодична актуализация на база данни.

Получените резултати могат да се използват като сравнителна база за оценка на естествеността на другите ландшафти и екосистеми в ЗМ.

Обект на наблюдение и документиране са:

- Процесите на естествено развитие на екосистеми, местообитания и видове;
- Процесите на възстановяване на нарушени в миналото екосистеми;
- Социално-икономическите процеси в района – стопанска дейност, туризъм и др.

Програмата е свързана със следните цели:

- Запазване на съществуващите естествени местообитания и съобщества и по-специално, включените в Директивата за местообитанията на ЕС
- Опазване и подобряване качеството на водите с особено внимание, по отношение изискванията на Рамковата Директива за водите на ЕС
- Опазване на индикаторни видове
- Запазване естествеността на типичните елементи на ландшафта и възстановяване на нарушени територии

Насоки и изисквания за извършване на мониторинг:

Мониторинга следва да се извършва на три нива:

I. Базов мониторинг на ключови индикатори за биоразнообразие

Това включва оценка на състоянието на важни хабитати и видове според протоколите, разработени от експерти, отговарящи за прякото управление на ЗМ, като се вземат предвид националните изисквания, относно мониторинга на биоразнообразието и целите на управление. Като цяло протоколите трябва да се разработват съвместно със съответните правителствени институции, научни институти и компетентни НПО и да се съгласуват с ИАОС. Те ще определят използваните методи, честотата на проучванията, данните, които трябва да бъдат събрани, необходимите анализи и формата за отчетност. Мониторингът може да се извършва от персонала на ЗМ или от външни специалисти, когато е необходимо.

Резултатите от мониторинга ще се използват за определяне, доколко съществуващите управленски дейности трябва да се променят (и ако да – в каква посока) като част от периодичния процес на преглед на Плана за управление (т.нар. адаптивно управление).

II. Мониторинг на управленските решения и действия

Това включва оценка на реалните резултати от специфични управленски дейности, спрямо планираните такива. Дейностите могат да бъдат определени в този План за управление (напр. ненамеса в целостта и структурата на горските екосистеми) или да произтичат от резултатите от базовия мониторинг, описан по-горе (напр. транслокация на даден вид или премахване на определена заплаха) или от конкретно явление. Мониторингът може да се извършва от специализиран персонал за ЗМ или от външни експерти, където е необходимо.

III. “Рутинен” мониторинг и мониторинг на явленията

Това включва системното отчитане на случайни наблюдения, извършени от специализиран персонал за ЗМ или други лица, например появата на рядка мигрираща птица, нетипично поведение на дадено животно или ранният цъфтеж на определено растение. За тази цел още през първата година на действие на този План за управление следва да бъде разработен специален слой в ГИС и бланка за данни.

Другият аспект на това ниво на мониторинг е отчитането на инциденти, които могат да окажат влияние върху управлението, напр. наводнения, пожари, ветровали в горите, депониране на отпадъци или разпространение на болести.

Финансирането за мониторинговата програма ще бъде осигурено от различни източници според всеки конкретен аспект: националното правителство, местните власти, университети и институти, НПО или външни ресурси. Важно е всички мониторингови дейности в защитената територия да се координират и подкрепят от специализиран персонал за ЗМ, а всички резултати да бъдат отчитани пред него.

Проекти по програма I:

КОМПЛЕКСЕН ДЪЛГОСРОЧЕН МОНИТОРИНГ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО И ЛАНДШАФТНО РАЗНООБРАЗИЕ

№	Проект	Обхват/обект на прилагане	Очаквани резултати	Метод	Отговорни институции
1	Изготвяне на формуляри за мониторинг на биоразнообразие то	Всички, посочени по-долу местообитания, видове, дейности и др.	Изготвени ясни, лесни за изпълнение, опростени и информативни формуляри за попълване данни за различните нива на мониторинг. Установяване на трайна и стабилна връзка между наука и управление, липсата на която понастоящем допуска взимането на неверни или неадекватни решения при опазването на биологичното разнообразие.	Съгласно <i>Наредба № 2 от 18 декември 2006 г. за условията и реда за създаването и функционирането на националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие</i> ➤ Нанасяне на данните във вид удобен за управлението и охраната (Препоръчително ползването на CMS)	Специализиран персонал за ЗМ, РИОСВ, ДДС
2	Мониторинг на природни местообитания от специален интерес (част 1.12.2. и карти № 9, 10, 11)	6520-Планински сенокосни ливади 7140-Преходни блата и плаващи подвижни торфища 91СA-Рило-Родопски и Старопланински белборови гори 9410-Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea) Балкански високотревни съобщества (EUNIS-E5.57)	Информация за състоянието и тенденциите. Възможности за възстановяване на природни местообитания. <i>Информация за флуктуационни и сукцесионни процеси в растителните съобщества.</i>	Проверки на определените територии, актуализация и анализ на данните. Нанасяне на данните във вид удобен за управлението и охраната на ЗМ, като се ползва ГИС. Изследвания, на базата на фотоснимки и сателитни снимки, проби от постоянни трансекти, постоянни точки за заснемания. Честота на изследванията: на три до пет години.	Специализиран персонал за ЗМ, РИОСВ

3	Мониторинг на консервационно значими видове растения	<i>Tolypella intricata</i> (Trent.) Leonh. <i>Leucopaxillus gentianeus</i> (Quél.) Kotl. <i>Colchicum borissii</i> Stef. <i>Cerastium gracile</i> Duf. <i>Lathraea rhodopaea</i> Dingler <i>Listera cordata</i> (L.) R. Br. <i>Orchis mascula</i> L. <i>Veronica rhodopaea</i> (Vel.) Deg. ex. Stoj. <i>Viola rhodopeia</i> Becker	Потвърждаване наличието на видовете <i>Colchicum borissii</i> и <i>Cerastium gracile</i> в границите на Защитените местности. Подробна информация за състоянието, плътността и възрастовата структура на ценопопулациите на посочените видове, като основа за тяхното опазване и управление.	Запознаване на служителите с видовете. Отчитане промени в популациите (плътността и обилието) на видовете. Нанасяне на данните във вид удобен за управлението и охраната на защитената местност, като се ползва ГИС на защитената местност.	Специализиран персонал за ЗМ, Институт по ботаника-БАН
4	Състояние на консервационно значими видове животни, съгласно ЗБР	Видовете, обект на мониторинг са описани в т. 1.14.	Изследване на дребните бозайници в ЗМ "Батлъбоаз" и "Самодивска поляна" Изследване видовия състав и числеността на совите в ЗМ "Батлъбоаз" и "Чатъма" и прилежащите територии Проучване състоянието и числеността на кълвачите в ЗМ "Батлъбоаз" и "Чатъма" Проучване състоянието и числеността на сънливците в ЗМ "Чатъма" Изследване динамиката в числеността на популациите на дивата свиня, сърната и благородния елен" Проучване състоянието и числеността на лещарката и глухарят	Обучение на персонала и охраната в разпознаване на консервационно значими видове на терен. Проучване на видове – местоположение, разпространение, популационни динамики: Ежегодно за безгръбначни, риби, птици и бозайници, два пъти годишно за земноводни и влечуги, всеки четири до пет години за сухоземни безгръбначни	И-т по Зоология - БАН, НПО
5	Ползване на природни ресурси	Всички видове или местообитания, ползвани за икономически цели в рамките на ЗМ	Оценка на въздействието от горското стопанство, събиране на билки и гъби, лов и риболов и други, свързани с биоразнообразието дейности в ЗМ	Ежегодни наблюдения на горско-стопанските и ловни дейности и пр.	Специализиран персонал за ЗМ, Общини, ДДС
6	Посетителски мониторинг	Посетителите (български и чуждестранни) в защитената територия.	Увеличаване броя на посетителите в района	Регистриране и оценка на посещаемостта, отчитане на броя, вида, интересите и начина на ползване на различните зони	Специализиран персонал за ЗМ

				от защитената територия (въдичари, ползване на пикник), актуализиране на база данни	
7	Мониторинг на нарушенията	Всички видове нарушения на режимите и нормите при ползване на ЗТ	Установяване на вида на нарушенията и тенденциите в техния брой Намаляване броя на нарушенията	Изготвяне на публичен регистър, в който да се записват регистрирани нарушения	Специализиран персонал за ЗМ ползватели

II ПРОГРАМА:

УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ, СВЪРЗАНО С ОПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО

Горите в ЗМ трябва да се стопанисват така, че максимално да се запазят характеристиките на естествената гора. Тази цел се изпълнява в максимална степен от концепцията за гората във фаза на старост (Old-growth forest).

Това са гори, които са достигнали последната фаза в своето развитие. Те са достигнали характеристики, отличаващи естествените горски екосистеми, които не са били обект на човешка дейност поне през последните 100 години. Част от тях са:

1. Неравномерна пространствена структура;
2. Големи живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид;
3. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони;
4. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см);
5. Дървета с хралупи;
6. Големи мъртви дървета, които са все още на корен;
7. Паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане.

Горите във фаза на старост, със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. При сравнението им с по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

Приблизително 160 до 230 години са нужни за да се формира гора със характеристики на гора във фаза на старост. Трансформацията от зрели гори към гори във фаза на старост е постепенна и продължителността ѝ зависи много от дървесния състав (видовете достигат за различно време пределна физиологична възраст), условията на месторастене (периодът е по-кратък на добри месторастения, отколкото на бедни) и първоначалната структура на насажденията (при хомогенна структура е по-бавно в сравнение с хетерогенната).

За да може да достигнат характеристиките на горите във фаза на старост определените насаждения трябва да се оставят на естествената си динамика. В тях се не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на големи площи/.

Изключение от това правило са горските култури. В тях са необходими лесовъдски мероприятия, които да подпомогнат устойчивостта им и процеса на диференциация на структурата.

Тъй като тези гори ще са обект на често посещение или ще са в непосредствена близост до места, в които ще има човешко присъствие, трябва да се вземат мерки за осигуряване безопасността на туристите. За целта е необходимо регулярно да се прави мониторинг за наличието на дървета в близост до туристическата инфраструктура, които могат да представляват непосредствена опасност за хората и да се провеждат мероприятия за тяхното обезопасяване/поваляне.

При условие, че се приеме предложената поправка в Заповедта за обявяване на ЗМ (Част 3), в останалата част на зоната за опазване на биоразнообразието и ландшафта се допуска прилагането на природосъобразни лесовъдски системи, които са в съответствие с естествената динамика на насажденията и осигуряват изпълнението на специфичните функции на горите. За тази цел се препоръчва прилагане на изборните лесовъдски системи (единично-изборна и групово-изборна), които са особено гъвкав лесовъдски инструмент и балансират поставените цели по най-подходящ начин. Добивът на дървесина, при прилагане на лесовъдски мероприятия, се явява като второстепенна цел / последствие.

Програмата е свързана със следните цели:

- Запазване характеристиките на естествената гора и създаване на усещане за ненарушена горска среда;
- Прилагане на лесовъдски дейности за поддържане и подобряване ландшафтната стойност на гората и запазване в максимална степен на ключови характеристики на горската екосистема;
- Опазване и възстановяване на местообитания на редки и застрашени видове дивни растения и животни;
- Съхранение на генетичното разнообразие на местните дървесни видове;
- Усъвършенстване на горскостопанските практики.

Проектите ще бъдат финансирани от бюджетите на ДДС Беглика.

Проекти по програма II : УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ, СВЪРЗАНО СА ОПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО

№	Проект	Обхват/обект на прилагане	Очаквани резултати	Методи	Отговорни институции
1.	Прилагане на концепцията за гори във фаза на старост (Old-growth forests)	Подотделите посочени в част III т. 5	Постигане характеристики на гори във фаза на старост (Old-growth forests); Подобряване на естествения характер и естетическите стойности на гората.	Липса на лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на големи площи/. Лесовъдски мероприятия, които да подпомогнат устойчивостта им и процеса на диференциация на структурата, се прилагат само в горските култури. Мерки за осигуряване безопасността на туристите, чрез мониторинг за наличието на дървета в близост до туристическата инфраструктура, които могат да представляват непосредствена опасност за хората и провеждане на мероприятия за тяхното обезопасяване/поваляне.	ДДС Беглика
2	Поддържане и/или увеличаване на биоразнообразието в стопанисваните гори	Подотделите в които се провеждат лесовъдски мероприятия	Осигуряване на ключови елементи на биоразнообразието в стопанисваните гори	При маркиране и дърводобивни дейности се запазват в максимална степен елементи на естествените горски екосистеми, като острови на старостта, дървета с хралупи, дървета с гнезда и др. Разработване и прилагане на правила за запазване на мъртвата дървесина във различни фази на отмиране и разлагане, като минималното количество не трябва да бъде под 20 м3/ха; Разработване и прилагане на правила за опазване на водните пространства и биологичното разнообразие в стопанисваните гори; Дефиниране на нови критерии за провеждане на санитарни сечи и събиране на дървесина за огрев; Провеждане на обучения на персонала.	ДДС Беглика
3	Изборно стопанисване	Подотделите в които се провеждат лесовъдски мероприятия.	Прилагане на изборните форми на стопанство	Обучение на персонала във връзка с изборното стопанисване и методите за трансформация на структурата на насажденията. Дефиниране параметри на бъдещата изборна гора (целови диаметър, структура по степени на дебелина, запас и др.). Да се направят експерименти и да се приложи опитът на катедра "Лесовъдство" при ЛТУ относно големината, формата и разположение на възобновителните прозорци; Своевременно провеждане на отгледните сечи в младите горски култури, които да подобрят стабилността им и да приблизят структурата им до тази на естествените гори;	ДДС Беглика

III ПРОГРАМА

УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Много от настоящите (и бъдещи) дейности на територията на ЗМ се изпълняват от лица, кооперации и фирми. Една от целите на плана за управление е да стимулира всички ползватели на природни ресурси да се ориентират към по-устойчиви и природосъобразни практики и дейности.

Преходът към бъдещото устойчиво ползване на защитената територия се базира на концепцията, че управленските цели може да бъдат (частично) постигнати, чрез рационално използване на ресурсите по начин, който да бъде благоприятен, както за ползвателите (лица, фирми или общности), така и за биоразнообразието. Този механизъм разчита на включването на екологични устойчиви предприятия /ЕУП/ в дейностите, които носят ползи и за хората, и за природата, и които са същевременно икономически, финансово и технически ефективни.

Програмата е свързана със следните цели:

- Устойчиво управление и ползване на природни ресурси, благоприятстващо същевременно биоразнообразието, местните общности и икономиката в средносрочен и дългосрочен план;
- Ангажиране на собственици и ползватели в оценката на ресурсите, вземане на решения за начина, места и количества на ползване, както и в дейности по тяхното опазване.

Изпълнението на проекти, свързани с устойчивото ползване и управление на ресурси в съответствие с плана за управление ще бъде подкрепяно и координирано от персонала на ЗМ, в партньорство с общини, НПО, бизнеса, заинтересовани сдружения и лица от района.

Финансирането на проектите може да бъде предоставено от международни програми (като Натура 2000, програмата LEADER на ЕС и др.), общини, български фондове и местни предприемачи.

Проекти по програма III УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРИРОДНИ РЕСУРСИ В ЗМ

№	Проект	Обект на прилагане	Очаквани резултати	Метод	Отговорни институции
1	Съвместно управление на природните ресурси	Екологични предприятия за устойчиво ползване на природните ресурси	Устойчиво ползване на биологичните ресурси, положителни икономически и финансови резултати, базирани на технически приложими бизнес планове, които генерират социални ползи.	Методите и възможностите за финансиране включват: идентифициране на подходящи дейности и потенциални източници на финансиране; прилагане на избрани дейности за устойчиво развитие; подпомагане на екологични предприятия.	Администрацията на ЗМ, местните инициативни групи по програма ЛИДЕР, Общината, бизнеса, сдружения и НПО.

IV ПРОГРАМА:

РАЗВИТИЕ НА ЕКОЛОГИЧЕН УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ В И ОКОЛО ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ

Управляващата институция на Защитената местност, в партньорство с общините, местните неправителствени организации и местните държавните структури, могат да развиват устойчив туризъм.

Развитието на дейности и услуги за посетители изисква предлагане на интересна и достъпна информация за ЗМ и многото възможности за прекарване на свободното време в и около нея. Това ще има благоприятен ефект и върху формирането на положително отношение към защитената територия у местните хора.

Програмата е свързана със следните цели:

- Установяване и прилагане на характерни за региона практики за развитие на екологично устойчив туризъм;
- Възстановяване и устойчиво ползване на рибните запаси;
- Определяне на нови форми на ползване на природните ресурси – ползване на билки, култивиране на някои ценни видове, а също така развитие на екотуризм в прилежащите територии;
- Постигане по-голяма продаваемост и по-висока цена на местни продукти и услуги.

Финансирането следва да се търси от международни програми, общини, български фондове, местни предприемачи.

Проекти по програма IV РАЗВИТИЕ НА УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ В И ОКОЛО ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ

№	Проект	Обект на прилагане	Очаквани резултати	Метод	Отговорни институции
1	Подготовка на кадри за развитието на туризъм	Хотелиери (вкл. собственици на къщи от общинските центрове и близките села), водачи, доставчици на допълнителни туристически услуги	Подобряване на условията за обслужване на посетителите в първите четири години Създаване на местно ядро от обучени интерпретатори (водачи, обучители, и др.) на третата година	Информационна кампания сред местните хора за популяризиране възможностите за генериране на допълнителни приходи, чрез туризъм; публикуване и разпространение на информационни материали, вкл. за законовата база на туризма и потенциални източници на финансиране Обучения за доставчици на туристически услуги (<i>Въведение в устойчивия туризъм; Грижа за клиента; Основни и допълнителни туристически услуги; Ценообразуване и управление на семеен бизнес и пр.</i>) Обучения на интерпретатори (<i>водачи за туристически маршрути; ръководители на образователни програми</i>). Популяризиране на добри практики от България (напр. за сертифициране по качество, за “зелен” бизнес и енергийна ефективност)	Общината в партньорство с местни туристически сдружения и др. НПО от района
2	Информационно обслужване на посетителите и интерпретация	Организиран и неорганизиран туристи и посетители, местни бизнес структури и др.	Повишаване на обществената информираност за ЗМ и региона като туристическа дестинация в по-големите близки градове и туроператори във Варна, София и др.	Разработване на набор от интерпретативни маршрути – пешеходни, велосипедни, за езда, преминаване с лодки, комбинирани; по-кратки и по-дълги. Разработване на образователни туристически програми (напр. лагери за оцеляване сред природата и други подобни) за деца и възрастни с различна продължителност, на подходящи места в територията, според зонирването. Организиране на интерпретативни експозиции, свързани с тематиката на разработваните маршрути и програми, в музеите в региона, посетителските и информационни центрове Създаване на пункт за охрана и информация, отворен от май до октомври	Общината в партньорство с местни туристически сдружения и др. НПО от района

3	Изработване на общ дизайн на архитектурни елементи	Местата за риболов и отдиш по туристическите маршрути	Създаване и поддържане на специфичен за ЗМ стил при оборудване на места за отдиш (беседки, маси, огнища и пр.).	Изработване на типови архитектурни елементи от подходящи за околния ландшафт, естествени материали	ДДС Беглика, общината в партньорство с местни туристически сдружения и др. НПО от района
---	--	---	---	--	--

V ПРОГРАМА:

ИНСТИТУЦИОНАЛНО РАЗВИТИЕ НА УПРАВЛЕНИЕТО И ОБУЧЕНИЕ НА ПЕРСОНАЛА

Създаване на специализиран персонал по отношение на ЗМ е основната гаранция за прилагане на плана за управление. Добрата и ефективна работа, както и повишаването на квалификацията на персонала, имат изключително голямо значение за постигане на определените цели. МЗГ и МОСВ трябва да осигури реални възможности и финансова подкрепа за създаването и функционирането на такъв персонал/администрация, за да могат да бъдат посрещнати предизвикателствата на новото време като посещаемост, посегателства и потребление в защитените територии.

Програмата е свързана със следните цели:

- Цялостно изпълнение на Плана за управление;
- Спазване ангажиментите, поети от България, относно международните конвенции и споразумения;
- Прилагане на законодателството, касаещо управлението на ЗМКБ;
- Изграждане на широка обществена подкрепа за ЗМ;
- Провеждане на дългосрочна програма за екологичен мониторинг с достъп на обществеността до информацията;
- Системно провеждане на обучения за лицата, отговорни за управлението на ЗМ и на доброволците.

Проекти по програма V : ИНСТИТУЦИОНАЛНО РАЗВИТИЕ НА УПРАВЛЕНИЕТО И ОБУЧЕНИЕ НА ПЕРСОНАЛА

№	Проект	Обект на прилагане	Очаквани резултати	Метод	Отговорни институции
1	Създаване на специализиран персонал по отношение на ЗМ	Всички заинтересовани страни, включително местни и държавни власти, НПО, собственици и ползватели	Цялостно изпълнение на Плана за управление	Проектът може да се реализира по няколко начина: ➤ Назначаване на специализиран персонал (1 брой) като отговорен по изпълнението на плана за управление в ДДС Беглика. ➤ Възлагане на дейностите по плана за управление за изпълнение на съществуваща, неправителствена организация. ➤ Формиране на административна структура от различни заинтересовани страни/структури, която да изпълнява ролята на орган за управление на ЗМ. В нея могат да участват общините, поделенията на МЗГ и МОСВ, действащи НПО на територията на ЗМ (туристически, ловни и т.н.) и фирми с интерес от опазването природата на ЗМ. ➤ Възможно е и включване на Плана за управление на ЗМ, като част от интегрирания бизнес план на Местна инициативна група по ЛИДЕР.	Общини, РИОСВ, ДДС
	Изграждане на Обществен съвет /ОС/ за всички ЗМ на територията на община Батак (вкл. „Тошков чарк“ и „Баташки снежник“)	Всички заинтересовани страни, включително местни и държавни власти, НПО, собственици и ползватели	Подпомагане на дейността на персонала и други заинтересовани физически и юридически лица по отношение на: работата с обществеността, информационната дейност, организацията на рекреационната и туристическа дейност, опазване на биологичното разнообразие, устойчивото ползване и опазване на природните ресурси, сигурността и обслужването на	ОС е самостоятелен орган. Той се изгражда на квотен принцип от четири целеви групи: държавна администрация включва представители на областната администрация, Службите на противопожарна и противоаварийна безопасност, Регионалните полицейски управления и други поделения на централната държавна власт; местната администрация , представена от упълномощени представители на общините, чиито територии са включени в границата на ЗМ; бизнеса , представляван от различни фирми, чиито интереси са свързани с развитието на ЗМ – туроператори, хотелиери, ресторантьори или техни	

			посетителите в ЗМ.	браншови асоциации, водоснабдителни и електропреносни фирми, транспортни фирми, частни стопани, които се ползват от ресурсите в ЗМ (събиране на горски плодове, билки), собственици или стопани на сгради в ЗМ; неправителствени организации - включва представители на природозащитни организации, регионално туристическо сдружение, организации насочени към регионално развитие, и т.н.	
2	Стратегия за развитие на човешките ресурси	Персоналът на ЗМ (или организацията правопреемник, след изпълнение на проект 1)	Допълване на персонала и заемане на всички позиции. Изготвяне на план за обучение и професионално развитие за периода 2007 г. - 2017 г. с цел: повишаване способностите за принос към пълното постигане на целите на ПУ; по-добрата работа на персонала, като екип; постигане на гъвкавост и адаптивност към променящите се ситуации и обстоятелства; и по-добри умения за работа с други организации.	Обучение на персонала в разпознаването на консервационно значими видове от флората и фауната, запознаване с действащата нормативна база в областта на природозащитното законодателство и неговото прилагане; Поддържане и актуализиране на GIS за ЗМ	Общини, РИОСВ, ДДС

4.3. СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ ЗА ЗМ „ЧАТЪМА”, „БАТЛЪБОАЗ” И „САМОДИВСКА ПОЛЯНА”

4.3.1. Програма за сигурността на посетителите

Необходимо е предприемането на всички възможни и необходими мерки за гарантиране безопасността на посетителите, както и опазването и съхранението на биоразнообразието и културните ценности на защитената местност и прилежащите му територии.

По отношение на опазването и съхранението на биоразнообразието, винаги съществуват рискове от антропогенен характер, например пожари, точково замърсяване в ЗМ и прилежащите му територии. Макар и в по-малка степен, съществува риск и от природни бедствия, като ветровали, вредители и болести, наводнения и т.н.

Винаги съществува и елемент на риск, породен от рекреационната дейност, която е основния тип туристическа дейност в ЗМ. Необходимо е бъдат положени всички разумни и практични усилия за минимизиране на рисковете за посетителите и осигуряване на тяхната безопасност, чрез предоставяне на информация за потенциалните проблеми и опасности.

Програмата е свързана със следните цели:

- Идентифициране на основните рискове (природни и антропогенни);
- Сътрудничество с местните власти и други отговорни институции за идентифициране и отстраняване на рисковете и координиране на ресурсите.
- Разработване на процедури за управление и мониторинг на всички известни рискове в ЗМ и прилежащите територии.
- Предоставяне на информация на местното население и посетителите, която набляга на потенциално опасните зони и дейности, както и подходящите превантивни действия и процедури при спешни случаи.

Финансирането ще представлява комбинация от собствени средства за изготвяне на общия план за непредвидени и спешни случаи.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ОПЕРАТИВНИТЕ ЗАДАЧИ/ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

№	Дейност	Цел	Очаквани резултати	Методи
1	Определяне на рисковете	Идентифициране на всички потенциални опасности и оценка на рисковете за всяка от тях	➤ Всички потенциални рискове (природни и антропогенни) са идентифицирани и оценени, както и вероятността те да се проявят. ➤ Основните рискове, за които са необходими планове за действие, са идентифицирани.	➤ Прилагане на стандартен подход за идентифициране и оценка на рисковете, определяне на всяка съществуваща и потенциална опасност и възможния риск тя да се прояви. ➤ Приоритизиране на основните рискове, за които са необходими планове за действие.
2	Изготвяне на планове за действие при непредвидени ситуации	Набавяне на необходимото оборудване и екипировка за изпълнението на Плана за действие при спешни и непредвидени ситуации. Осигуряване на нужното обучение.	Планове за всеки от идентифицираните основни рискове, включващи минимум планове за действие при а) замърсяване, б) наводнение, в) пожар и г) безопасност на посетителите.	➤ Проучване на планирането на непредвидени обстоятелства в други защитени територии. Изработване на формат за такива планове и кратки насоки за тяхното изготвяне. ➤ Създаване на работни групи с участието на съответните заинтересовани страни. Всяка работна група ще отговаря за изготвянето на един план за действие, например в случай на замърсяване, и т.н. Групиране на плановете, с цел постигане на общ подход и разпределяне на отговорностите. ➤ Ангажиране на съответните заинтересовани страни да се запознаят с плановете за действие при непредвидени обстоятелства и своите роли / отговорности.
3	Мониторинг и актуализиране на плановете за непредвидени случаи	Поддържане и периодичен контрол на опасните и рискови места, през които минават посетителите	➤ Ревизиране на плановете и при необходимост актуализиране, поне на всеки две години. ➤ Редовно провеждане на тренировки за изпълнение на процедурите за действие. ➤ Поставяне на информационна, предупредителна и забранителна маркировка.	Преглед, за да се установи дали а) рискът все още съществува, б) основната информация е налице, в) данните за връзка с персонала са верни и г) ролите и отговорностите са ясни на всички.

4.3.2. Проект за развитие на туристическата инфраструктура за нуждите на пешеходния и познавателния туризъм в ЗМ и прилежащите територии около яз. Голям Беглик

Предназначението на Програмата е да допълни устройването и да улесни управлението на защитената местност. Целите са свързани с осигуряване на информация за посетителите на дадено място, което включва:

- Улесняване движението на посетителите с цел безопасен достъп до защитената местност;
- Определяне на подходящи форми на рекреационни дейности;
- Стимулиране интереса на посетителите за опазване на уникалния ландшафт и богатство на флора и фауна;
- Постигане на възпитателен и образователен ефект, чрез система за информация, изграждане на информационни посетителски центрове и оформяне на малки подходи към ЗМ.
- Предлагане на интересна и достъпна информация за прилежащите територии.

Това ще има благоприятен ефект и върху формирането на положително отношение у местните хора към ЗМ.

СПЕЦИАЛИЗИРАНА МАРКИРОВКА ЗА ЗМ

№	Дейност	Очаквани резултати	Методи
1	Маркиране на лъчови маршрути	Съсредоточаване на туристите в прилежащите територии и същевременно принос за икономическото развитие на околните селища.	➤ Започват и завършват в една и съща точка (съответното населено място, което посреща посетители); ➤ Продължителността е от 2 до 4 часа; ➤ Включват интересни места и обекти за наблюдение; ➤ Маркирани и описани на карти, диглани и пр.; ➤ Маркировката е в един стил навсякъде около защитената местност, за да се запомня и да улеснява ползването на тези маршрути.
2	Общо информационно табло – с рекламен и насочващ характер	Обща туристическа информация за защитената местност, за нейната значимост, както и основни характеристики за посетителите, които са без водач или без предварително набавени информационни материали;	Място на поставяне: ➤ При подходите към защитената местност; ➤ На пътните артерии водещи към защитената местност; ➤ На ключови места в защитената местност; ➤ На ключови места в близките населени места. Да включва: ➤ Обща схема на обекта; ➤ Информационна схема за съответното място; ➤ Обозначение къде се намира посетителят в момента.

№	Дейност	Очаквани резултати	Методи
3	Информационно табло за видове (флора и фауна) и Информационно табло за поведение	представяне на информация за биологичното разнообразие и видове с природозащитен статус, срещащи се в определена част/зона в защитената местност	Място на поставяне: ➤ На характерни места в близост до местата за отдих, изгледни площадки и др.; ➤ На характерни места по границите на защитената местност; ➤ По регламентиранияте маршрути; Да включва: ➤ Изискванията за поведение, свързани с опазване на флората и фауната; ➤ Местата за необходимо спокойствие на фауната; ➤ Информация за опасност или санкции при извършени нарушения.
4	Указателни табели за посока с информация	Насочваща информация, отнасяща се до близки обекти	Място на поставяне – места за риболов и кътове за отдих, чешми, беседки, навеси, места за палене на огън и др.

ПОДДЪРЖАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

Туристическата инфраструктура на територията на защитената местност е приоритет за управлението. Поддържането ѝ е обща грижа на всички ползватели на защитената местност.

Насоки и изисквания:

Най-малко два пъти в годината – пролет и есен, персонала на ЗМ, туристическите дружества, стопаните на почивните бази, трябва да проверяват състоянието на маркировката, да поправят и възстановяват повредените и унищожени знаци.

ИНФОРМАЦИОННИ ПУНКТОВЕ

Тези пунктове гарантират постоянно присъствие на специализиран персонал и охрана, което във взаимодействие с ползвателите може да сведе до минимум размера на нарушенията и паралелно да допринесе за повишаване качеството на информация за посетителите.

Насоки и изисквания:

- Необходимо е изграждане на поне 2 броя.
- По възможност да се използва съществуващ сграден фонд.
- Да предлагат информацията, от която туристите се нуждаят за даден район;
- Да служи като място за контакт с туристически оператори;
- Местоположението им трябва да бъде указано на ключови места в населеното място;
- Дейността им може да се съчетае с предлагане на резервации, продажба на дигипляни и други рекламни материали, сувенирна продукция.

Местоположение:

Изборът на място трябва да е съобразен с лесната ориентация за посетителите. Може да се ползва вече съществуваща база/обект, където наличния персонал да предлага информация и да извършва продажби. Там трябва да има информационни табла, карти и пълен набор от печатните материали за защитената местност.

В процеса на проучванията за целите на Плана за управление са предложени следните места, подходящи за информационни центрове/точки (виж карти 17 и 18):

- в ЗМ „Самодивска поляна” - в източния край на ЗМ.
- на изток от ЗМ „Батлъбоаз”, край пътя, водещ към ЗМ.

ПЕЧАТНА ИНФОРМАЦИЯ

Посетителите имат нужда от печатни информационни материали. Те включват:

- **Карта на защитената местност** - най-важният елемент на информационните и рекламни дигитални. Тя трябва да съдържа обозначение на съществуващите маршрути, информационни точки. Важно е да се обозначат местата, където човешкото присъствие не представлява опасност за природата.
- **Карти на лъчовите маршрути** по места, с център съответното населено място с описание на самите маршрути – какво ще види посетителят, докато се разхожда. Във всеки информационен център/точка трябва да има карти на всички лъчови маршрути.
- **Информационни листовки** за биоразнообразието и за културно-историческото наследство.
- **Материали за екологично образование в училищата** – добре е да се използва съществуващия вече опит в природозащитните организации.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ ПРИ ИЗГРАЖДАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

При изграждането на туристическата инфраструктура на ЗМ трябва да се спазва следната последователност:

- Определяне на приоритетността на съответния елемент;
- Определяне на местоположението на терена;
- Предварително съгласуване на дизайна и съдържанието с управляващата администрация и съответни специалисти, запознати с характеристиките на защитената местност;
- Съгласуване на проекта с други институции, които имат отношение към туристическата инфраструктура на територията на защитената местност – Туристически дружества, различни собственици и ползватели.
- Изработване на проект;
- Изработка и монтаж на терена;
- Пресконференция за медиите, с цел разясняване на собственици и ползватели отговорностите и задълженията по поставяне и поддържане на туристическата инфраструктура.

ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ПРОЕКТА

Общините, в партньорство с местните неправителствени организации и местните държавните структури, би трябвало да играят важна роля в планирането и изграждането на туристическата инфраструктура на територията на ЗМ, тъй като те се ползват с доверието на местните хора, представляват източник на информация и могат да съвместят изискванията на различните заинтересовани страни. Работата в партньорство с местните правителствени и неправителствени организации предлага повече опит, познания и идеи. В Закона за туризма, приет през 1998 г. за първи път се говори за създаването на регионални и местни туристически

организации, в него се определя тяхната потенциална роля, както и политиката за насърчаване на местните общности сами да управляват и развиват туристически дейности и инициативи.

При изграждането на туристическата инфраструктура на територията на ЗМ и прилежащите територии, трябва да се вземе в предвид общата стратегия за популяризиране на туризма в защитената територия, която на местно ниво следва да определи:

- кои туристически възможности на района да се популяризират;
- какъв е потенциалът за развитие на устойчив туризъм в района;
- как и пред кого да се популяризира района.

По този начин местните жители могат реално да влияят върху развитието на туризма, а не просто да се съобразяват с това което им се налага.

ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ЗА БЪДЕЩО РАЗВИТИЕ И ОБНОВЯВАНЕ

Тъй като поддържането на вече изградената туристическа инфраструктура ще бъде един динамичен процес на непрекъснато обновяване и подобряване, би трябвало още при изграждане на основните елементи - маршрути, информационни пунктове, информационни табла и др. да се помисли за процеса на тяхното бъдещо обновяване и поддръжка. В тази връзка може да се организира събирането на информация за рентабилността на информационната система на местно ниво, и да се взема в предвид при всяко бъдещо разширяване и подобряване. Разбира се всички следващи фази на изменение, разширение и допълнение би трябвало да се разработват в рамките на общовъзприетите правила за унифициране.

Събирането на такава информация е приоритет на местните и регионалните организации или общините. Целта е да се създаде достъпна база данни, съдържаща информация за:

- икономическата рентабилност на изградената туристическа инфраструктура;
- положителните и отрицателните страни на вече изградената туристическа инфраструктура;
- какви са търсенията и очакванията на посетителите.

Тази информация би могла да се събере чрез поддържането на регистри на посетителите - откъде идват, колко време пребивават в района, какви проблеми и трудности са срещнали в ориентацията и въобще с получаването на информация в различните информационни пунктове.

Създаването и поддържането на такава база данни може да се ползва, както от посетителите, така и от експертите ангажирани с бъдещото разширяване и доразвитие на туристическата инфраструктура.

ПОПУЛЯРИЗАЦИЯ И РЕКЛАМА

Рекламата и популяризирането на ЗМ и по-специално работата с медиите, е от изключително значение за общата стратегия за популяризиране на района. Много потенциални посетители получават първите си впечатления за даден район от медиите. Публикациите могат много да повлияят върху отношението на посетителите и върху тяхното бъдещо поведение, да ги насочи към типа туризъм подходящ за района.

4.3.3. Идеен проект за управление на отпадните води в ЗМ и прилежащите територии около яз. Голям Беглик

ЦЕЛ

Проучване на съществуващите туристически и други обекти, потенциални източници на отпадъчни води и предлагане на решения за пречистване на отпадъчните води.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Доклад за източниците на отпадъчни води в ЗМ и мерки за намаляване на замърсяването и здравния риск;
- Идеен Проект за отвеждане и пречистване на отпадъчните води от обекти на територията на ЗМ;
- Изработване на система от мерки и начини за поддържане на съоръженията за пречистване на отпадните води в обектите за посетители и контрол при нейното прилагане

Като основен приоритет в областта на качеството на водите е решаване на проблема с битовите отпадъчни води от туристически обекти, разположени в границите на ЗМ.

В защитените местности, обект на настоящия план, съществуват около 100 обекта, които сезонно или цялгодишно се използват главно за туристически цели. Никой от тези обекти не е оборудван с пречиствателно съоръжение за отпадъчни води, както и липсват отговарящи на санитарните изисквания инсталации/санитарни възли за битовите води. Непречистените отпадъчни води създават здравен риск и риск от замърсяване на околната среда, като въздействат негативно върху посетителите.

Към настоящия момент не е ясна законността на сградите/обектите. За целта следва да се предвидят модулни пречиствателни станции за групово обслужване на близко разположени обекти и непопивни ями за по-отдалечените индивидуални обекти.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ОПЕРАТИВНИТЕ ЗАДАЧИ/ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

№	Дейност	Работни дни
1	Оценка и анализ на съществуващата информация относно източниците на непречистени битови отпадъчни води на територията на ЗМ и техните характеристики	2
2	Оценка на място на съществуващите канализационни съоръжения за битови отпадъчни води от туристическите обекти на територията на ЗМ Организиране на среща с експертите от РИОСВ за информиране и запознаване със задачата, както и за извършване на консултации по проблема – 1 ден Инвентаризация на място на състоянието на съоръженията за отпадъчни води (септични ями, попивни ями, сухи тоалетни и др.), тяхната поддръжка, собственост и възможности за достъп – 9 дена	10
3	Предлагане на конкретни схеми за устойчиво решаване на проблемите, свързани с битовите отпадъчни води за всеки отделен обект	5
4	Икономическа оценка на разходите за изграждане и експлоатация на	5

	съоръжения за пречистване на отпадъчните води	
5	Изготвяне на доклад за източниците на отпадъчни води в ЗМ и мерки за намаляване на замърсяването и здравния риск	3
6	Изготвяне на идеен проект за отвеждане и пречистване на отпадъчните води от туристически обекти на територията на ЗМ	5
ОБЩО:		30 дни

БРОЙ УЧАСТНИЦИ

Необходим е екип от 3 специалисти, както следва:

1 специалист по битови отпадъчни води

1 инж. химик или хидроинженер

1 техническо лице

4.3.4. Схема за управление на отпадъците в ЗМ и прилежащите територии около яз. Голям Беглик

ЦЕЛ

Набелязване на мерки за предотвратяване и ограничаване на замърсяване с битови отпадъци на туристическите обекти – маршрути и пътеки, места за отдих, и други обекти за обслужване на посетителите.

НОРМАТИВНА БАЗА

Закон за управление на отпадъците (ДВ, бр.86/2003 г.) – “Чл. 19. **Общинският съвет приема наредба**, с която определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, строителни и масово разпространени отпадъци на своя територия, разработени съгласно изискванията на този закон и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на *Закона за местните данъци и такси*.”

НОРМАТИВНИ МЕРКИ

- Изготвяне на **“Общ правилник за подобряване на условията за туризъм и инфраструктурата на ЗМ и тяхното поддържане”** в който да се разпишат конкретните задължения на лицата, стопанисващи обектите. Правилника ще е част от общата стратегия и ще бъде обвързан с плана за действие по изпълнението на Плана за управление на ЗМ.
- Създаване на възможности за прилагане на санкции, спрямо замърсителите на ЗМ – физически и юридически лица, съгласно действащите нормативна база.

ТЕХНИЧЕСКИ МЕРКИ

- Разработване на въпросник с цел изследване на образуването и управлението на отпадъците в районите на туристическите обекти – попълва се от лицата, стопанисващи обектите:

- във въпросниците могат да се искат и конкретни предложения за справяне с проблемите по управлението на отпадъците;
 - попълващите въпросника могат да предложат план-сметка за необходимите разходи, свързани с конкретните им предложения.
- Изследване на морфологичния състав и количество на генерираните отпадъци за едногодишен период в районите на туристическите обекти (може и чрез въпросника)

АДМИНИСТРАТИВНО-ОРГАНИЗАЦИОННИ МЕРКИ

- Въвеждане на конкретни отговорности на лицата, заети със стопанисването и обслужването на територии и обекти в ЗМ;
- Сключване на договори за извозване на образуваните отпадъци (където е възможно – наличие на оператори по събиране и транспортиране на отпадъците в населените места, достъпност на обектите и т.н.), възможен подход е наемането на временен персонал.
- При сключени договори, с ползвателите на територията на ЗМ, е възможно организиране на сметоизвозване от ДДС Беглика при двата подхода (виж карти № 17 и 18)

ФИНАНСОВИ МЕРКИ

- Залагане на необходими средства за управлението на отпадъците:
 - за ликвидиране на стари замърсявания;
 - за закупуване на необходими съдове за отпадъци, съобразени с туристическия обект и начина на събиране и извозване на отпадъците;
 - за указателни табели и информационни инструменти за посетителите, с цел постигане на устойчивост на предприетите мерки и недопускане на нови замърсявания на вече почистени площадки;
 - за заплащане на услугата на външен оператор или на лицето, стопанисващо туристическите обекти, ако съдовете се извозват с негов транспорт (за целта трябва да е известно ориентировъчно количеството на отпадъците и интензивността на тяхното извозване, както и системата на отчетност на извършваните действия).
- Източници на финансиране:
 - Планирано финансиране (средства отпуснати по плана за управление);
 - Собствени източници – от услуги, от приходите от експлоатацията на туристическите обекти, други

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

1. Изготвяне на въпросниците (срок и отговорник).
 2. Обработка на резултатите (срок и отговорник)
 3. Обобщение и изводи от обработените резултати
 4. Изготвяне на конкретен план за управление на отпадъците за различните типове обекти – краткосрочни и дългосрочни дейности
 5. Финансово обезпечаване на плана
 6. Сключване на договори с оператор за извозване на отпадъците (от управляващата институция на ЗМ или всяко отделно лице, стопанисващо обект). Това може да залегне като условие в договорите с лицата, стопанисващи обекти на територията на ЗМ и управлението на ЗМ.
 7. Доставка и монтаж на съдовете за отпадъци (срок и отговорник).
- За малолитражните съдовете, които ще се поставят по определени маршрути и пътеки може да се проведе конкурс за проект, изработка и монтаж на съдовете.

ПРИМЕРНИ ВЪПРОСИ ЗА ВЪПРОСНИЦИТЕ:

1. Какви видове отпадъци се образуват при експлоатацията на Вашия обект?
приблизителни количества за 1 година

А/ хранителни остатъцикг.

Б/ от опаковки

Хартия.....кг.

Стъкло.....кг.

Пластмасакг.

Други.....кг.

2. Каква е досегашната Ви практиката за третиране на образуваните отпадъци?

Събиране (съдове - вид, обем, брой).....

Транспортиране (със собствен транспорт- на какво разстояние в километри?, със специализирана фирма).....

Оползотворяване (кои видове отпадъци, как).....

Обезвреждане /депониране, изгаряне/ (как, къде).....

3. Имате ли възможност да ги предавате на специализирана фирма за извозване за битови отпадъци?

Да

Не

4.Ако имате възможност, бихте ли ги предавали на такава фирма?

Ако ДА – защо?.....

Ако НЕ – защо?.....

5.Какво би Ви струвала услугата на специализираната фирма?

Като финанси?

Като действия?.....

6. Какви алтернативни варианти за управление на битовите отпадъци, освен специализираната фирма можете да предложите?

7. Какви са предимствата на предложения от вас вариант?

8.....

9.....

4.3.5. Попълване на стандартния формуляр на НАТУРА 2000, като резултат от теренните проучвания в рамките на разработването на ПУ

На територията на ЗМ „Чатъма“, „Батлъбоаз“, „Самодивска поляна“ не са установени растителни видове от съответните приложения на Директива 92/43.

Съгласно проведените проучвания в рамките на плана за управление са идентифицирани природни местообитания, включени в Приложение I на Директива 92/43 и Приложение I на ЗБР. Установените 5 типа местообитания са картирани и са включени като отделен слой в ГИС на ЗМ „Чатъма“, „Батлъбоаз“, „Самодивска поляна“. Наличната информация, представена в ПУ и ГИС, дава възможност, при необходимост, да се приложи Софтуер НАТУРА 2000 и да се попълнят стандартните формуляри за територията на защитените местности. В рамките на разработването на настоящия ПУ, формулярът не е попълнен, поради факта, че ЗМ „Чатъма“, „Батлъбоаз“, „Самодивска поляна“ попадат в границите на проекто-сайт Западни Родопи, за който е попълнен съответен формуляр.

На територията на ЗМ „Чатъма“, „Батлъбоаз“, „Самодивска поляна“ са установени 26 животински вида от Директива 92/43 и Директивата за птиците.

Данните по видове, с тяхната численост, са включени в информацията за НАТУРА 2000 в сайта „Западни Родопи“ по Директивата за хабитатите и Директивата за птиците.

ЧАСТ 5:

ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ

5.1. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

5.1.1. Година за публично обсъждане на изпълнението на Плана за управление на

Защитени местности „Чатъма“, „Батлъбоаз“ и „Самодивска поляна“- 2011 г.

След втория четиригодишен преглед през 2016 г., трябва да започне процес по изготвяне план за управление за периода 2017-2027 година.

5.1.2. Отговорна институция за преглед на изпълнението

Желателно е на всеки четири години да се организира публично обсъждане на изпълнението на плана за управление, организирано от Министерството на околната среда и водите, на което се канят за участие представители на заинтересованите държавни органи, областни управители, общини, научни и неправителствени организации.

На базата на годишните прегледи Управлението на ЗМ изготвя и представя за публично обсъждане цялостен преглед на изпълнението на Плана и на резултатите от управленската практика за отчетния период.

5.1.3. Участници в прегледа

Администрациите на областите, общините на населените места, в чиито землища попада територията на ЗМ, РИОСВ-Пазарджик, ДДС Беглика, представители на бизнеса /туризъм, риболов, други свързани с ползването на територията/, НПО, експерти и консултанти от екипа разработил настоящия ПУ, членовете на обществения съвет, собственици, ползватели.

5.1.4. Начин на участие на обществеността в процеса на прегледа

Обявяването на публичното обсъждане на изпълнението на плана се прави предварително, не по-малко от 20 дни преди датата на заседанието. Съобщения за него се поставят или изпращат на всички участници описани в т.0.2.2.

Общите становища, препоръки и бележки от публичното обсъждане на изпълнението на плана се оформят в протокол и се разглеждат от обществения съвет. Одобрените, целесъобразни нови идеи, както и ревизираните цели се прилагат към плана за управление и се представят за съгласуване в МОСВ.

5.1.5. Списък на показатели за проекти и дейности от ПУ, които задължително трябва да бъдат предмет на оценка на постигане на поставените цели:

№	ПОКАЗАТЕЛИ	ИНДИКАТОРИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ
Свързани с постигане на главна цел I: <i>Възстановяване, опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие в рамките на защитената местност</i>		
1.	Оптимално управление на горските екосистеми	- Прилагат се сечи за трансформация на структурата на горите; - Определени и осъществени мерки за райони, които са засегнати от антропогенна дейност; - Оптимизирани границите на защитената местност, като са включени такива, с доказано консервационно значение, съгласно представената към плана за управление схема. - Намален броя на нарушенията;
2.	Подобряване на санитарно-хигиенно състояние на обекта	- Осигурени пречиствателни съоръжения за отпадъчни води към обектите; - Действаща система за контрол на замърсяването с отпадъци и отпадни води.
3.	Оптимизиране развитието на туристическата инфраструктура	- Оформени подходи към ЗМ; - Осигурени места за паркиране и достъп до обектите за посетители; - Регламентирани и обезопасени места за туризъм и различни видове спорт;

		- Оборудвани местата за отдиш и риболов с архитектурни елементи и тоалетни, като е организирана поддръжката им; - Маркирани туристически маршрути, свързани с маркировката в прилежащите територии.
Свързани с постигане на главна цел II: Осигуряване на условия за устойчиво ползване на материалните и нематериални природни ресурси		
4.	Осигуряване на условия за устойчиво ползване на ресурси	- Определени нови форми на ползване на природните ресурси (екотуризм, култивиране на някои ценни видове); - Популяризираны практики за стопанисване на горите; - Осигурени: правителствена подкрепа, информация, умения и достъп до финансиране и инвестиционни капитали за малките екологично устойчиви предприятия.
5.	Въвличане на местното население, общините и НПО в развитието на малкия и среден бизнес	- Обучени местни хора за развитие на екологично устойчиви дейности; - Финансирани проекти от различни европейски фондове; - Изградени информационни пунктове за интерпретативно представяне на информация за ЗМ; - Редовно публикуване на информационни материали за ЗМ.
Свързани с постигане на главна цел III: Усъвършенстване политиката на управление и специализирана охрана на защитената местност		
6.	Ефективно управление на ЗМ	- Създаден специализиран персонал за ЗМ; - Поддържане на интернет страницата на ЗМ - брой на интересуващите се, постъпили коментари и др.; - Изпълнява се програма за екологичен мониторинг, с достъп на обществеността до информацията; - Координация на услугите, свързани със ЗМ и контрол върху тях, от страна на персонала на ЗМ - Провеждат се съвместни инициативи с други администрации на ЗТ.
7.	Изграждане на Обществен съвет за ЗМ	- Редовно провеждане на срещи (минимум 2 пъти годишно) на Обществения съвет; - Подкрепа от заинтересованите страни; - Осигурено допълнително финансиране по програми.
8.	Повишаване квалификацията на персонала и ефективността на охраната	- Действаща система за редовно провеждане на обучение на служителите от охраната и администрацията по опазване на консервационно значими местообитания и видове и действащи закони и нормативни разпоредби. - Ежегодна обмяна на опит с български и международни администрации на защитени територии

Свързани с постигане на главна цел IV: Съблюдаване и прилагане на съответното национално законодателство, разпоредби и политики		
9.	Ефективно прилагане на законодателството	- Годишна оценка за изпълнение на споразумения, договори; - Осъществява се контрол по спазване режима на ЗМ (застрояване, опазване на защитени видове, замърсяване, браконьерство)
10.	Финансови постъпления	Осигурена система за финансови постъпления от печалби на ползватели в защитената местност, както и за доброволно участие и подкрепа на дейности в ЗМ.

5.1.6. Критерии за оценка на целите и проектите

Посочените в т. 5.1.5. показатели са обект на постоянен отчет и тяхното изпълнение е обект на годишни отчети от страна на служителите. По този начин през следващите 5 години може да се направи оценката на изпълнението на целите.

Ревизията на ПУ може да бъде възложена и от международни органи. Тя задължително се провежда в съответствие с описаните в т.1.3.2. изисквания на Европейски директиви и международни конвенции, по които България е страна.

При преглед на постигане на целите и проектите задължително се анализира и оценява:

- ⇒ До каква степен са постигнати целите и очакваните резултати
- ⇒ Кои ограничения и заплахи са премахнати или е намалено тяхното влияние върху постигане на целите
- ⇒ Добри ли са прилаганите методи за изпълнение на проектите и задачите
- ⇒ Необходимо ли е включване на нови проекти и задачи

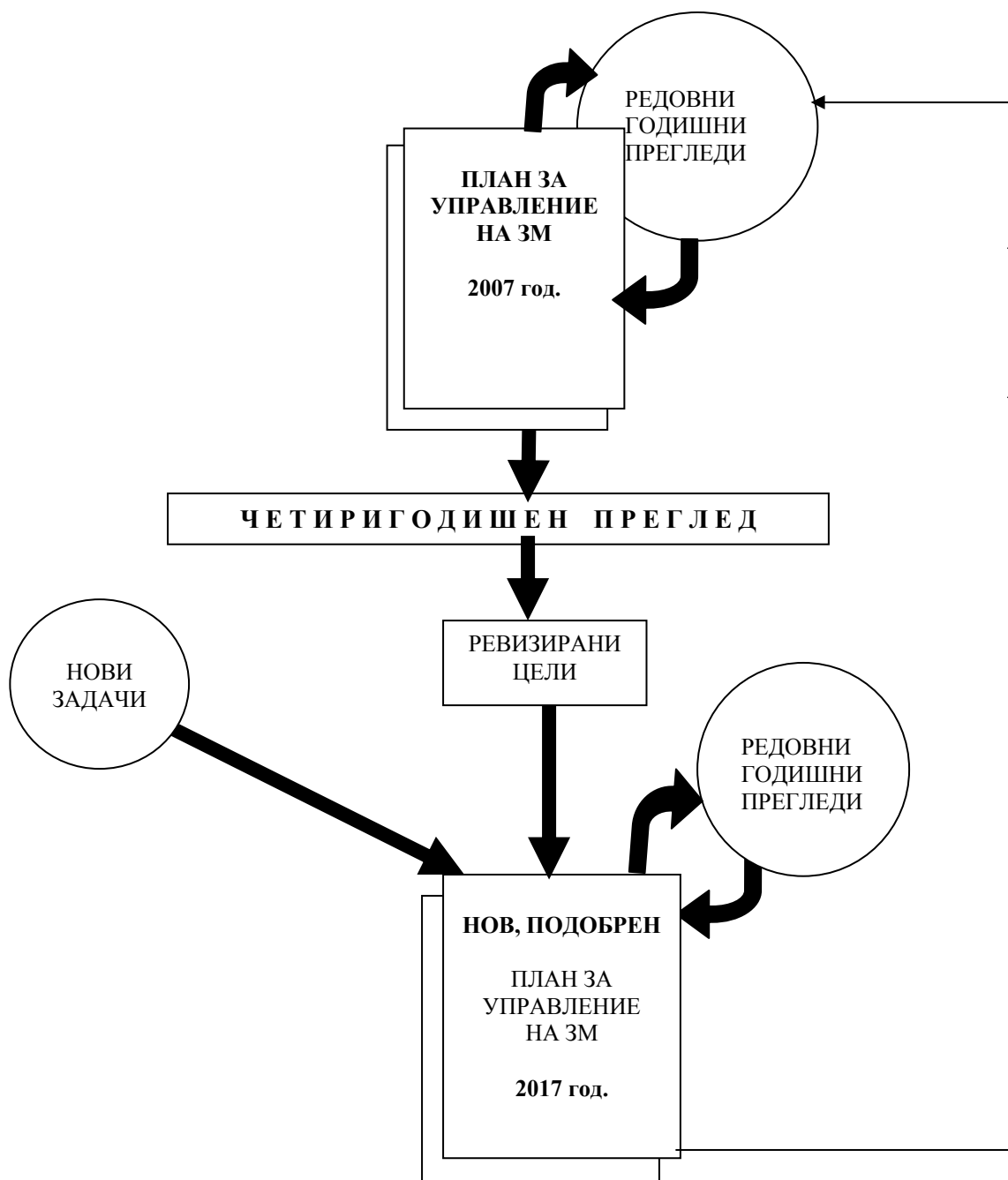
5.2. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЗАДАЧИТЕ

Редовните годишни прегледи се извършват до края на първото тримесечие за предходната година. Отчетът се подготвя от служител на ЗМ и включва отговорностите на лицата от различните нива.

Проверката и оценката се правят от Обществения съвет.

Протоколът от проверката се утвърждава от Председателя на ОС.

Фиг. 14. Схема за преглед на изпълнението на плана за управление на ЗМ

Указания за попълване на формата за отчет:

1. **Код** – отговаря на номера на проекта/дейността от работния план. Когато се налага разбиване на дейностите на по-малки се добавя нов индекс по преценка на администрацията.
2. **Проект/Оперативна дейност** – Наименованието на конкретната задача
3. **Участници в задачата** – изброяват се изпълнителите и партньорите
4. **Срок** – определения с работния план или актуализиран, в случай, че при предишен отчет е показан пропуснат срок и в графа № 9 е препоръчано удължаване
5. **Оценка на изпълнението** – Посочва се състоянието на проекта при последния представен отчет
6. **Оценка на изпълнението** – Посочва се състоянието на проекта в момента на отчитането

В случай, че проектът не е завършен се пристъпва към попълване на останалите графи:

7. **% на изпълнение на задачата** – отчита се експертно на база обем, време и средства.
8. **Проблеми** – описват се възникналите проблеми, които пречат задачата да бъде изпълнена в срок и с нужното качество.
9. **Действия за решаване на проблема** – В зависимост от характера на проблемите се провеждат и протоколират консултации с експерти, обществен съвет и др.
10. **От какво/кого зависи** – Определят се зависимости на различни нива, с цел решаване на проблемите.

След попълване на графи от 7 до 10 се определя схема за действие за следващ отчетен период.

Схема за текуща отчетност и контрол по изпълнение на проектите, дейностите и задачите, включени в плана за управление

Предложената схема може да се използва на различни нива и за ежегоден преглед от НУГ/МОСВ на изпълнението на ПУ.

Отчет за периода

Отговорник:.....

Код	Проект/ Оперативна дейност	Участници в задачата	Срок	Състояние на изпълнението		% на изпълне ние на задачата	Проблеми	Действия за решаване на проблема	От какво/кого зависи
				предишен отчет	в момента				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Критерии за оценка на изпълнението:

	Работи се по задачата и ще се завърши в срок
	Задачата е приключена
	Има опасност задачата да не се приключи в срок
	Срокът е пропуснат

На базата на посочените критерии се определят дейности и задачи за следващия период.

Предложената схема е удобна за отчети в електронен вариант и не се налага използването и на други форми за контрол.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Braun-Blanquet, J, Sissingh, G. & Vlieger, J. 1939. Prodrum der Planzengesellschaften. Fasz. 6. Klasse der *Vaccinio-Piceetea*. CIPP: 123
2. Braun-Blanquet, J. 1964. Pflanzensoziologie – Grundzüge der Vegetationskunde. Wien, N.Y., Springer-Verlag: 865
3. European Committee for Conservation of Bryophytes. 1995. Red Data Book of European Bryophytes, ECCB, Trondheim, 291 pp.
4. Ganeva, A. 1998. Preliminary data on Bulgarian threatened bryophytes. - *Lindbergia*, 23: 33-37.
5. Gyosheva, M. 2000. New and rare macromycetous taxa to Bulgaria.– *Phytologia Balcanica*, 6(2-3): 283-288.
6. Horvat, I. 1959. Composition et circonstances des forêts thermophiles de chêne et de pin de l'Europe du Sud-Est. *Biološki glasnik*, Zagreb, 12: 1-40
7. Horvat, I., Glavac, V. & Ellenberg, H. 1974. Vegetation Südosteuropas. - G. Verlag, Stuttgart: 768
8. Kojić, M., Popović, R. & Karadžić, B. 1998. Sintaksonomski pregled vegetacije Srbije. Beograd, Inst. za biol. istraž. "S. Stanković" publ.: 218
9. Mucina, L. 1997. Conspectus of Classes of European Vegetation. *Folia Geobot. Phytotax.*, 32/2: 117-172
10. Natcheva, R., Ganeva, A. 2003. Check-list of the bryophytes of Bulgaria with data on their distribution. I. Hepaticae and Anthocerotae. *Cryptogami, Bryologie*, 24 (3): 229-239
11. Natcheva, R., Ganeva, A. 2005. Check-list of the bryophytes of Bulgaria. II. Musci. *Cryptogami, Bryologie*, 26 (2): 209-232
12. Petkov S., 1950: "Contribution supplémentaire à la flore algologique des Rodopes", *Mitteil. d. Botan. Inst.*, I: 452 – 475.
13. Petrova, A. 2001. The flora of Bulgaria, past, present and future. In: Neriman Ozhatay (Ed.), *Plants of the Balkan Peninsula: into the next Millennium*. – The Proceedings of the 2nd Balkan Botanical Congress held at Istanbul, 14-18 May 2000: 47-52.
14. Raunkiaer, S. 1934. The Life Form of Plants and Statistical Plant Geography. Oxford, Clarendon Press: 632
15. Rodwell, J., Schameneé, J., Mucina, L., Pignatti, S., Dring, J. & Moos, D. 2002: The Diversity of European Vegetation. An overview of phytosociological Alliances and their relationships to EUNIS habitats. *Landbouw, natuurbeheer en visserij*. Wageningen, 168 pp.
16. Vanev, S. & Reid, D. 1986. New Taxa and Chorologic Data for the Bulgaria Fungus Flora.– *Фитология*, 31: 63-70.
17. Walter, K. & Gillet, H. J. (Eds.) (1998) 1997. IUCN Red List of Threatened Plants.
18. Богоев, В., Гьошева, М. 1987. Целулозоразлагащи микроорганизми в два типа екосистеми на резерват "Васил Коларов".– Трудове на IV Национална конференция по ботаника, София, 22-26 юни 1987, III: 323-330.
19. Бондев, И. (ред.) 1995. Хорологичен атлас на лечебни растения в България. С. Акад. издателство „Проф. М. Дринов“, 270.

- 20.Бондев, И. 1991. Растителността на България. Карта в М 1:600000 с обяснителен текст. УИ. София: 183
- 21.Бондев, И., И. Лазаров, М. Любенова. 1985. Растителността на резервата „Васил Коларов“ в Родопите – В: Международен симпозиум „Опазване на природните територии и съдържащия се в тях генетичен фонд“ по проект 8 на програмата МАВ, Благоевград, 23-28.09.1983. Доклади, т. 2, С., БАН, 133-141.
- 22.Бюлетин на МОСВ за състоянието на водите, 2005
- 23.Велчев, В. (ред.) 1984 Червена книга на България т. 1. Растения. София, БАН: 447
- 24.Велчев, В., Кожухаров, С., Анчев, М. /ред./ 1992. Атлас на ендемичните растения в България. София, БАН.
- 25.Велчев, В., С. Ганчев, Т. Мешинев, П. Василев. 1983. Програма за комплексни екологични проучвания в експериментална база „Беглика“ – Западни Родопи. – В: Трета нац. конф. по ботаника, С., 16-30.10.1981., С, БАН, 359-366.
- 26.Воденичаров, Д., Драганов, С., Темнискова, Д. 1971. Флора на България. Водорасли. София, НП: 642
- 27.География на България, 1997, изд. Проф. Марин Дринов
- 28.Георгиев, Г. 1993. Народните паркове и резерватите в България. София, Просвета:
- 29.Делипавлов, Д., Чешмеджиев, И. (ред.) 2003. Определител на растенията в България. Пловдив, АУ: 591
- 30.Димитров, Д. (ред.) 2002. Конспект на висшата флора на България. Хорология и флорни елементи. София, BSBCP: 242
- 31.Димитров, М. 2001: Синтаксономичен анализ на тревната растителност на територията на УОГС „Юндола“. 2001. В: Темнискова, Д. (ред.) Трудове на шестата национална конференция по ботаника, София, 18-20 юни 2001, УИ “Св. Кл. Охридски”: 263-276
- 32.Димитров, М. 2003. Флористична класификация на горската растителност в УОГС“Г. Ст. Аврамов” – Юндола. Лесовъдска мисъл, 1-4: 23-46
- 33.Донов, В., Горско почвознание, 1993г.
- 34.Доклад на проект Родопи, 2005 – “Предизвикателства, свързани с изграждането на мВЕЦ и устойчиво управление на речните течения в Родопите”
- 35.Дончев С. (1982) Птиците на резервата “Васил Коларов” и околностите му (Западни Родопи) Екология,10: 35-44
- 36.Йорданов, Д. (ред.) 1963-1989. Флора на България. Т. 1-9. София, Изд. БАН.
- 37.Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т. (ред.) 2005. Ръководство за определяне на местообитанията от европейска значимост в България. София, ГЕОСОФТ: 128
- 38.Климатичен справочник за НР България – том 1, 2, 3 и 4.
- 39.Климатичен справочник – Валежи в България, 1990г.
- 40.Климатичния атлас на РБългария, 1973
- 41.Кожухаров, С. (ред.) 1992. Определител на висшите растения в България. София, Наука и изкуство: 787
- 42.Кожухаров, С. (ред.) 1995. Флора на България. Т. 10. София, Изд. БАН: 787

43. Лесоустройствен проект на ДДС Беглика
44. Мичев Т., Ц. Петров (2000) Птиците на Родопите. Български съюз за защита на Родопите. София, 122 стр.
45. Павлов, Д. 1995. Фитоценология. София, Мартилен: 191
46. Павлова, Е., Безлова, Д. 2003. Защитени природни територии. София, ЛТУ: 207
47. Петров, С. 1958. Сфагнови торфища в иглолистните гори на Западните Родопи. – Изв. Бот. инст., 6, 79-130.
48. Петров, С. 1975. Определител на мъховете в България. БАН, София: 536
49. Петрова, А. Биосистематичните и флористичните изследвания в България през периода 1993-2001 г. – В: Темнискова, Д. (ред.), Трудове на Шестата национална конференция по ботаника. София, 18-20 юни, 2001, стр. 27-46. София, изд. на СУ.
50. Пешев Ц., Д. Пешев, В. Попов (2004) Фауна на България. Том 27 Mammalia. БАН.С. 632 стр.
51. Стефанов, Б. 1927. Произхождение и развитие на вегетационните типове в Родопите. Държавно книгоиздателство, София: 205
52. Стефанов, Б. 1943. Фитогеографски елементи в България. Сб. БАН, Книгпеграф, 39 (19): 509
53. Стойчев, Г. 1982. Нови таксони и хорологични данни за гъбната флора на България. – Фитология, 21: 43-50.
54. Стойчев, Г., Димчева, М. 1987б. Нови таксони за гъбите на България. – Трудове на IV Национална конференция по ботаника, София, 22-26 юни 1987, 1: 216-219.
55. Стоянов, Н. 1941. Опит за характеристика на главните фитоценози в България. Год. СУ, Физ.-мат. Ф-т, 37, кн. 3 ест. история: 93-194
56. Събев, Станев - „Климатични райони на България и техният климат, 1963г.”
57. Хинкова, Ц., Стойчев, Г., Друмева, М., Чалъков, В. 1979. Материали върху разпространението на макромикетите в Родопите. I. – Фитология, 12: 70-80.

**РЕЧНИК
НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ И ПОНЯТИЯ, ЗА НУЖДИТЕ НА НАСТОЯЩИЯ ПЛАН**

АБИОТИЧЕН	отнасящ се до неживата природа
АБИОТИЧНИ ФАКТОРИ	условията на неживата природа, които действат комплексно върху организмите и имат пряко значение за живота им
АВТОХТОНЕН	местен
АНТРОПОГЕНЕН	предизвикан от човека
АНТРОПОГЕННИ ФАКТОРИ	съвкупност от разнообразни човешки дейности, които действат върху живата и неживата природа
АРЕАЛ	област на географско разпространение на живи организми (вид, род, семейство и т.н.) или определен тип биотични съобщества
АСОЦИАЦИЯ	съвкупност от разнородни популации с название от доминиращ вид или видове, основна класификационна единица на растителната покривка
БЕЗПОКОЙСТВО	резултата от различни човешки дейности върху дивите животни, изразяващ се в уплашено, възбудено или раздразнено състояние и невъзможност да осъществяват присъщите им поведенчески действия в заетата от тях зона. води до отрицателен за животното резултат - от изменения в поведението до напускане на естествения му район на обитаване
БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	многообразието между живите организми от всички източници, включително сухоземни, морски и други водни екосистеми и екологичните комплекси, към които принадлежат; това включва разнообразие в рамките на отделния вид, между видовете и екосистемите
БИОМ	област или група области (природно - климатична зона), които имат характерни климатични или други физически условия, необходими за развитието на приспособените към тях растения и животни и комплексите от тях; крупно системно-географско подразделение в пределите на дадена географска зона
БИОСФЕРА	съвкупността от всички живи организми на земята, които непрекъснато взаимодействат със средата и с дейността си я изменят
БИОТИЧЕН	отнасящ се до живите организми и живата природа
БИОТИЧНИ ФАКТОРИ	взаимоотношенията между организмите от един или различни видове при съвместния им живот
БИОТОП	виж. местообитание на вид/територия със сходни климатични и почвени условия, заселена с определен комплекс от живи организми –биоценоза
БИОЦЕНОЗА (СЪОБЩЕСТВО)	биологична система от популации на различни видове, които са взаимно свързани и обитават определена територия с еднородни условия (биотоп)

БРАКОНИЕРСТВО	нарушаване на законовите норми за опазване на природните ценности с цел лично облагодетелстване; включва всички форми на посегателства към всички типове природни ценности, включително: - убиването, улавянето, преследването и нараняването на диви животни, вземане, пренасяне и превозване на намерени ранени и убити животни или разпознаваеми части от тях, събиране на яйца и индивиди, търговия с диви животни. - престой или движение на лица на територията на парка с извадени от калъф и сглобени гладкоцевни и нарезни пушки, огнестрелно оръжие с автоматична и полуавтоматична стрелба. бракониерството представлява престъпление по наказателно-процесуалния кодекс с изключение на маловажните случаи, които се считат за административни нарушения
ВИД	група популации, индивидите в които обменят генетичен материал свободно помежду си, но не с индивиди от популации от други видове
ВЛАЖНИ ЗОНИ	Всички територии, по определение на Рамсарската конвенция
ВОДНИ ПЛОЩИ	територии от горския фонд, поземления фонд и континенталния шелф, залети с вода
ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	усилие (във време и ресурси) за възстановяване в зт на вид или хабитат (eurosites) чрез този критерий се установява стойността на елемента: колкото по-трудно е възстановяването, толкова по-важно е опазването на съответния елемент
ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	пресъздаването на цели съобщества от организми по модел на естествено възникващите
ГЕНЕТИЧНИ РЕСУРСИ	материали от растителен, животински или микроорганизмов произход, съдържащи функционални единици на наследственост и имащи реална или потенциална стойност
ГОРИ	земя, заета от горскодървесна растителност с площ над 1 дка (ЗГ, чл.2, ал1.)
ГОРСКИ ФОНД	всяка територия извън строителните граници на населените места, предназначена основно за гори и обхващаща гори, храсти, земи за залесяване, недървопроизводителни земи, посочени в единния кадастър с изключение на горите, създадени върху земи от поземления фонд (чл.2,(2),(3) от закона за горите).
ДИВА ПРИРОДА	участък от природата, който не е нарушен от дейността на човека, естествен ландшафт с характерни диви растения и животни и съобщества от тях
ДОМИНАНТЕН ВИД	вид, който преобладава по численост, оказва съществено влияние върху средата и обмена на енергия в биоценозата
ЕКЗЕМПЛЯР	всяко животно или растение от видовете в приложения 3 и 4 отЗБР, живо или мъртво; всяка лесно разпознаваема част от тялото или всеки продукт, получен от животното или растението, както и всяка друга стока, която въз основа на съпроводителен документ, опаковка, означение, етикет или друго обстоятелство може да се идентифицира като част или дериват от животни или растения от споменатите видове
ЕКОЛОГИЧЕН КОРИДОР	територия, която осигурява връзката на популации, съобщества, екосистеми или местообитания и осигурява безпрепятствената миграция на индивиди и генетичен материал
ЕКОЛОГИЧНА НИША	съвкупността от всички фактори на средата, които формират необходимите условия за съществуването на даден вид в биоценозата.

ЕКОЛОГИЧНО РАВНОВЕСИЕ	състояние на балансираност в екосистемата между биоценозата и биотопа на всички надорганизмови равнища
ЕКОЛОГИЧНА СУКЦЕСИЯ	последователна естествена смяна на една екосистема с друга под въздействието на фактори, които съществено изменят или разрушават първоначалната и се създават условия за развитието на друга екосистема, по-приспособена към новите условия
ЕКОСИСТЕМА	динамичен комплекс от растителни, животински и микроорганизмови съобщества и тяхната нежива околна среда, които си взаимодействат като функционална единица
ЕНДЕМИТ	вид, който се среща само в определен географски район
ЕСТЕСТВЕННОСТ	незасегнатост от човешка дейност; липса на окултуряване или опитомяване (eurosité)
ЗАСТРАШЕН ВИД	вид, който е заплашен от изчезване в целия си ареал или в голяма част от него
ЗАСТРАШЕН ТАКСОН	таксон, чиято численост на популациите и област на разпространение намаляват по начин, по който в определен обозрим период може да престане да се среща в дадения район (локално застрашен), в страната (национално застрашен) или на планетата (глобално, световно застрашен); съществуват подробни международно признати класификации на степените на застрашеност и критериите на определянето им
ЗАЩИТЕН ТАКСОН	таксон, поставен под режим на опазване със закон или друг нормативен документ, за който се забраняват всички действия, които могат да нанесат вреди на индивидите, на гнездата или леговищата им, на местата, които те обитават, включително безпокойство, вземане на намерени мъртви индивиди, пренасяне и т.н.
ЗОНИРАНЕ	разделяне на защитената територия на части, наричани зони, които се използват за целите на управлението, обикновено временно (продължителността на съществуването им може да бъде по-малка от периода на действие на плана). във всяка зона предписанията за управление са приблизително еднакви и се различават по тип и интензивност от тези в другите зони на плана. те могат да са свързани със законово или политически обособени територии вътре в самата зт (eurosité)
КОНКУРЕНЦИЯ	взаимоотношение между популациите, възникващо при използване на общ хранителен ресурс
КОНСЕРВАЦИОННО ЗНАЧИМ	вид или друг таксон, съобщество, екосистема, природно местообитание, признати в научно издание за застрашени в някаква степен или притежаващи съществена екологична роля (напр. включени в национални или международни червени книги или списъци, в приложения към конвенции или директиви и други подобни документи)
ЛАНДШАФТ	обособена територия, появата на някои от елементите на която е възникнала като резултат на действия и взаимодействия между природни и/или човешки фактори
МЕСТНИ ВИДОВЕ	Видове, които са естествено разпространени в района на парка, с европейски произход
МЕСТООБИТАНИЕ НА ВИД	районът, определен от специфични абиотични и биотични фактори, в който този вид се намира в някои от етапите на своя жизнен цикъл

МОНИТОРИНГ	продължително във времето еднотипно проследяване състоянието на даден показател, фактор, структура и т.н. с цел оценка, прогнозиране, контрол и въздействие за тяхното оптимизиране; система за наблюдения/ системно събиране на данни или информация във времето при използване на една и съща методология с цел поддържане на степента на съответствие с определен стандарт или основна линия, предопределена от прегледа.
НАСАЖДЕНИЕ	гора или горски участък, заети (покрити) с горскодървесни видове или храсти.
НЕСТАБИЛНОСТ	степен на променливост на зт и отделните и елементи (EUROSITE)
ОГРАНИЧИТЕЛ (ОГРАНИЧИТЕЛЕН ФАКТОР)	дейност, фактор или действие, които могат да попречат на управляващата организация да постигне целите си (EUROSITE)
ОПАЗВАНЕ НА ВОДНИТЕ РЕСУРСИ	система от правни, организационни, икономически, технически и мелиоративни мероприятия, насочени към предотвратяване и отстраняване на последствията от замърсяването и изчерпването на водите.
ОРГАНИЗЪМ	всяко живо тяло, което е съставено от съгласувано действащи органи и съществува самостоятелно. организъмът е индивид в популация от отделен вид
ОЦЕНКА	оценка на набавената информация, водеща до определяне на значението на отделните абиотични, биотични и социално-икономически фактори
ПОДВИД	подразделение на вида, което се състои от група популации, придобили в процеса на еволюцията устойчиви белези и особености, изолационни бариери от пространствен или времеви тип и други белези, по които се отличават незначително от другите групи от същия вид, но с които могат да дават плодовито потомство в природата
ПОПУЛАЦИЯ	група от индивиди на даден вид, които населяват определено пространство, взаимно се кръстосват, имат общи морфологични, физиологични и поведенчески особености и са свързани функционално помежду си/ група от индивиди с общ произход, които обменят генетичен материал помежду си много повече, отколкото с индивиди от друга подобна група
ПОТЕНЦИАЛ НА ТЕРИТОРИЯТА	възможностите на територията в екологичен, социален, културен или икономически план (EUROSITE)
ПОТЕНЦИАЛНО ЗАСТРАШЕН ВИД	вид, за който е вероятно скорошното му преминаване в категорията на застрашените видове, ако факторите, причинили заплахата продължават да съществуват
ПРЕГЛЕД	дейност, чрез която се извършва серия от количествени наблюдения като разпределение, качество, плътност и честота на природните характеристики, за да се направи оценка на зт (EUROSITE)
ПРИОРИТЕТЕН ВИД	видове, които поради своята биологическа ценност се нуждаят от специални мерки за опазване, или са определени като такива по силата на международни споразумения
ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ	естествени или близки до естествените сухоземни или акваториални области, характеризиращи се със специфични географски, абиотични и биотични особености; типове екосистеми, отличаващи се с определена хомогенност, характерен облик и относително еднообразни условия
ПРОГРАМА	група проекти, с които се изпълнява определена оперативна цел/цели в определен период от време
ПРОЕКТ	отделна дейност, фиксирана във времето, определена по вид и стойност. понякога се нарича задача (EUROSITE)

РАБОТЕН ПЛАН	план за действие за специфичен период от време (обикновено година и не повече от пет)
РАЗНООБРАЗИЕ	степен на разнообразие на хабитати и хабитатни структури, биологични групи и видове в регионален и национален план (EUROSITE)
РЕГУЛИРАНЕ ЧИСЛЕННОСТТА НА ЖИВОТИНСКИТЕ ВИДОВЕ	целенасочена промяна в броя на техните индивиди (увеличаване или намаляване)
РЕДКИ ВИДОВЕ	чиито популации са малки и ако не непосредствено, то косвено или потенциално са застрашени.
РЕЖИМ НА ОПАЗВАНЕ	свкупността от разрешени и забранени действия за дадена територия, определени от закона и целите, функциите и предназначението на въпросната територия
РЕЛИКТ	таксон, който е преживял до днешно време от минали геологични епохи
РЕЛИКТЕН ВИД	вид, който в миналите геологични епохи е имал широко разпространение, а днес заема неголеми територии
РЯДКОСТ	малочисленост на популацията и ограничено териториално разпространение на вида
РЯДЪК ТАКСОН	таксон, чиято численост на популацията е сведена до минимум или има силно разпръснато разпространение; една от категориите застрашени таксони, напоследък избягвана поради трудности в категоричното ѝ определяне и припокриване с другите
СТАБИЛНОСТ	степен на устойчивост на зт и отделните и елементи към природните процеси и антропогенната намеса (EUROSITE)
СТЕНОБИОНТЕН	който живее при постоянни, непроменящи се стойности на факторите на средата
СУБДОМИНАНТ	растителен вид, който взема главно участие в състава и изграждането на определен етаж от даден фитоценоз, но е с по-малко обилие от доминантния вид във фитоценоза
СЪОБЩЕСТВО (БИОЦЕНОЗА)	система от съвместно живеещи в границите на определено пространство организми, представени от своите индивиди и популации; може да се разглежда като съставено от растително (фитоценоза) и от животинско (зооценоза) съобщества
ТАКСОН	наименование на класификационните единици, отразяващи мястото в системата на даден организъм (основни таксони -форма/вариетет, подвид, вид, род, семейство, разред, клас, тип, царство)
ТРОФИЧНА БАЗА	хранителна база
ТУРИЗЪМ	икономическа дейност, която е насочена към създаването, предлагането и реализирането на стоки и услуги, формиращи туристическия продукт

УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ	управление на ползването, развитието и опазването на природните ресурси по начин и степен, които дават възможност на настоящите поколения и общности да си осигуряват социални, икономически и културни блага, без да се: а) намалява възможността на бъдещите поколения и общности да да задоволяват социални, икономически и културни нужди; б) нарушава способността на екосистемите да осъществяват своите почвозащитни и климаторегулиращи функции; в) намалява значително биологичното разнообразие.
УЯЗВИМОСТ	степен на чувствителност на зт и нейните елементи към определени процеси и явления (EUROSITE)
ФИТОЦЕНОЗА	(растително съобщество) всяка конкретна растителна групировка, на известно пространство еднородна по състав, структура и взаимодействия между съставлящите я растения и между тях и средата. фитоценозът е съставна част на биоценоза и екосистемата
ФАУНА	всички животни на определена площ
ФЛОРА	всички растения на определена площ
ХАБИТАТ	виж природно местообитание
ХАБИТУС	външен вид, съвкупност от признаци, характеризиращи типа структура или телосложение на отделния индивид
ХИЩНИЧЕСТВО	взаимоотношение между популациите, при което един вид живее за сметка на друг
ХРАНИТЕЛНА ВЕРИГА	поредица от видове организми, в която всеки организъм е храна на следващия от веригата
ЧИСЛЕННОСТ НА ПОПУЛАЦИЯТА	броят на индивиди в популацията на дадена територия или в даден обем
OLD GROWTH FORESTS гори във фаза на старост	Това са гори, които са достигнали последната фаза в своето развитие. Те са достигнали характеристики, отличаващи естествените горски екосистеми, които не са били обект на човешка дейност поне през последните 100 години. Част от тях са: 1. Неравномерна пространствена структура; 2. Големи живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид; 3. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони; 4. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см); 5. Дървета с хралупи; 6. Големи мъртви дървета, които са все още на корен; 7. Паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане. Горите във фаза на старост, със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. При сравнението им с по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

СЪКРАЩЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНИ В ТЕКСТА

БАН	Българска академия на науките
БД	Басейнова дирекция
БДЗП	Българско дружество за защита на птиците
БЛРС	Български ловно-рибарски съюз
БТК	Българска телекомуникационна компания
ГИС	Географски информационни системи
ГФ	Горски фонд
ДВ	Държавен вестник
ДДС	Държавна дивечовъдна станция
ДЛ	Държавно лесничейство
ЕС	Европейски съюз
ЕУП	Екологично-устойчиви предприятия
ЗЗП	Закон за защита на природата
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЛОД	Закон за лова и опазване на дивеча
ЗМ	Защитена местност
ЗРА	Закон за риболова и аквакултурите
ЗТ	Защитена територия
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЗ	Институт по Зоология
КИН	Културно и историческо наследство
ЛУП	Лесоустройствен проект
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЗГ	Министерство на земеделието и горите
МИ	Министерство на икономиката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НПО	Неправителствена организация
НРПУЗТ	Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии
НСЗП	Национална служба за защита на природата
НУГ	Национално управление по горите
ОС	Обществен съвет
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ПП	Природен парк

ПТТ	Пощенска телеграфна и телефонна станция
ПУ	План за управление
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РДВ	Рамкова директива за водите
РДВР	Регионална Дирекция на Вътрешните Работи
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РСПАБ	Регионална служба по пожарна и аварийна безопасност
РТА	Регионална туристическа агенция
РУГ	Регионално управление по горите
СНЦ	Сдружение с нестопанска цел
ССФ	Селско стопански фонд
УС	Управителен съвет
CITES	Конвенция за международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска)
CMS	Conservation Management System
EUNIS	European nature information system
GEF	Глобален екологичен фонд
IUSN	Международен съюз за защита на природата
WWF	Световен фонд за дивата природа